

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

şair atlası 2

Hazırlayan: Cevat Çapan

Charles WRIGHT Czesław MIŁOŚ
Octavio PAZ Pierre SEGHERS
Alice WALKER Salah STÉPHANE
Hans VAN DE WAARSENBURG Robert
FROST Karl KROLOW William Carlos
WILLIAMS Jean COCTEAU
Furuğ FERRUHZAD Nelly SACHS
Antonio CISNEROS Jean
ORIZET Joseph BRODSKY
Peter PORTER Georges-Emmanuel
CLANCIER Yannis VARVERIS
Göran SONNEVI Andrey VOZNESENSKI
Rose AUSLANDER Bernard
NOËL Erich FRIED Theodore
ROETHKE Mahmud DEMİŞ Paul
AUSTER Jorge Luis BORGES Pete
POULSEN Tahar Ben JELLOUN Ömer
HAYYAM Sohrab SEPEHRİ Emil
DICKINSON Amina SAİD Leah
NIELSEN Hugo von HOFMANNSTHAL
Yannis RITSOS Kristian CORBIERE

ŞİİR ATLASI 2

Şiir Atlası 2

HAZIRLAYAN:
CEVAT ÇAPAN

Şiir - 41
ISBN 975-363-232-0

Şiir Atlası 2
Hazırlayan: Cevat Çapan

1. baskı: 1000 adet, İstanbul, Eylül 1995

Yayına Hazırlayan: Hilmi Tezgör
Tasarım: Mehmet Ulusel
Ofset Hazırlık: Nahide Dikel
Yayın Koordinatörü: Aslıhan Dinç
Baskı: Altan Matbaacılık Ltd. Şti.

© Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şti., 1995
Tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şti.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No: 285 Beyoğlu 80050 İstanbul
Telefon: (0-212) 293 08 24 Faks: (0-212) 293 07 23

İçindekiler

1. CHARLES WRIGHT

Cevat Çapan

- 16 • Bolivar'a Mektuplar'dan
- 19 • Ölü Renk
- 20 • Güney Haçı'ndan
- 22 • Cesare Pavese'ye Saygı
- 23 • Sanatçının Hart Crane'le Portresi
- 24 • Sanatçının Li Po'yla Portresi
- 24 • Sessiz Kuşak
- 25 • Edvard Munch

2. CZESLAW MILOSZ

Cevat Çapan

- 27 • Dünyanın Sonu Üstüne Bir Türkü
- 28 • Bağış
- 28 • Japon Şairi İssa'yı Okurken
- 30 • Karım Janina'ya Veda Ederken
- 31 • Sabah Erken
- 32 • Mutlu Bir Hayat
- 32 • Karşılaşma
- 33 • Onunla
- 34 • Ada
- 35 • Sunu

3. OCTAVIO PAZ

Ali Cengizkan

- 37 • Yer
- 38 • Dört Kavak
- 40 • İçimdeki Ağaç
- 40 • Düzen Tutmayan Şarkı
- 42 • Geri Çekilme
- 43 • Başlangıçtan Önce
- 44 • Sütunlar

4. PIERRE SEGHERS

Halil Gökhan

- 48 • 1943 İthafı
- 48 • Paris
- 48 • Maça Köpeği
- 49 • Eylül 1939
- 49 • Yaşam, Söyle Bana
- 50 • Geriye Kalan
- 50 • Sen ve Ben
- 51 • Rüzgârı Dinleme Artık
- 51 • Bir Bekleyiş Gibi

5. HERMANN HESSE

Tarık Seden-Gültekin Emre

- 53 • Ressam Bir Bostan Resmi Yapıyor

- 54 • Ressam Vadideki Bir
Fabrikayı Resimliyor
55 • Evler, Tarlalar, Bahçe Çiti
56 • Bağlar, Göl ve Dağlar
57 • Ressamın Sevinci
58 • Hava Bozuyor

6. ANTONIO MACHADO

Ayşe Nihal Akbulut

- 60 • Portre
64 • İspanya Toprakları İçin
67 • Dağ Kelebeği

7. ALICE WALKER

Ahmet Nazım-Levent Soysal

- 69 • Güven Tazelemek
70 • Herkes Birini Çekip
Çıkartsın
73 • Böyle Yağmurlu Sabahlarda
74 • Kendi Kabağını Soymak
Üzerine
76 • Şiir Nasıl Yapılır/Kuşkulu
Bir Görüş
77 • Sevdanın Modası
Geçmişken
78 • İşkence
79 • Uganda'da Eski Bir Kral

8. SALAH STETIE

Halil Gökhan

- 81 • Çok Temizin Yanmış Öteki
Yüzü
84 • Üç Parçalı Yüz

9. HANS VAN DE
WAARSENBURG

Ali Cengizkan

- 87 • Sofradasınız
88 • Mavi Agav
88 • Elveda
88 • Buruşma
89 • Çünkü Her Şey
90 • Erato
90 • Amant Silentium Musae
91 • Clio
91 • Melpomene
91 • Melpomene II

10. ROBERT FROST

Suphi Aytimur

- 93 • Telefon
93 • Otlak
94 • Bozkır
95 • Kabulleniş
95 • Gözlem Noktası
96 • Gece ile Tanış
97 • Önemli Bir Zerre
98 • Sığıntı
98 • Gül Ailesi
99 • Yaradan'ın Gülüşü
99 • Kar Serpintileri
100 • İsteksizlik
101 • Ateş ile Buz

11. KARL KROLOW

Hilmi Tezgör

- 103 • Aynı Şarkı
104 • Portre
105 • Akşam
105 • Yalnızca Beyaz

- 106 • Görünüş
106 • Yaşlıların İlkbaharı
107 • Okumak
107 • Sanatın Özgürlüğü
108 • Güzel Gün
108 • Bunu Başka Türlü
Görüyorum
109 • Seyahat Etmek
110 • Uzun Kolla
110 • Fark
12. WILLIAM CARLOS
WILLIAMS
Cevat Çapan
112 • Yağmur
114 • Kırmızı El Arabası
115 • Kaygısız William
115 • Sessizlik
116 • Varış
116 • Kadın
117 • Yakınma
118 • Aşk Türküsü
119 • Ev
120 • Yeri Cennet Olan Markus
Antonius'a
121 • Yalnızca Diyecektim ki
13. JEAN COCTEAU
Halil Gökhan
123 • Kırmızı Paket
124 • Vantilatör
125 • Batı
125 • Amiral'in Ölümü
126 • Deniz Dibinde İlkyaz
126 • Güneşler
127 • Mavinin Sırrı

- 128 • Picasso'ya Deyişler
14. FURUĞ FERRUHZAD
Hidmet-Haşim Hosrovsahi
133 • Güzellik Serenadı
134 • Gereksinimin Yenilgisi
135 • Bahçeye Acıyorum
138 • Duvar

15. NELLY SACHS
Yüksel Pazarkaya
141 • Yeryüzü, Yaşlı Yılçız
141 • Bilmiyorum
142 • Ne Yapıyorsunuz
142 • Altında
144 • Kim En Son Ölürse
144 • Siz Seyirciler
145 • Biz Kurtulanlar

16. ANTONIO CISNEROS
Cevat Çapan
149 • 1883'te 63 Yaşında Ölen
Karl Marx
150 • Lima'nın Tarihi
153 • Üç Fotoğraf
154 • Bir Kara Köpek

17. JEAN ORIZET
Halil Gökhan
156 • Basılmış Toprak
159 • Gözlerinin Müstahkem
Odası
159 • Ortak Titreşim
159 • Yaşamın, Bende Demirli
160 • Kötü Günler
160 • Kışımız

18. JOSEPH BRODSKY

Özkan Mert

- 162 • Tiberius'un Büstü
- 165 • Aşk
- 166 • Bir Diktatöre

19. PETER PORTER

Meltem Akverdi Yönder

- 168 • Auschwitz Notları
- 170 • Roman Okurken
- 172 • Sütten İki Kez Ağzı Yanıp
Yoğurdu İki Kez Üflemek
- 173 • Hayaletler
- 175 • Paraya Kutsama
- 176 • Şu Yazarlar Ne Kadar Da
Yalancıcıdır!

20. GEORGES-EMMANUEL
CLANCIER

Halil Gökhan

- 178 • Bozgun
- 180 • Kaçak Kadının Söylencesi

21. YANNIS VARVERIS

Cevat Çapan

- 185 • Derinlerdeki Piyano
- 186 • Kuşların Konduğu Dallar
- 187 • Uyuma Planı
- 188 • Geleceğimin Gereğine Ba-
kıyorum
- 189 • Kendi Yurduna Dönüş
- 189 • Camdan Albümler
- 190 • Ölülerin Kravatları
- 190 • Hayat
- 191 • Gövden ve Ben

22. GÖRAN SONNEVI

Cevat Çapan

- 193 • I
- 194 • Kıyıya Yakın Çayırdı
- 195 • Sümbül
- 196 • Bir Bıçak Değildir Çocuk
- 198 • Bahar Yağmurunun Alaca-
karanlığı

23. ANDREY VOZNESENSKI

Gertrude Durusoy-Mirbatır

Husanov-Ahmet Necdet

- 200 • Paris Uyaksız
- 203 • Kendinin Portresi

24. ROSE AUSLÄNDER

Hilmi Tezgör

- 205 • Dinlemek
- 205 • Veda
- 206 • İnanmak
- 206 • En Beyazı
- 207 • Soluğum
- 207 • Yalnız
- 208 • Ocak
- 208 • Bütün Kalmak
- 209 • Arıyorum
- 209 • Dönmek
- 210 • Hamlet
- 210 • Unutuyorsun
- 211 • Ulaştırmak
- 211 • Geçilen
- 212 • Biz Soranlar
- 212 • Mucize Bekliyor

25. BERNARD NOËL

Halil Gökhan

- 214 • Taş Mezar
- 219 • Büyük Beyaz Acı
- 221 • Büyük Beyaz Ağaç
- 223 • Karanlık Hikâye

26. ERICH FRIED

Hilmi Tezgör

- 226 • Seni
- 226 • Şüpheli
- 227 • Ayrılık
- 228 • Umutsuzluğun Sınırı
- 229 • Sensiz
- 230 • Gündüz Düşü
- 231 • Karışıklık
- 232 • İyi Bahçıvanlar
- 232 • Şart
- 233 • Kalp Yapraklı Demet
- 233 • Hayat Nedir?
- 234 • Gerekli Sorular
- 234 • Şüpheli

27. THEODORE ROETHKE

Nazmi Ağıl

- 236 • Bir Seranın Çatısındaki Çocuk
- 236 • Kök Mahzeni
- 237 • Çiçek Çöplüğü
- 237 • Hüzün
- 238 • Gece Kargası
- 238 • Nehirde Olay
- 239 • En Az
- 240 • Uyanış
- 241 • İhtiyar Çiçekçi
- 241 • Çok Yaşasın Otlar

242 • Önsezi

243 • Günün Emirleri

28. MAHMUD DERVİŞ

Metin Fındıkcı

245 • Beyrut Kasidesi'nden

29. PAUL AUSTER

Mustafa Ziyalan

- 251 • Kırsal
- 251 • Yaz Sonu
- 252 • Heraklitçe
- 253 • Beyaz Geceler
- 254 • Yazıcı
- 255 • Karar: Büyük Uzaklıkların Ardından
- 256 • Bembeyaz
- 257 • Gözün Özyaşam Öyküsü

30. JORGE LUIS BORGES

Cevat Çapan

- 259 • Juan Lopes ile John Ward
- 260 • General Quiroga Ölümüne Gidiyor Bir Araba İçinde
- 261 • Joseph Conrad'ın Bir Kitabında Bulunan Elyazması
- 262 • Isidoro Acevedo
- 264 • Hançer
- 265 • Camden, 1892
- 266 • Gözcü

31. PETER POULSEN

Murat Alpar

- 269 • Gece İçin
- 269 • Durduramazsın Dünyayı
- 271 • Kişisel Acılar

272 • Baş Aşağı Basılmış Gazete
Başlıkları

273 • Ara Sıra

274 • Bırakıp Gidersen Beni

32. TAHAR BEN JELLOUN

Halil Gökhan

277 • El Üzerine Çeşitlemeler

280 • Sülük Şehir

282 • (Şehirde Artık Hiç Işık
Yok...)

33. ÖMER HAYYAM

Kenan Sarıalioğlu

284 • 19.

284 • 20.

284 • 21.

284 • 22.

284 • 27.

285 • 28.

285 • 33.

285 • 34.

285 • 35.

286 • 36.

286 • 41.

286 • 42.

286 • 47.

286 • 48.

287 • 49.

287 • 50.

287 • 51.

287 • 52.

34. SOHRAB SEPEHRI

İsa Nurazer

289 • Hiçlik Çiçeği

290 • Yalnız Olsun

291 • Kırdım Koştum Düştüm

292 • Narin Ayak Sesi

293 • İz

294 • Aydınlık, Ben, Çiçek, Su

295 • Güzel Yalnız Gece

296 • Adres

35. EMILY DICKINSON

Nazmi Ağıl

298 • 4

298 • 5

299 • 8

300 • 20

300 • 27

301 • 178

301 • 241

302 • 520

303 • 754

304 • 1263

304 • 1278

305 • 1333

305 • 1599

306 • 1764

36. AMINA SAİD

Halil Gökhan

308 • İp Cambazı Kumlar

310 • Biri ve Öteki Gece

37. LEAN NIELSEN

Murat Alpar

314 • Benim İçin Şiir

315 • Bengilik

316 • Kanaryalar

317 • Çanta

- 318 • Fabrika Avlusundaki Ağaç
319 • Fru Jensen In Memoriam
320 • Haziranda Bir Gece
321 • Lesbos
322 • Gece Yarısı
322 • 20 Kron Yolladım

38. HUGO VON HOFFMANS-
THAL

Leylâ Serdaroğlu

- 325 • Yüzün
326 • Küçük Bir Çocuğa Dizeler
327 • Dünyanın Sırrı
328 • Gün Doğmadan
329 • İkisi
330 • Büyülü Bir Düş
332 • Çin Hükümdarı Konuşuyor

39. YANNIS RITSOS

Cevat Çapan

- 335 • Yaz
335 • Son Anlaşma
336 • Tutumluluk
336 • Yalnızca
337 • Aynı Diken
337 • Anlamak
338 • Minyatür
338 • Teşekkür
339 • Bir Çelenk
339 • Sürekli Bekleyiş
340 • Yavaşça
340 • Hiç Nedeni Yokken
341 • Ufuk
341 • Eski Mahallede Öğleden
Sonra
342 • Şafağa Doğru

- 342 • Dönüş

40. TRISTAN CORBIÈRE

Nuriye Yiğitler

- 344 • Gece Sonesi
345 • Şans Derler Buna
346 • Dua
347 • Gitar
348 • Dam
349 • Bir Arkadaşa

272 • Bay Anıl Benim Gönülüm
Bakışlar

273 • TRISTAN COORNE

274 • Bunkip Gidenin Dikeni

275 • Coco Boncu

276 • TATAR BİLGE

277 • El Çelebi Çelebi

278 • Süleyman Çelebi

279 • Süleyman Çelebi

280 • Süleyman Çelebi

281 • Süleyman Çelebi

282 • Süleyman Çelebi

283 • Süleyman Çelebi

284 • Süleyman Çelebi

285 • Süleyman Çelebi

286 • Süleyman Çelebi

287 • Süleyman Çelebi

288 • Süleyman Çelebi

289 • Süleyman Çelebi

290 • Süleyman Çelebi

291 • Süleyman Çelebi

292 • Süleyman Çelebi

293 • Süleyman Çelebi

294 • Süleyman Çelebi

295 • Süleyman Çelebi

296 • Süleyman Çelebi

297 • Süleyman Çelebi

298 • Süleyman Çelebi

299 • Süleyman Çelebi

300 • Süleyman Çelebi

301 • Süleyman Çelebi

302 • Süleyman Çelebi

303 • Süleyman Çelebi

304 • Süleyman Çelebi

305 • Süleyman Çelebi

306 • Süleyman Çelebi

307 • Süleyman Çelebi

308 • Süleyman Çelebi

309 • Süleyman Çelebi

310 • Süleyman Çelebi

311 • Süleyman Çelebi

312 • Süleyman Çelebi

313 • Süleyman Çelebi

314 • Süleyman Çelebi

315 • Süleyman Çelebi

316 • Süleyman Çelebi

317 • Süleyman Çelebi

318 • Süleyman Çelebi

319 • Süleyman Çelebi

320 • Süleyman Çelebi

321 • Süleyman Çelebi

322 • Süleyman Çelebi

323 • Süleyman Çelebi

324 • Süleyman Çelebi

325 • Süleyman Çelebi

326 • Süleyman Çelebi

327 • Süleyman Çelebi

328 • Süleyman Çelebi

329 • Süleyman Çelebi

330 • Süleyman Çelebi

331 • Süleyman Çelebi

332 • Süleyman Çelebi

333 • Süleyman Çelebi

334 • Süleyman Çelebi

335 • Süleyman Çelebi

336 • Süleyman Çelebi

337 • Süleyman Çelebi

338 • Süleyman Çelebi

Önsöz

Şiir Atlası'nın bu ikinci cildinde yer alan kırk şairden seçtiğimiz örnekler, nerdeyse tümüyle ilk kez Türkçe'ye çevrilmiş ve 1994 yılı içinde Cumhuriyet gazetesinin "Kültür ve Sanat Eki" ile "Kitap" dergisinde yayımlanmıştır. Bu ikinci ciltte de amaç, birinci ciltte olduğu gibi, dünya şiirinin seçkin ve yeni örneklerini geniş bir okur kitlesine tanıtmak ve şiir çevirmenleri arasında başlattığımız bu imceyle genç çevirmenlerin çalışmalarını da gün ışığına çıkartmaktır. Bu nedenle şairlerin seçiminde herhangi bir sınırlama gözetmedik. Çoğunlukla 20. yüzyıl şiirinden örneklerin yer aldığı Şiir Atlası'nda zaman zaman Ömer Hayyam ve Emily Dickinson gibi geçmiş yüzyıllarda yaşamış olsalar bile güncelliklerini koruyan şairlerin yapıtlarına da yer verdik. Şiir Atlası'nın önümüzdeki yıllarda yayımlamayı umduğumuz yeni ciltlerinde, ülkemizde henüz tanınmayan yeni şairlere ve bu alanda çalışmaya başlayan genç çevirmenlere de yer vereceğiz.

Cevat Çapan

00210

[illegible]

1940-1949

Figure 1

CHARLES WRIGHT

Çeviren: Cevat Çapan

"Her zaman olduğu gibi, son söz gene sessizliğin"

Charles Wright 1935'te Tennessee'de doğdu, yüksek öğrenimini Davidson Koleji'nde ve Iowa Üniversitesi'nde tamamladı. 1957–1961 yılları arasında Verona'da askerlik görevini yerine getirdikten sonra, 1963–1965 yılları arasında Fulbright bursu alarak Roma'da araştırma yaptı. 1966–1983 yılları arasında California Üniversitesi'nin Irvine kampusunda öğretim üyesi olarak çalıştıktan sonra Virginia Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı profesörlüğüne atandı. 1976'da Edgar Allan Poe ödülünü, 1977'de Amerikan Akademisi ile Sanat ve Edebiyat Enstitüsü bursunu, 1983'te şiir dalında Amerikan Kitap ödülünü kazandı. Wallace Stevens ve Ezra Pound gibi büyük ustalardan etkilenen Charles Wright, özellikle *Tattoos* (Dövmeler) ve *Skins* (Deriler) başlıklı şiir dizilerinde tarihsel olayları ve hatırladığı doğal manzaraları soyut ve dışavurumcu bir anlatımla dile getirdi. 1990'da yayımlanan *The World of The Ten Thousand Things* adlı kitabıyla 1981–1986 arası çalışmalarını bir araya getirdi.

BOLIVAR'A MEKTUPLAR'dan

1.

Taş duvarın dibinde,
Benekli, zayıf köpeklerin kokladığı
Ve insanın saklanabilecek durumda olsa
Hâlâ saklanabileceği ıslak,
Karanlık kovuklarda

Seni orada düşünüyorum, ötekiler arasındaki
yüzünü.

Ölüm kolay (diyecektir birisi)
Bunca talimden, yanılmalarından,
Kusursuz genel provalardan sonra.
Kimbilir...

2.

Siegfried Sassoon öldü.

20. yüzyılın

En güzel adlı şairi
Öldü-öldü, dedim.

Ve bunca yıl adını anan olmadı;
Yalnızca bizim savaşlarımızdan
Önceki bir savaşta ölen
Bir iki şair arkadaşı yüzünden hatırlandı.

Gün batımı. Arkansas üzerinde gökyüzü
Açılan bir yara gibi, alevler içinde.

Onu okumuş muydun? İlgileniyor musun?
-Kimse ilgilenmiyor da.

3.

Bu gece, incecik yüzüyle yeni ay
Ufuğa asılı duruyor
Ters dönmüş ve ılık saçmıyor.

Daha sonra gökten inerek
Perdelerin arkasına giriyor: Ben
–Karanlık onu derinliğine gömerken–

Sessizce oturmuş, onu seyrediyorum.

Acaba bu kez, yana çekilip
yol versem mi
Bakırrengi ucuyla kolayca geçsin diye?

6.

De Maupassant'ı Düşün:
Üne kavuşmuş, sonra 40 yaşında
Kendi gırtlakını kesmeye kalkmış,
Cannes'da. Bunu başaramayınca,
Paris'e yollamışlar palas pandıras,
Bir huzur evine. Orada emekleyerek
Kendi pisliğini yemiş.
Şu sözler yazılı raporunun son satırında:
Monsieur de Maupassant va s'animaliser.
42 yaşında ölmüş,
annesi daha sağken.

7.

Ya da Swift'i:

Delireceğini önceden sezmiş olması (Ben
bir ağaç gibi öleceğim–tepeden
tırnağa doğru) Dr. Johnson'a göre,
sağlığını da aklıyla birlikte
yitirdiğini gösteriyor. Örneğin,
odasında, önüne konan tabağa
ve içinde önceden parça parça kesilmiş ete
saatlerce bakarmış;
otururken değil de,
yaralı bir hayvan gibi odayı
bir aşağı bir yukarı adımlarken yermiş.

Yıllarca hareketsiz ve sessiz yattıktan sonra
ölmüş
son soluğunu hiç direnmeden vererek,
olan parasını bir akıl hastanesinin
yapılması için bırakmış.

* Bolivar, Tennessee eyaletinde akıl hastanesi olan bir kasaba.

ÖLÜ RENK

Uzun süre soluma yatıyorum, sonra sağıma
Ve hiçbir şey yemiyorum,
ama hiçbir ses gelmiyor rüzgârla
Ve hiçbir ses boşanmıyor buluttan.
Külrengi örümceklerle turuncu örümcekler arasında
hiçbir ses gelmiyor rüzgârla...

Daha sonra, uzun süre Har'ın kıyısında oturuyorum,
Ama hiçbir yüz yansımıyor suların derinliklerinden..

Bu arada toparlanıyor göklerin karanlık haritası.
Trafik azalmaya başlıyor.
Yaprak bitleri atıştırıyor limon ağaçlarının yapraklarını.
Alçalıp yükseliyor çimlere serpilen sular...

İşte bir dizi karınca bir kurukafayı temizliyor.
Bu da bir başka dizi karınca, karşıdan çıkan.

Başımın üstünde yıldız parçaları sarı mendillerini
batırıyorlar kara isteklerine.

Pencereler, sevinçli pencereler!

GÜNEY HAÇ'INDAN

Her zaman olduğu gibi, son söz gene
sessizliğin
Ve Venedik ipek gibi uzanacak
denizin ve gece göğünün kıyısına
Ay aydınlığında beyazlaşarak.
Herkesin hayatı aynı hayat
yeterince uzun yaşayabilirsen eğer.

* * *

Sırma iplik gibi gidip geliyor sarı asma kuşları
günün külrengi kumaşında.
Yoğun sis öyle bastırmış ki,
Karga yağıyor gökten siyah notalar gibi.
İlmik ilmik örüyor sarıasmalar örgülerini.
Aşağılarda bir yerde, öfkeyle dişlerini
gıcırdatıyor
deniz
Sabah işbaşı yaparken ve
ve palmyeler parlarken.

* * *

Bir başkalık var içimizde
Ellerimiz ne kadar derinlere uzansa
Güzellikleri ve Herhangi bir zamanı,
Herhangi bir yeriyle
Geçmiş zamandır bu.
Dualarımız ona yönelir, kollarımız ona
uzanır
Yıl yıl üstüne,
Ama kim ne zaman yeterince hatırlayabilir?

* * *

Ağustos çamları yalıyor.
Puslu güneş ve dereden duyulan küçük fügler.
Bataklığın yeşil eteği altında otların uykusu.

Her zaman içimdeki bir ağzın
Mavi dudaklarını açmasını
Düşlemişimdir, bir kolun
akşamları, açık bir pencereye
Hüzünle eğilmesini ve kurbağaların
sıçramalarını ıslak otlarda.

Yeniden çiçeklerin sessizliği.
Yeniden o hafif piyano sesi arkadaki korudan.
Yaz nasıl da kendiliğinden doluverir odaya.

* * *

Rüzgârdır bu dünyanı soluğu.
Rüzgârla savrulup gelir, rüzgârla savrulup gideriz.
Rüzgârın getirdiklerine bakar dururuz yalnız.
Rüzgârdır hîtün hatırladığımız.

CESARE PAVESE'YE SAYGI

Ölüm gelecek ve gözleri senin gözlerin olacak
Sabahtan sabaha, uykusuz,
eski bir pişmanlık.
Gözlerin boş sözler olacak, her gün
Aynaya eğilip bakarken göreceğin
Bir sessizlik,
herkese gösterdiği bir yüz.

Denizden gelen sulu çamur gibi olacak bu,
Bir kötülüğe ve günaha
son verir gibi. Günaha son verir
gibi olacak.

Aynadaki o ölü yüz olacak
Kapalı dudakları dinleyen
Sessizce, konuşmadan
burgaçlara inecek,
Ölüm gelecek ve gözleri senin gözlerin olacak, o gülünç kötülük
ve aynı yüz

Büyük bezginliksin sen
Denizin kavurup yaktığı.
Bir şey söylemiyorsun,
kimse de konuşmuyor seninle.

Bir bilanço bu, adların önemi yok.
Çivi çivi üstüne,
bir çarmıh yapılır dört çividen.
Geçmiş hiçbir şey eklenemez–
Ne yaparsa odur kadın
ve gece her zaman gecedir.
Kara yüreği ve kara elleriyle beni feda eden

SANATÇININ HART CRANE'LE PORTRESİ

Venedik, Ağustos sonu, yemekten sonra dışarda ve Hart
Bir şarap kadehinde söndürüyor cıgarasını,
Yüzünde ıslanma öncesi ve antiseptik bir bakış,
Biraz ölüm ya da yumuşak bir bulut gibi.
Geleceğinin ıslak ışığı pergolada hâlâ asılı.

Saattir bütün şiirlerin konusu,
Sanırım, her gece göğsümüzün üstünde kavuşan
O küçük ve dokunulmaz akreple yelkovan parmak parmak
Açılır iki yana her sabah güneşin ağırlığı altında.
Bir gün fazla bir gün eksik demektir.

Haftalardır yazıyorum bu şiiri yağmurdan bir kalemle,
İs içinde bırakıyorum yüzümü ve arkadaşının yüzünü,
İçinde hiçbir şey kalmayan bir dil yaratarak.

Böyle bir isteği yok gün ışığının
Onun işi parlamak bizim sözcüklerimizin küçük havuzlarında.

SANATÇININ Lİ PO'YLA PORTRESİ

"Beyaz Göl'ün o yüce kutsal kişisi" şimdi
Küçük bir toprak yığını uçsuz bucaksız bir ovada,
Zinciri şakırdıyor boynunda ve gözlerini gölgeliyor incileri.
Hiçbir şey söylememişti ölümden sonra dirilişle ilgili,
Mavi pas ve çiğ dumanı üstündeki giysisi.

En çok çiçekleri severdi, bir de suları
Herkes bilir onun nasıl şiirler yazıp onların kâğıttan
kayıklar gibi
Akıntıyla uzaklaşmalarını seyretmek için
sulara bırakışının hikâyesini.
Ölüm hiç girmediydi onun şiirlerine, yalnızca kürek çekti, saçları
çözülü ve gölde uzaklaşıp gitti,
Gülerek ve gözleri gökyüzüne dikili.

Binlerce yıl sonra bir deftere yazıyorum onun dizelerinden birini,
Akan suyun ardından gidiyor şeftali çiçekleri,
Ve Ekim karanlığının çöküşünü seyrediyorum karşı tepelere.
Bütün gece batıya doğru akacak cennet ırmağı kimseye
sezdirmeden.

Bir yürek atışından ve soluktan daha fazla ölümlerle dirilerin
birbirlerinden uzaklıkları.

SESSİZ KUŞAK

Arka bahçede ikindiler, hayatlarımız başka bir yerde,
Bir başkasının albümünde
sararan fotoğraflar gibi.

Gizlice, Ocakta kıbleden esen yelin
Kolayca dağılışı kara dalları arasında
meyva ağaçlarının.

Neydi o hiç söylemek zorunda olmadığımız şey?–
Şimdi kim hatırlayabilir–

Dünyanın haksızlıklarıyla ilgili bir şey,
Bunları, açık bir tarlada, şimşek çakmayacağından emin,

Üstümüzdeki yağmuru silker gibi
nasıl silktiğimizle ilgili bir şey–

Kol kolayız pişmanlıkla, bir sol adım,
bir sağ adım.

Kimsenin hakkı kalmıyor üstümüzde,
Bir aşağı bir yukarı dolaşıyoruz yeryüzünde
canımızı dişimize takıp.
Ölünce, ölüyoruz. Ayak izlerimizi
uzaklara savuruyoruz rüzgâr.

EDVARD MUNCH

Büyük ağırlığı olan evlerde oturuyoruz,
Pencereleri deri rengi ışık, soluk ve oynak.
Rüzgârın dövdüğü avlularımız geniş, ağaçları
fırtınadan eğik.
Bilmediğimiz insanlar sarmış çevremizi.

Ya da hiç kimse yok, bütün gün
Ya bir köprüde duruyoruz, ya da uçurumun kıyısında
aşağı bakarak.
Analarımız durmuş ayakkaplarımıza bakıyorlar.

Ellerimiz, kulaklarımızda, ağızlarımız açık,
Kayalık kıyıda göremediğimiz deniz fenerinin
Yanıp sönmesi, yanıp sönmesi çekiyor bizi,
Şişede yazılı kâğıt, dolunayın mürekkebi
çizgilerimiz.

CZESLAW MILOSZ
Çeviren: Cevat Çapan

"Martı çığlıklarını savuruyor rüzgâr"

Polonyalı şair, romancı, deneme yazarı ve çevirmen Czeslaw Milosz 1911'de o zamanki Çarlık Rusya'sının sınırları içinde bulunan Szetejnie'de doğdu. İlk gençlik yıllarını Vilnius'ta geçirdi. 1934'te Kral Stefan Batory Üniversitesi'nde hukuk öğrenimini tamamladı. Bir yıl Paris'te modern Fransız edebiyatı okuduktan sonra II. Dünya Savaşı çıkıncaya kadar Polonya Radyo Kurumu'nda çalıştı. Savaş yıllarında Nazilere karşı direniş hareketine katılan Milosz 1946–1951 yılları arasında Dışişleri Bakanlığı'nda görev yaptı. 1951'de Paris'te kültür ataşesiyken ülkesindeki yönetimle anlaşımadığı için görevinden ayrılarak Batı'da kalmaya karar verdi. *The Captive Mind* (Tutsak Akıl) adlı kitabında komünizmin Polonyalı aydınlar üzerindeki etkilerini inceledi. Uzun yıllar Amerika Birleşik Devletleri'nde gönüllü bir sürgün olarak yaşayan Milosz, aynı zamanda California Üniversitesi'nin Berkeley kampüsünde Slav Dilleri Profesörü olarak çalıştı. 1978'de Uluslararası Neustadt ve 1980'de Nobel Edebiyat ödülleri kazandı. Milosz'un şiir, deneme ve romanlarının pek çoğu çeşitli dillere çevrildi. Şiirlerinde, yaşadığı savaş yıllarının yıkımlarını, bireyin kendi yaşantısını zamanın akışı içinde anlamının her gün biraz daha güçleştiğini dile getirmeye çalıştı.

DÜNYANIN SONU ÜSTÜNE BİR TÜRKÜ

Dünyanın sonu geldiği gün
 Bir arı döneniyor bir yonca üzerinde.
 Bir balıkçı ışıyan ağını onarıyor.
 Mutlu yunuslar sıçırıyorlar denizde,
 Yağmur oluklarının yanında serçeler oynuyor
 Ve yılan altın derili, her zaman olması gerektiği gibi.

Dünyanın sonu geldiği gün
 Kırklarda dolaşüyor şemsiyeli kadınlar,
 Bir sarhoş uykuya dalmak üzere çimenlerin üstünde,
 Sokakta zerzevatçıların sesleri
 Ve sarı yelkenli bir tekne adaya yaklaşıyor,
 Bir keman sesi yükseliyor boşlukta
 Ve yıldızlı bir geceye yönelip uzaklaşıyor.

Şimşek ve gök gürültüsü bekleyenler
 Düş kırıklığına uğruyorlar.
 Başka belirtileri ve baş meleşin boru sesini duymayı bekleyenler
 İnanmıyorlar şu anda dünyanın sonunun geldiğine.
 Güneş ve ay gökyüzünde durdukça,
 Arılar kondukça güllerin üzerine,
 Analar pembe bebekler doğurdukça,
 Kimse inanmıyor şu anda dünyanın sonunun geldiğine.

Yalnızca ak saçlı bir ihtiyar, yalvaç olabilecekken
 İş gücü yüzünden yalvaç olmayan biri,
 Durmadan şu sözleri yineliyor domateslerini toplarken:
 Başka bir sonu olmayacak dünyanın,
 Başka bir sonu olmayacak dünyanın.

BAĞIŞ

Ne mutlu bir gün.

Sis erken dağıldı. Bahçede çalıştım bütün gün.

Sinekkuşları konuyordu hanımellerine.

Sahip olmak istediğim hiçbir şey yoktu yeryüzünde.

Kıskanabileceğim kimseyi tanıyordum.

Bana yapılan her kötülüğü unutmuştum bile.

Bir zamanlar aynı insan olmuş olmaktan utanç duymuyordum.

Hiçbir acı hissetmiyordum gövdemde.

Doğrulurken mavi denizi ve yelkenleri gördüm birden.

JAPON ŞAİRİ İSSA'YI OKURKEN

*İyi bir dünya—
çiğ tanecileri düşünüyor
birer ikişer*

Birkaç mürekkep darbesi ve işte orda.

Beyaz sisin engin dinginliği,

dağlarda uyanmak,

kaz sesleri,

kuyunun gıcırdayan çıkışı

ve saçaklarda beliren damlacıklar.

Ya da belki o öteki ev.

Görünmeyen okyanus,

öğleye değin kalkmayan sis

kırmızı servilerin dallarından boşanan yağmur,

aşağılarda, körfezde sis çanlarının uğultusu.

Şiir bu kadarını yapabilir, fazlasını değil.

Çünkü gerçekten bilemeyiz konuşan adamı,

kemiklerinin ve gücünün ne olduğunu,

derisinin gözeneklerini,

içinde neler hissettiğini.

Ve buranın tepelerinde derileri

Teresa Roszkowska'nın gösterişli, alaca

giysileri gibi semerderler bulduğumuz–
 Szlembark köyü mü, yoksa bir başka kıta mı
 olduğunu, değişik adlarla dolu.
 Kotarbinski, Zawada, Erin, Melaine.
 İnsan yok bu şiirde. Sanki bu şiir yerlerin
 ve insanların kayboluşlarıyla var olurmuş gibi.

*Bir guguk kuşu sesleniyor
 bana ve dağlara
 bana ve dağlara*

Oturmuş bir kayanın üzerindeki çardağın altında
 koyaktaki çağlayanın uğultusunu dinlerken
 ağaçlı bir dağın kıvrımları yükseliyor önünde
 ve batan güneş o yamaçlara yansıyor.
 Nasıl olur da guguk kuşunun sesi her zaman
 ya ordan duyulur ya burdan, diyordu kendi kendine.
 Belki de bir aykırılık vardır bu işin temelinde.

*Dünyada
 Cehennem damında yürürüz
 çiçeklere bakarak*

Bilmek ve bir şey söylememek.
 Böylece unuttur insan.
 Kendini güçlendirir açıklanan şey.
 Açıklanmayansa, yok olma eğilimindedir.
 Dil dokunma duygusu için satılır.
 Varlığını sıcaklık ve yumuşaklıkla sürdürür insan:
 tavşancığım, ayıcığım, pisi pisim benim.

Ne olursa olsun, donduran soğukta ürpermeden,
 gelen günün korkusundan
 ve ırgat başının kırbacından başka.
 Ne olursa olsun, kış sokaklarından,
 dünyanın ıssızlığından
 ve bilincin cezasından başka.
 Ne olursa olsun.

KARIM JANINA'YA VEDA EDERKEN

Yas tutan kadınlar ateşe veriyorlardı kızkardeşlerini.
 Ve o birlikte seyrettiğimiz aynı ateş,
 Onun ve benim, uzun yıllar boyunca evliliğimizde,
 İyi günlerde, kötü günlerde, birbirimize bağlı, kışın
 Ocakta yanan ateş, kamp ateşleri, yanan kentlerin
 ateşleri,
 Dünyanın başlangıcından beri o ilkel, o saf ateş,
 Onun çözölen, ak düşmüş saçlarını sarıyor,
 Dudaklarını ve boynunu kavrayıp içine alıyordu,
 İnsan dillerinde sevginin bir başka adı olan ateş.
 Ne dilleri düşünüyordum ben, ne de dua ederken
 söylenen sözleri.

Sevmiştim onu, onun gerçekten kim olduğunu bilmeden.
 Acı çektirmiştim ona kendi düşlerime kapılıp.
 Kadınlarla aldatmışım onu yalnız ona bağlı kalarak.
 Ne mutluluklar, mutsuzluklar, ayrılmalar,
 İnalanmaz kurtuluşlar yaşamıştık birlikte. Ve şimdi
 bu küller.
 Ve kıyıya çarpan dalgalar ben boş bulvarlarda yürürken.
 Ve kıyıya çarpan dalgalar. Ve bu sıradan acı.

Nasıl katlanmalı yokluğa? Bir zamanlar var olanı
 Hangi güç koruyabilir dayanaklı değilse bellek?
 Çünkü öyle az hatırlıyorum ki. O kadar az ki hatırladığım.
 Gerçekten, belki de Tanrı'nın keremiyle her gün
 Yeniden ertelenen Kıyamet Günü olurdu geri gelebilseydi
 geçen günler.

Ateş-kurtulmak yerçekiminden. Elma düşmüyor dalından,
 Dağ yürüyor durduğu yerden. Ateş perdesinin ötesinde,
 Bir kuzu duruyor çayırında yok edilemeyen biçimlerin.
 Yanıyor Araf'taki ruhlar. Heraklitos, çılgın,
 Görüyor alevin yakıp yok ettiğini dünyanın temellerini.
 İnaniyor muyum bedeninin dirileceğine? Bu küllerin
 dirileceğine inanmıyorum..
 Bağırıyorum, yalvarıyorum: eriyin ey öğeler!

Bir başkasında dirilin, başlasın hükümlanlığı Tanrı'nın!
Dünyaya özgü bu ateşin ötesinde yaratın kendinizi
yeniden.

SABAH ERKEN

Geride kalan yüzyılın
Dörtnala giden atları.

Koca bir güneş doğuyor
Dünyanın üstüne.
Meşalem sönüyor gök kızarıırken.
Kayalık bir mağaranın önünde duruyorum,
Irmağın uğultusu duyuluyor aşağılardan.
Ve şafağın dağa yansıyan parıltısında
incecik bir ay.

MUTLU BİR HAYAT

Bereketli hasatların olduğu yıllara rastladı yaşlılığı.
Ne depremler vardı, ne kuraklık, ne de sel baskınları.
Sanki bir düzene girmişti mevsimlerin değişmesi,
Yıldızlar daha parlak, güneş daha güçlüydü,
En uzak illerde dost geçinen kuşaklar yetişmişti.
Alay konusu olmaktan çıkmıştı insanın akılcı doğası.

Acı geliyordu ona böyle yenilenmiş bir dünyaya
veda etmek.
Utanç ve kıskançlık duyuyordu kuşkusundan,
Kırgın belleği de kendisiyle yok olacak diye
mutluydu.

Ölümünden iki gün sonra bir kasırga kavurdu
kıyıları.
Yüz yıldır sönmüş duran yanardağlardan dumanlar
tüttü.
Lavlar yayıldı ormanlara, bağlara ve kasabalara
Ve savaş başladı adalardaki bir çatışmayla.

KARŞILAŞMA

Donmuş tarlalardan geçiyorduk bir vagonla şafakta.
Kızıl bir kanat havalandı karanlığın içinden.

Ve birden koşarak bir tavşan geçti yoldan.
İçimizden biri eliyle gösterdi bize.

Aradan çok zaman geçti. Artık ikisi de sağ değil,
Ne tavşan, ne de tavşanı eliyle gösteren adam.

Ah sevgilim, neredeler, nereye gidiyorlar
Elin çakıp sönüşü, koşunun hızı, çakıl taşlarının
hışırtısı.
Çektiğim acıdan değil, meraktan soruyorum.

ONUNLA

Olmayan bir ÷lkede, annemin
O zavallı, varisli ve şişmiş dizleri.
Yetmiş dördüncü doğum günümde onları
düşünüyorum
Berkeley'de St. Mary Magdalen kilisesinde,
ayinde.
Bu Pazar Hikmetler Kitabı'ndan bir parça
okuyor papaz,
Tanrı'nın ölümü yaratmadığı ve yaşayanları
Yok etmekten hoşnut olmadığıyla ilgili.
Markos'a Göre İncil'den de İsa'nın "Küçük kız,
ayağa kalk!" dediğı bölümü okuyor.
Benim için söylenmiş bir söz bu. Dirilmem
Ve benden önce yaşayanların umudunu
yinelemem için
Korkuyla ve onun can çekişmesiyle bir olmam
için
Danzig yakınlarında bir köyde, karanlık bir
Kasım ayında,
Kadın-erkek yas tutan o yaşlı Almanlar
Ve yurtlarından uzaklaştırılan Litvanyanlılar
tifüsten ölürken.
Benimle kal, diyorum ona, benim de vaktim az.
Senin sözlerin benim de sözlerim şimdi, ta derinde:
"Şimdi her şey bir düşmüş gibi geliyor bana."

ADA

Nasıl istersen öyle düşün bu adayı, engin beyazlığını, asmalarla sarılı mağaraları, menekşeler altında, pınarları.

Korkuyorum, çünkü ancak hayal meyal hatırlıyorum orada geçirdiğim günleri, insanın yelken açıp buzdağlarının karanlığı ve çatırtısı içinde uzaklaşmak zorunda olduğu o kapalı deniz uygarlıklarından birinde.

Burada bir parmak sıra sıra dağları gösteriyor, armut ağaçlarını, bir sakanın omuz sırtığını, her şey billurlaşıp kalmış öyle, işte o zaman anlıyorum, evet, bir zamanlar orada yaşadım ben, öğrendim oraların törelerini, yasalarını.

Paltoma sarınarak yükselen suları dinliyorum, iki yanıma sallanıp yaptığım aptallıklara yanıyorum, ama akıllı olsaydım bile beceremezdim yazgımı değiştirmeyi.

Aptallığıma yanmak – o gün de, sonra da, bugün de: işte bunun için bağışlanmayı bu kadar çok istiyorum.

SUNU

Sen, kurtaramadığım insan
Dinle beni.
Anlamaya çalış bu yalın sözleri, başka türlüsünü
söyleyemediğim için.
Yemin ederim ki, söz büyücülüğü yok bende.
Bir bulut ya da ağaç gibi sesleniyorum sana.

Bana güç veren şey ölümcül bir darbeydi senin
için.
Birbirine karıştırdım kapanan bir çağla yeni bir
çağın başlangıcını,
Nefretin esiniyle lirik güzelliği,
Gözü kararmış güçle usta işi biçimi.

Sığ Leh ırmaklarının aktığı koyak işte burası.
Ve koca bir köprü uzanıyor beyaz sislere.
Parçalanmış bir kent bu ve ben seninle konuşurken,
Martı çığlıklarını savuruyor mezarına rüzgâr.

Şiir nedir ki, ulusları ve insanları kurtarmıyorsa?
Resmi yalanlarla dolu bir suç ortaklığı,
Biraz sonra boyunları vurulacak sarhoşların
söylediği bir türkü,
Liseli toy kızların okuma ödevleri.
Bilmeden iyi şiiri aramış olmam,
Şiirin tek amacını, geç de olsa, anlamış olmam,
Bunda, yalnız bunda görüyorum kurtuluşumu.

Eskiden darı ya da haşhaş tohumu serperlermiş
mezarlara
Kuş kılığında dönecek ölüleri beslemek için.
Buraya bu kitabı bırakıyorum bir zamanlar
yaşamış olan sana,
Bizi bir daha aramayasın diye.

OCTAVIA PAZ

Çeviren: Ali Cengizkan

"Yolculuğa çağrı, yuvaya dönüştür şiir"

1990 Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Octavio Paz (d.1914) Meksika'nın önde gelen şair ve deneme yazarlarından. Dedesinin zengin kitaplığında başlayan edebiyat merakı, onun çok genç yaşta şiir yayımlamaya başlamasını da sağlamıştır. Daha 1931 yılında Barandal, 1933'te de Cuadernos del Valle de Mexico adlı dergileri çıkaran Paz, ilk şiir kitabı *Luna Silvestre*'yi de 1933'te yayımlamıştır. 1937'de İspanya İç Savaşı sırasında Madrid'deki bir yazarlar toplantısında Miguel Hernandez, Luis Cernuda, Rafael Alberti, Pablo Neruda ve Cesar Vallejo ile tanışmış, Meksika'ya dönüşünde politikayla ilgilenerek El Popular adlı işçi gazetesine yazılar yazmıştır.

1943-45 arasında New York'ta, 1946-51 arasında Paris'te yaşayan şair, bir yandan Yeats, Cummings ve Pound'un şiirleriyle ilgilenmiş, bir yandan da gerçeküstücü Fransız yazarlarla yakın dostluklar kurmuştur. 1968'de Meksika hükümetinin bir öğrenci hareketini kanlı bir biçimde bastırışını protesto amacıyla Hindistan'daki büyükelçilik görevinden istifa eden Paz, Doğu ve Batı uygarlıklarını en iyi yorumlayan çağdaş yazarlardan biridir. Türkçe'de, Bozkurt Güvenç'in çevirdiği *Yalnızlık Dolambacı*, Meksikalılık ruhunun teknoloji ve tecimsellik karşısında yaşadığı tehlikelere dikkati çeken bir denemedir.

Bunun dışında, *Yay ve Lir* de onun şiir konusundaki önemli görüşlerini dile getirir. *Güneş Taşı*, *Uzak Komşu* ve *Seçme Şiirler*, Paz'ın Türkçe'ye çevrilmiş öbür şiir kitaplarıdır.

YER

Denise Esteban için

Adsız sokak
insansız sokak,
akıyor yaşlı kayaların yanından
o eskil oyundan kalan zarların yanından
sonsuza değin oynayan öğelerin,
durmagit sürüyor ova boyunca,
her adım
jeolojiden bir masal
ve yitiyor bir yansımalar tepeliğinde
sudan ya da kumdan değil, zamandan.
Kızıl bir ağaç, siyah çimenler,
ışığın ilk şıvgınlarındaki tuz.
Yol
sırtında taşıyor güneşi.

Gökyüzü yağmıştır uzaklıkları
açıkça sona erecek olan bu gerçeklik üstüne.
Bir gölcük: Parlaklık fıskiyesi.
Her yerde gözler.
Saat duraksar
birkaç taş arasından kendi geçişini izlemek için.
Yol varmayı bitiremez hiçbir zaman.

DÖRT KAVAK

Kendi peşindeymişçesine bu çizgi koşar
 kovalayarak kendini yatay ufuklarda
 batı, sonsuza dek kaçkın
 nerde ki kendi yolunu tutar, dağılır.

–Nasıl ki bu çizgi
 bir bakışla kaldırılır
 dönüştürür tüm harflerini
 saydam bir sütuna
 açılarak dokunulmadık
 işitilmedik, tadılmadık, ancak düşlenen
 bir ünlü ve ünsüzler çiçeği gibi
 –Bu çizgi nasıl ki yazmaktan vazgeçmez
 ve tamamlanmadan önce kendini toplarsa
 akmayı bırakmadan, ama yukarı:

Dört kavak.

Soluklanarak
 boş yüksekliklerden ve orada aşağıda
 ikiye katlanıp havuza dönen gökte,
 dördü de tek bir kavak
 ve yoklar aslında.

Geride, alevli yapraklar
 ölüyor –öğle sonrası serseri–
 öteki kavaklar, şimdi hayalet paçavralar,
 ara vermeksizin katmanlarını açan,
 ara vermeksizin hareketsiz.

Sarı pembeye kayar,
 gece kendini morda kabul ettirir.

Gökyüzüyle su arasında
 mavi ve yeşil bir bant var:
 Güneş ve su bitkileri
 el yazısı, yayımlardan
 rüzgârın yazdığı.
 Birbiri içine sarkıtılmış bir yansıma bu.

Geçişler: Anın göz kırpması.
Dünya biçimini yitirir,
bir görünümdür, dört kavaktır,
dört mor melodi.

Kırılğan dallar gövdelere tırmanır.
Bir gıdım ışınlam ve bir gıdım rüzgâr.
Kıpırtısız donuk ışık. Gözlerimle
duyarım havadan sözler mırıldandıklarını.

Sessizlik koşar gider körfezi alarak
geri gelir gökyüzüyle birlikte.

Gördüklerim gerçek:
Ağırlıksız dört kavak
başdönmesine dikili.
Sabit noktalar, bir
aşağı, bir yukarı koşuşturan,
koşuşturur suyuna gökyüzünün ve bataklığın
bir tutam, narin bir ağıyla
bir karanlığa sürüklenirken dünya.

Son ışığın yürek atışı:
On beş kuşatılmış dakika
Claude Monet bir tekmeden seyretmekte.

Gökyüzü kendini suya sokar,
su boğulur,
kavak opal bir dürtüş
katı değildir bu dünya.

Olmakla olmamak arasında sallanır çayır,
öğeler hafifler,
konturlar dumanlanır,
parıltılar, yansımalar, yankılar
biçimlerin ve varoluşların parlayışı,
pusları görüntülerin, tutulma:
Gördüğüm biz oluruz: İlğim.

İÇİMDEKİ AĞAÇ

Kafamda bir ağaç büyüdü,
bir ağaç, içeriye doğru.
Kökleri damarlar,
dalları sinirler,
ve karışık yaprakları, düşünceler.
Bakışın yakıyor onu,
ve gölge meyvaları
kan portakalları
ve yalım narları.

Gün ağarıyor
gövdenin gecesinde.
Orada, içimde, kafamın içinde,
ağaç konuşuyor.

Yaklaş, duyuyor musun?

DÜZEN TUTMAYAN ŞARKI

Günler kısa,
saatler uzun.
Kıpırtısız, izlerim adımlarını,
tırmanarak küçük tepelerini,
aşağıya inerim havadan basamaklardan,
ve yiterim saydam koridorlarda
–ama ben yokum,
ve seni görmem.

Günler kısa,
saatler uzun.
Görürüm inatçı elimi, yazan
yuvarlak sözcükleri sayfaya,
gölgemi görürüm sayfada, görürüm
kendimi, saatin boş merkezine düşerken
–ama sen yoksun,
ve kendimi görmem.

Günler kısa,
saatler uzun.

Zaman sürükler kendini, gizlenir, dikizler
zaman gömülü, kesek kesek hava,
zaman filizlenir, bir hava sütunu,
alnımı tokatlar, gözkapaklarımı oğuşturur
–ama ben yokum,
ve seni görmem.

Günler kısa,
saatler uzun.

Arsalar ve koridorlar ve yankılar
boyunca yürürüm,
ellerim sana dokunur ve birden yok olursun,
gözlerine bakarım ve birden yok olur,
saat iz sürer, siler, kendi yansılarını kurar
–ama sen yoksun,
ve kendimi görmem.

Günler kısa,
saatler uzun.

Zamanda uyuyan bir tohum var,
havada patlayan, heceleri saçarak ortaya.
zamanın adlarını, seninkini ve benimkini,
–ama ben yokum,
ve seni görmem.

Adlar meyvalardır olgunlaşan ve düşen;
saatler sınırsız, kendi içine düşer.

GERİ ÇEKİLME

Yayarsın gözlerimin altında,
bir tepecikler ülkesini-aşıboyası, parlak
Suyu aranan rüzgâr durdu,
bir yürek atışı ve fıskiyeler ülkesi.
Geniştir gece kadar
elimini yedeğine tutuşturduğun.

Sonradan, kıpırtısızlar fırlayıp kaçar
bizim içimizden ve dışımızdan.
Gözlerimle yuttum karanlığı,
zamanın suyunu içtim. Geceyi içtim.
Sonra müziğin bedenine dokundum
parmak uçlarına işittim.

Karanlık tekneler, birlikte,
demirlediler gölgelerde,
gövdelerimiz uzandı geriye.
Tinlerimiz, çözülmüş,
yüzen lambalar
gecenin sularında.

Sonunda gözlerini açtın.
Gördün benim gözlerimin gördüğü kendini,
ve gözlerimden kendini gördün:
Çayıra düşen bir meyva gibi,
havuzdaki bir taş gibi,
kendi içine düştün.

Bir gelgit oldu içimde,
ağırlıksız bir yumrukla vururum
gözkapaklarının kapısına:
Ölümüm karşılaşmak istedi seninle,
ölümüm karşılaşmak istedi kendiyle.
Senin gözlerine gömülmüştüm.

* * * * * * * * *

Gövdelerimiz akar gecenin
ovlarında: Zamandırılar kendini yoran,
bir varlık, bir okşayıştta eriyen;
ancak bitimsizdirler de, onlara dokunmak
yürek atışları ırmağında yunmak ve
sonsuz başlangıca dönmektir, yenilenmiş olarak.

BAŞLANGIÇTAN ÖNCE

Seslerin kararsızlığı, açıklığın belirsizliği.
Başlıyor bir başka gün
Bir odadır, yarı aydınlık,
ve iki beden, uzanmış.
Kafamda yolumu yitirdim
bir ovada tek başıma.
Saatler, bıçak gibi, ağzını biler.
Fakat yanıbaşında, soluk alırsın;
derine gömülü ve uzak,
kıpırdamadan akarak.
Ulaşılmazlığını düşünürken
gözlerimle dokunurum sana,
ellerimle seyrederim.
Düşlerimiz ayırır
ve kan birleştirir bizi:
Yürek atışlarından bir ırmağız.
Gözkapaklarımızın altında olgunlaşır
tohumu güneşin.

Dünya
hâlâ gerçek değil;
zaman düşünür:

Kesin olan bir şey varsa
ısıdır o da teninin.
Soluğunda duyarım
varlığın gelgitini,
Başlangıcın unutulmuş hecesini.

SÜTUNLAR

*And whilst our souls negotiate there,
 We like sepulchral statues lay...
 (Ve tinlerimiz orda, ederken pazarlık,
 Defnedilmiş yontular gibi, uzandık...)
 John Donne*

Meydan küçümen.
 Dört cüzzamlı duvar,
 susuz bir çeşme,
 iki beton kanape,
 ve birkaç zedelenmiş dişbudak.

Uzak sarsıntısı
 kentli ırmakların.
 Devasa ve kararsız,
 gece döner ve örter
 ağırbaşlı mimariyi.
 Işıkları yaktılar.
 Gölgelelerin körfezlerinde,
 köşelerde, kapı aralarında,
 sütunlar filizlenir, canlı
 ve hareketsiz: Çiftler.
 Sarılmış ve suskun
 fısıltıları dokuyan,
 yürek atışları sütunları.

Öteki yarıkürede
 gece dışıldır,
 bol ve suyun malı.
 Yalınlanan adalar vardır
 gökyüzünün sularında.
 Muz yaprakları
 yeşile döndürür gölgeleri.
 Uzamın ortasında,
 biz hâlâ sarılmış birbirine,
 soluk alan bir ağacı.
 Gövdelerimiz kaplıdır
 hece asmalarıyla.

Mırıldanma yaprakları,
 uykusuz çekirgeler
 uykusunda çayırın,
 yıldızlar yüzüyor
 bir kurbağa göletinde,
 yaz topluyor
 testilerini gökyüzünde,
 görünmez ellerle
 hava bir kapıyı açıyor.
 Alnının terasını
 yeğlemektedir ay.

An çok geniştir
 dünya küçüktür şimdi.
 Gözlerinde yittim ben,
 ve yitik, görürüm seni
 benim gözlerimde, yitmiş.
 Adlarımız yanık,
 adlarımız çekip gitmiş.
 Biz çekimsel merkezindeyiz – neyin?

Hareketsiz çiftler
 bir Meksika parkında
 ya da bir Asya bahçesinde:
 Günlük ayinciler
 kendi çeşitli yıldızları altında.
 Dokunuşun merdiveninde
 tırmanır ve ineriz
 yukarıdan aşağıya,
 köklerin krallığı,
 kanatların cumhuriyeti.

Düğümlemiş gövdeler
tin kitabı'dılar:
 Gözler kapalı,
 benim dokunuşum ve dilimle,
 yazarım senin gövdene
 dünyanın yazısını.
 Hâlâ adsız bir bilgi:
 Yeryüzünün tadı.

Az ışık yeterlidir
bizi ısıtmaya ve köreltmeye
ani yırtılışı gibi
tohum kabının ve meninin.
Sonla başlangıç arasında,
zamansız bir an,
narin bir kemeri kanın,
boşluğun üzerindeki köprü.
Kilitlenmiş, iki göde
yontar bir yıldırım düşmesini.

PIERRE SEGHERS

Çeviren: Halil Gökhan

"Güneşin ulaşamadığı güneşler"

Pierre Seghers (1906–1987): 1939 yılında, savaş sırasında ordu içinde "Miğferli Şairler" dergisini kurdu. Ardından Poesie 40 dergisini hazırladı.

Paris'te doğan Seghers, birçok çağdaş şairin editörlüğünü üstlendi. 1944 yılından başlayarak ünlü "Poetes d'aujourd'hui" dizisini yarattı. Şiirin bu çılgın sevdalısı ayrıca yetenekli bir şairdi, ancak kendini öncelikle başkalarına adanmıştı. 1978 yılında, bütün şiirlerini *Le temps des Merveilles* adlı kitapta topladı.

Başta *Le Livre D'or de la Poesie Française* olmak üzere birçok antolojiye imzasını attı. Paris Kenti Şiir Evi'nin kurucuları arasında yer aldı. Ölümünden birkaç yıl önce, 40 yıllık bir aradan sonra, Poesie 44 olarak bitirdiği şiir dergisini Poesie 84 olarak yeniden başlattı. Ölümünden sonra dergi yönetimini karısı Colette Seghers üstlendi. Pierre Seghers, Mallarmé Akademisi üyesiydi.

1943 İTHAFLARI

Marangozlar
 Dünyanın kabuğunu kırarken bir yanda
 –Ateşinin küle döndüğünü gören–
 Semender
 Kalan son kibritle ısınır

Aynı yaprak üzerinde
 Pas renginden yeşile
 Geçtiği görülür
 Bukalemunun

Güz
 Gerisin geri giden bir hayvandır

PARİS

Şehir henüz yıkılmamıştı
 Herkes hâlâ orada yaşıyordu
 Her zamanki günlerden biriydi
 Balkonlarda çiçekler vardı
 Satıcılar işleriyle uğraşıyordu
 Otelin birinde bir aşğın
 Yalnızlıktan sökülüyordu yüreği.

(1954)

MAÇA KÖPEĞİ

Senin için bir yol, dedi bana
 Evinde mi? Artık yolun yok.
 Yüreğinde mi yoksa? Utancın kestiği
 sevinçten
 Senin en gizli düşüncelerin için.
 Vakit henüz gelmedi.

(1943)

EYLÜL 1939

Yaşamın sınırları dışında sınırlarını hiç bilmediğimiz
Yeni bir yaşam vardır
Anısız günlerin ötesinde kalan
Başka yerlerin hükmü her zaman bulunur
Daha canlı bir hava daha açık bir gökyüzü bulunur her zaman
Hiç beceremediğim büyük bir soluk

Bir kopuş

Hayretler uyandıran bir doğuşu dölle bu.

YAŞAM, SÖYLE BANA

Havayı güzelleştirmek için geldin buraya
Işık için, anılarda görmek için
Göz kırpması bir yıldızın, zamanın altın sarısı
Gece için. Rüzgârın katırtırmaklarında
Uyanışını, damarlarının yaş odununu yarışını ve seni
Yalnız bulmak için yarın. Bir ışık yanar
Sonra söner orada. Aynalarda anılarda oturan
Sessizlik için, seni göktaşlarında, dalga dalga yayılan
Denizde izlemek için, baygın ama başdöndüren bir kokuyu
Aşırmak için. Boşlukta sekmek ve bunun ve seni artık
Görmemenin tadını çıkarmak için
Burada balkır gelecek, burada doğar spermden
Ve gözyaşlarından rüzgârla çevrilen düşlerin
Ender incisi ve dolup taşar unutulmuşluk
Günlük yaşantıda kendini tutman ve bir çılgının yankısına
Kendi yankını sunman için açılmış
Senden öteye geçen bir geçitten başka bir şey değildir bu.

(1972)

GERİYE KALAN

tüm bu dualardan, bu görünmez kiliselerden
orman yasalarının yıktığı bu tapınaklardan
bu şarkılardan doğacak
her ne varsa
tepeciklerin altındaki toz toprakta sessizliğin eşitlediği

Güneşin ulaşamadığı güneşler. Bu buharlı
çalkantının, gizli yaraların, bu tören
müziğinin, bu kabaran kanto-jondonun devinimleri
bir an, ruhun o apansız doğaçtan çalışları
Devrilmiş büyük bir geminin karinasında
adaklar
sessizlik için ve güller için, bizde taşınan
yaşamın sıcak sarısı için

SEN VE BEN

tek bir kitabın harfleri gibi
tek bir dilin, yeniden doğmak için doğan,
büyüyen
ve ölen, yerinde duramayan dilbilgisinin
sözcükleri gibi. Dile sığmaz
içe doğmuş ve gerçeği, içi titreyerek
yazgı ona dokunduğunda zamanın
kurşunuyla aşmakla
kaçarken. Saat henüz çalmamıştı bizim için.

RÜZGÂRI DİNLEME ARTIK

eserken, o uyuyanların belleğidir.
 Uzun bir deniz gezisinin sessizliğinde
 kilise mezarlıkları, ışığın pruva
 bodoslamalarıdır.
 Yaban yulafları, birkaç lavanta ve ısırgan
 arasından
 bir patikadan geçerek girilir oraya.

Dinleme artık esen rüzgârı. Herkes içinde taşır
 kendi müziğini, kendi seslerini, eski yazgısını,
 onu büyüleyen
 ve düş kırıklığına uğratan ne kadar dostu
 varsa, her kim ki patikaya kadar

sarsılan semerinin üstünde kötü yerleşmiş
 yalnız kendini dinler

BİR BEKLEYİŞ GİBİ

işsiz güçsüz. Bir tatil. *Çıtkırıldım*
kalemlerin aylaklığı. Aynada tutulan
 şakacı kâhinlere bir geçiş gibi.
 Zorludan daha zorlu bir uyku. Bir tek
 tuzakların önerdiği, evrilmiş gölge imgelerini
 kendine
 geçtiğini görmek için yırtıcı bir bakış.

HERMANN HESSE

Çevirenler: Tarık Seden, Gültekin Emre

"Selam terkettiğim cennetten..."

2 Temmuz 1877'de Calw/Württemberg'de doğdu ve 9 Ağustos 1962'de Lugano yakınlarındaki Montagnola'da öldü.

Hesse, 1919 Mayıs'ında, o zamana kadarki yaşamının zincirlerini kırıp Alpler'in öte tarafındaki Güney Tessin bölgesinde yaşamaya karar vermeden önceki son dört yılını, savaş esirlerine yardım etmekle geçirmişti. İki yıldır kendi kendine uğraştığı resim çalışmaları, yeniden kazandığı özgürlüğü ve yüzyılın en güzel yazı diye bilinen 1919 yazının renk cümbüşüyle birleşince, dışavurumcu bir biçimde gelişti. Gerek yazarken, gerekse de resim yaparken, o zamana dek kendini bağımlı duyumsadığı, ama nasıl birer birer çöktüklerini kendi gözüyle gördüğü değer yargılarını elinin tersiyle bir tarafa itti. Bunun yerine sürekli olarak daha sıradışı biçimler ve renkler kullanarak, yeni olanaklar ve maceralar arayışına girdi. Hesse, "Klingsor'un Son Yazı" adlı öyküsünde ve gene aynı yıl (numaralı bin nüsha olarak) yayımlanan *Gedichte des Malers* (Ressamın Şiirleri) adlı kitabında bu deneyimlerini işledi.

Kitaptaki on şiir ile, şairin bu şiirler için yaptığı resimler, ilk kez 1920 yılında yayımlandı.

RESSAM BİR BOSTAN RESMİ YAPIYOR

Beni neden ilgilendirsin bostan?
 Yabancı, belki de kötü bir adam bahçıvan,
 Bilmem, görmek de istemem
 Anlaşamazdık zaten.
 İkimiz de insanız hatta kardeş belki de,
 Gene de yalnızız ama
 Çoktan yitirmiş biri ötekini
 Giderek yaşlandığı ve yalnızlaştığı için üzgün herbiri.
 Domatesler de sebzeler de ilgilendirmiyor beni
 Bakıyor bu işlere savaş zenginleri.
 Gene de büyüünden kurtulamıyorum bostanın,
 Çocukça bir istekle dolu bakışlarım
 Karmaşıklığında aşağının. Bir ev
 Fıskırıyor yeşilden gül kırmızısı,
 Mor, narin bir şarkı söylüyor,
 Mavi, bu tarafa, yitik evladına bakıyor
 Oturmalı ve resmetmeli bütün bunları
 Renklerin parıltılı güzelliğini
 Sessizce eğişini
 Çocukça yüzünü ağacın
 Ve tek kişilik sohbetini
 Sizin için bunların hepsi gülünç
 Bütün bu şeyler.
 Görmek ve resmetmek ve şiirleştirmek zorunda olduğum
 Sizin için yalnızca bir bostan
 Benim için oysa, bir gizemli selam
 Sizin gibi, benim de terkettiğim
 O cennetten.
 O cennet ki, beni hep ama hep çağıran
 Ve sihirli bahçelerinin kokusu
 Bahçıvandandan, domateslerden, paradan
 Ve dünyadaki her şeyden daha değerli benim için.

RESSAM VADİDEKİ BİR FABRİKAYI RESİMLİYOR

Sen de güzelsin, yeşil vadideki fabrika,
Sevimsiz şeylerin sembolü ve mekânı olsan da:
Paraya tapışın, köleliğin, karanlık tutsaklığın
Sen de güzelsin! Az mı okşadı
Damının narin kırmızısı gözümün zevkini,
Bir de yelken direğim, arman: o gururlu baca!
Baştan çıkarıcı solgun mavi,
Sabun, bira ve çocuk kokan yoksul evlerin arasından gözüken,
Senin de üzerine olsun selamım ve sevgim.
Tarlaların menekşe rengine, çayırın yeşiline karışıyor.
Evlerin çetrefilliği ve kiremit kırmızısı,
Sevinçli, aynı zamanda narin,
Nefesli çalgılar müziği gibi, obua ve flütle hısımlar.
Gülerek daldırıyorum fırçamı vişneçürüğüne ve nar kırmızısına,
Sonra sürüyorum tozlu yeşil tarlaların üzerine,
Ama hepsinden güzel parlıyor kırmızı baca,
Bu saçma sapan dünyaya saplanmış dikiş,
Korkunç gururlu, güzel; bir o kadar da.

EVLER, TARLALAR, BAHÇE ÇİTİ

Sevgili evler, sevgili bahçe çiti,
 Gölet, çayır çimen, yol kıvrımı
 Sarı tepe, boz ve kızıl tarlalar,
 İri çiçekler açmış telgraf direği,
 Siz de mi solacaksınız gün gelince,
 Ölecek misiniz, çürüyecek, kokuşacak,
 eriyecek misiniz
 Biçecekler mi sizi de, rüzgârlar mı savuracak
 Göremeyecek misiniz bir daha o güzelim güneşi?
 Dostum ağaç, sen de mi toprak olacaksın,
 Ya siz yeşil pancurlar, kırmızı damlar?
 Günü gün edin öyleyse, hışırdayın başaklar,
 yapraklar.
 Tavındayken henüz aşk kadehi, dopdolul!
 İçmek istiyorum sizi, ki karışın kanıma
 Çimen olmak istiyorum, ve göl ve palmye!
 Farkım ne böyle sizlerden?
 Gerçeği söyleyin, mutlu musunuz, huzur
 içinde misiniz?
 Tek beni mi kavurdu yangın
 O hoş, ve sıcak, ve yakıcı yalazlarıyla,
 Sersemleten beni ve huzur vermeyen.
 Tek ben miyim acı çeken zamandan,
 korkudan ve ölümden?!

Susuyorsunuz demek, uyarıyorsunuz
 konuşmaksızın:

Acı çek, resim yap, şiir yaz, sürdür yaşamı!
 İç bizi, ve izin ver seni içmemize,
 Bitmeden gün, senin için de, bizim için de!

BAĞLAR, GÖL VE DAĞLAR

Göl sen, yıkadın beni ve yaktın derimi,
Bağ sen, sarhoşluklar olgunlaştırıyorsun bana
Gelecek yazlar için,
Siz dağlar, ana kucacı gibi koruyorsunuz beni,
Dünyayı gezme özlemi sardığında bedenimi.
Orman, senin içinde işliyor kalbime,
Gelip geçiciliği vaaz eden baykuş ötüşleri.
O kalp ki, ölmek istemeyen her şeye karşı,
Daha yaşamaya, hep yaşamaya mahkûm,
Çünkü seni, orman, bir kez
Sabahın erken vakti, çiğ kokusu
kaybolmamışken henüz
Gösterebilmek istiyorum en çok sevdiğim
kadına,
Sevgili ormanım, seni söz verdiğim o kadına.

RESSAMIN SEVİNCİ

Tarlalar başak dolu tarlası olana,
Çayırlar dikenli telle çevrili,
Yoksulluk bir yanda, ihtiras bir yanda,
Her şey kokuşmuş, her şey dışa kapalı.

Ama benim gözümde
Başka bir düzeni var her şeyin
Mor akışkan ve kırmızı azamette,
Masum türkülerini söylediğim.

Sarı sarıya yanaşmış ve sarı kırmızıya,
Soğuk mavilerde bir perçem pembelik!
Işık ve renk salınıyor bir dünyadan bir
dünyaya.
Kabarıyor, ses veriyor aşk dalgalarında.

Deva her hastalığa bir düşünce hüküm
sürüyor.
Yeni doğmuş kaynaktan yeşiller açıyor,
Dünya yeniden ve adilce paylaştırılıyor,
Ve ısınıyor kalpler, sevinçle doluyor.

HAVA BOZUYOR

Dağ kapkara ve gökyüzü çelik rengi
Eriyor tüm parlak renkler
Güneşin son ısıltılarının vurduğu evlerde ve
döşeklerde
Ardından gelen ne varsa soluk,
Hazır her şey ölüme, acı ve gölge dolu.
Dokuyor ama güneş renk oyununu
Hâlâ parlak ve hâlâ habersiz olup bitenden
Kucağında misketleriyle bir çocuk misali.
Çökecek her şey çok geçmeden
Her şey alevler içinde kalacak birazdan,
Ama daha önce, son ana dek
Pusudayım boya kutumla,
Resmediyorum solgun ağacı ve çiğsarı duvarı,
Aceleci bakışlarla izliyorum mavi karanlığı.
Nasıl da geliyor, celalli ve son hızla,
Ve eser yok rüzgârdan hâlâ!
Ortalık birden şimşeğe, yağmura ve doluya
kesecek
Savrulacak resimlerim hiçliğe
Her şey silinecek ve eriyecek sonra,
Gözlerim, renkleri emin içinize!
Yarın belki de esecek ilk sonbahar yeli,
Ve bitmiş olacak yaz.

ANTONIO MACHADO

Çeviren: Ayşe Nihal Akbulut

"Bir düşün eşiğinden..."

Antonio Machado, İspanyol edebiyatında '98 kuşağı olarak bilinen edebiyat akımının önemli temsilcilerinden biridir. Büyük bir yalınlıkla yazdığı şiirlerinde Kastilya toprağının ruhunu dile getirmiştir. Daha çok anılara, düşlere ve dostluklara dayanarak yazdığı şiirlerinde, onun aynı zamanda doğayla özdeşleştiği de görülür. Yeni yetmelik ve gençlik yıllarını Madrid'de geçiren Machado, bir süre Fransız edebiyatı öğretmenliği yaptı. İspanya İç Savaşı sırasında ateşli bir cumhuriyetçi olarak direnen Machado, faşistler savaşı kazanınca sürgün olarak sığındığı Fransa'da 1939'da öldü. Son döneminde yazdığı *Nuevas Canciones* (Yeni Şarkılar), yalnızlık temasını işler.

PORTRE

Çocukluğum Sevilla'da bir avlunun anıları,
aydınlık bir bahçe limonların olgunlaştığı;
gençliğim, Castilla topraklarında yirmi yıl;
geçmişim, anımsamak istemediğim birkaç şey.

Ne baştan çıkaran bir Mahara, ne Bradomin
oldum

–Zaten bilirsiniz kabasaba özensizdir üstüm
başım– yine de kabullendim aşk tanrısının
yolladığı okları, sevdim beni koruyup
rahatlatan birkaç kadını.

Damarlarımda Jakobin kanı dolaşır,
ama dingin pınarlardan kaynar, dizelerim;
öğretisini kullandıkça öğrenenlerden de çok,
ben, sözcüğün tam anlamıyla, iyi biriyim.

Güzelliğe hayranım, bugünkü güzelduyuya
gelince,
Ronsard'ın bahçesinden güller topladım,
yine de günümüz süspüsünü sevdim diyemem,
ne de o yenilikçi seviciler–kuşlardanım.

Abartılı tenorların romanslarını hor görürüm
Aya dönüp şarkı tutturan o cırcır böceği
korusunu;
Ayırdetmek için sesleri yankılardan, durup
dinlerim yalnızca, tüm sesler içinde, birini.

Klasik miyim, romantik mi? Bilmem.
Bırakmak isterdim dizelerimi o askerin kılıcı
gibi:
ününü onu savuran erkek elinden alan;
döven demircinin ustalığından değil
yüceltilmesi.

Aynı yolun yolcusu olduğum o adamla
söyleşirim

–Kendisiyle konuşan bir gün Tanrı'yla
konuşmayı da umar:
kendimle söyleşim bu can dostla sohbet,
insan sevgisinin gizini bana öğreten.

Kısacası, size bir borcum yok benim;
yazdığım kadarını borçlusunuz siz de bana.
İşime bakarım ben; kendi paramla öderim
beni örten giysiyi, oturduğum evi
yediğim ekmeği ve yattağım döşeği.

Son yolculuk günü gelip çatmışdaysa
hiç geri dönmeyecek gemi yola çıkarken
Ben de yolculardan olacağım, bir iki parça
eşyama yarı çıplak, denizin çocukları gibi.

Sevilla'daki ışık bu... Doğduğum
saray, o çeşmenin şıkırtısı.

Babam, çalışma odasında. –Açık alnı,
kısa top sakalı, düz bıyığı–.

Babam daha yaşlanmamış. Okuyor
yazıyor, kitaplarını karıştırıp düşünüyor.

Kalkıyor;

Bahçe kapısına yöneliyor. Dolaşıyor.

Bazen kendi kendine bir şeyler söyleniyor,
kimi kez bir şarkı tutturuyor usulca.

İri gözlerinin huzursuz bakışı
şimdi sanki başıboş dolanıyor, amaçsızca
boşluğa takılıp kalıyor

Bir bakmışsın, geçmişinden yarına kaçıyor
bir bakmışsın, zamanın içinden bakıyor–
babacığım benim! gözlerin sevecenlikle,
benim kırılmış başıma.

Yolcu, senin ayak izlerindir
yol, başka bir şey sanma;
yolcu, yol yoktur

yol yürüdükçe yol olur
 yol olur yürüye yürüye
 bakışları geri çevirince de
 dönüp de bir daha basılınayacak
 keçi yolu görülür.
 Yolcu, yol yoktur
 yalnızca geminin köpükleri denizde.

Çok yollar yürüdüm,
 çok patikalar açtım;
 yüz denizde yol aldım,
 yüz ırmak boyu gittim.

Her yanda gördüğüm
 mutsuzluk sürüleri ydi,
 kibirli ve karaduyulu,
 esrik kara kasvetten;

bilgiçlik taslarlar
 bakar, susar ve bildiklerini
 sanırlar, çünkü içmezler
 meyhanelerin şarabını.

Yürüyüp giden kötü insanlar
 ve kirletip duranlar dünyayı...
 ve her yanda insanlar gördüm,
 danseden ya da oynayan
 fırsat bulduklarında ve işleyen
 üç karışlık topraklarını.

Asla sorgulamayan nereye diye
 bir yere vardıklarında bile.

Yürürken, binen
 yaşlı katırın sırtına,
 ve telaşı bilmeyen
 bayram günlerinde bile.
 Şarap bulunca şarap içen,
 şarap bulamazsa içme suyu.

İyi insanlardır bunlar, yaşayan
 çalışan, gelip geçen ve düş gören
 ve günü geldiğinde niceleri gibi

toprağın altında dinlenen.
 Dün Gece Uyurken
 düşüme girdi, ah, o kutsal görüntü
 bir çeşme akıyormuş
 yüreğimin içinde.
 Söyle neden, gizli kolları
 suyun, bana akıyorsun
 yaşam kaynağımız,
 uzanıp da bir kez olsun içmediğim?

Dün gece uyurken
 düşüme girdi, ah, o kutsal görüntü
 bir arı kovanı varmış
 yüreğimin içinde;
 ve altın rengi arılar
 vızır vızır işleyen,
 yılların acısıyla
 ak balmumu ve tatlı balı.

Dün gece uyurken
 düşüme girdi, ah, o kutsal görüntü
 yakıcı bir güneş parlıyormuş
 yüreğimin ta içinde
 yakıcı, çünkü
 kızıl bir yuvanın ısınısını veren
 güneş, çünkü ısıtan
 ve çünkü ağlatan

Dün gece uyurken
 düşüme girdi, ah, o kutsal görüntü
 Tanrıymış o
 yüreğimin ta içindeki.

Bir düşün eşiğinden seslendiler bana...
 İyi sesti bu, sevgili ses.

–Ne dersin, gel birlikte gidelim mi gönlü görmeye?
 Yüreğime ulaştı okşayışı.

–Seninle her zaman... Ve düşümde uzayıp giden
 dolambaçsız bir geçitte ilerledim
 ak giysisinin dokunuşunu ve
 dost elinin yumuşacık atışını duyumsayarak.

Düşümde gördüm beni götürdüğünü
 ak bir yoldan aşağı
 yemyeşil kırın ortasında
 dağların mavisine doğru
 mavi tepelere doğru
 huzur dolu bir sabah vakti.

Elini duyumsadım senin
 benimkinde, dost elini
 ve küçük kız sesini kulağımda
 yepyeni bir çan gibi
 eldeğmemiş çanı gibi
 bir bahar şafağının.
 Senin sesin, senin elindi,
 düşlerimdeki, alabildiğinde gerçek!..
 Yaşa ey umudum, kim bilebilir
 neleri yutacağını kara toprağın!

İSPANYA TOPRAKLARI İÇİN

Çamlıkları ateşe veren ve kalıntılarını
 bir savaş ganimeti gibi koruyan, bu toprakların
 insanları, vaktiyle kara meşeleri de tüketmiş
 dağların sarsılmaz meşeliklerini talan etmişlerdi.

Bugün de yoksul evlatlarının baba ocağından
 Kaçışına tanık oluyorlar; fırtınaların
 toprağın bereketli milini sürüklediğine
 kutsal ırmaklar boyu geniş denizlere doğru;
 ve lanetli bozkırlarda çalışıklarına,
 acı çekip başıboş dolaşıklarına.

Kaba saba, göçerlerin soyundan geliyorlar,
 yolların tozlarını karartan ve güneşi altına boyayan
 göçebe sürülerini, bereketli Extremadura'ya süren,
 bu Merinos sürülerini güden çobanlar soyundan.

Küçücük, çevik, acı çekmiş, kurnaz birinin gözleri bunlar, içe göçmüş, güvensiz, değişken ve kırıksık kuru yüzünde çıkık elmacık kemikleriyle birer tatar yayı ya da mancınık benzeri gür kaşlar.

Bu yazı yabanda ve köyde adamın kötüsü çok olur, akıl almaz kötülüklerle, hayvanca suçlara düşebilir; boz renkli iş tulumunun ardında çirkin bir ruhu saklar, yedi büyük günahın esiri olmuş bir ruhu.

Gözleri bulanır hep, ya kıskançlık ya da hüznle, kendi çıkarını kollar, ağlar komşusunun kazancına ne kadersizliği kalır ne varsıllığın tadı çıkar, yazgı ve kötü kader vurur onu yerden yere, acıdan acıya.

Bu toprakların tanrısı kana susamış, yırtıcıdır akşam çöktüğünde uzak tepelere, seçeceksiniz oralarda bir okçunun devleşen karaltısını yayını geren koca bir at adam biçiminde.

Savaş düzlükleri göreceksiniz, çileli bozkırlar –İncildeki cennet bahçesi buralara göre değil– bu topraklar kartal yuvasıdır, gezegenin bir parçası, Kabil'in gölgesinin gelip geçtiği yerler.

Nasıl çekip gittiğini ustanın,
o sabahın ışığı anlattı bana: üç gün oldu
kardeşim Francisco çalışmayalı.
Ölmüş olmasın?.. Bildiğimiz tek şey
bıraktı gitti bizi,
ışıldayan bir yoldan, şöyle diyerek:
Bana iş güçle ve umutlarla dolu bir gömü töreni yapın.
İyi insanlar olun, işte o kadar,
ben sizlerin arasında
ne olduysam: can
Yaşayın; yaşam sürüyor,
ölüler ölüyor, gölgeler geçiyor,
yaşam kalanları katıp götürüyor
ve yaşayan yaşamı sürdürüyor.

Örsler, çınlayın; çanlar, siz susun!
Ve bambaşka, daha katıksız bir ışığa
yöneldi şafak ışığının kardeşi,
ışıkların güneşi,
kutsal yaşamın o eski sevinci.
...Ah, evet, taşıyın dostlar,
bedenini onun dağlara doğru, mavi tepelerine
göz alabildiğine uzanan Guadarrama'nın
Oradadır derin uçurumlar,
yelin türküler çağırdığı
yemyeşil çamlıklarla örtülü.
Soylu bir meşenin altında,
bırakın dinlensin yüreği,
kekiklerle örtülü, altın kelebeklerin
oynaştığı o topraklarda...
Orada düşlemişti usta bir gün
İspanya'nın yeni baştan
bir kez daha çiçeğe duruşunu.

*Özgür Öğretim kurumu'nun kurucusu,
Francisco Giner de los Rios'un
ölümü üzerine 21.2.1915'te yazıldı.*

DAĞ KELEBEĞİ

(Platero ile Ben adlı kitabı için Juan Ramon Jimenez'e)

Sen değil misin, kelebek,
şu kimsesiz dağların canı,
derin uçurumları ile
sivri tepelerinin?
Sen doğabilesin diye
büyülü değneğiyle
taş fırtınalarına, emretti bir gün
durup susmalarını bir peri
ve zincirlendi o dağlar birbirine
sen uçabilesin diye.
Portakallı karalı,
esmer ve altın rengi,
dağ kelebeği, yaban gülü üstünde
kat kat kanatçıkların, ya konar kalkarsın
oynaşarak güneşle, ya da bir günüşünü
üstünde çarmıha gerilmiş.
Dağ kelebeği,
kırların tepelerin kelebeği,
rengini resme dökemez kimse senin; yaşarsın
onu ancak sen ve kanatların
havada, güneşte, yaban gülünde,
öylesine özgür ve öyle tatlısın ki
Juan Ramon Jimenez Fransisken lirinini tellerini
senin için okşar usul usul.

Sierra de Cazorla, 28 Mayıs 1915

ALICE WALKER

Çeviriler: Ahmet Nazım, Levent Soysal

"Atlar manzarayı daha bir güzelleştirir"

Alice Walker, 1944'te Georgia eyaletinin Eatonton kasabasında yoksul bir siyah ailenin sekizinci çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası Willy Lee Walker ayda 300 dolar kazanan, "matematikten iyi anlayan, ama çiftçiliği beceremeyen" bir arıcı, annesi Minnie Tallulah Walker tarlada kocasına yardım eden, hizmetçilikle aile bütçesine katkıda bulunan ve sabah akşam küçük bahçesindeki çiçeklerle uğraşan bir ev kadınıydı. Alice Walker olağanüstü birer masalcı olan bu iki insanın "siyah halk İngilizce"siyle anlattıkları öyküleri dinleyerek büyüdü.

Sekiz yaşında, dinlediği bu öyküleri kaydetme ve ilk şiirlerini yazma çabasına girişti. 1952 yılı, aynı zamanda, Alice Walker'ın kişiliğinde büyük bir etki yapacak olan kazanın da habercisiydi. Kardeşinin oyuncak tabancasından çıkan metal kapsül sağ gözünü kör etti. Utangaç, içine kapanık, kendini toplumun dışında hisseden bir çocuktan artık. Bütün zamanını okumaya ve şiire verdi. "Renklerden Mor" adlı romanı da Pulitzer ödülünü kazanan Alice Walker'ın şiirlerinden bazıları, gene Ahmet Nazım ve Levent Soysal'ın çevirileriyle "İyi Geceler Willie Lee" adıyla İyi Şeyler Yayınları arasında yer almıştır.

GÜVEN TAZELEMEK

Soruları sevmeliyim
Rilke'nin dediği gibi
körlemesine, el yordamıyla
sokuşturduğum anahtarın
henüz uymadığı
hazine dolu
odalar gibi
soruların kendilerini.

ve beklemeliyim
bilinmez niyetlerle
postalanmış
ve çok yabancı bir dilde yazılmış
mührü açılmamış
mektuplar gibi yanıtları.

ve her saat başı
biçimlenişimde
içine büyüdüğüm
mekânı
zorlayıp sıkıştıran
zaman kaygısı olmadan.

HERKES BİRİNİ ÇEKİP ÇIKARTSIN

(Lorraine Hansberry'yi düşünürken)

Her şeyi söylemeliyiz, olabildiğince
açık. Çünkü, daha ölmeden,
onlar bizi gömmeye
çalışmakla meşguller.

Siyah mıydık? Kadın mıydık? Eşcinsel miydik?
Siyahın yanlış bir tonu mıydık? Sarı mıydık?
Allah esirgesin, yanlış bir insanı, yanlış bir ülkeyi
ya da
siyaseti mi sevdik? Agnes Smedley ya da John Brown mıydık?

Üstüne üstlük, ne gördüysek aynısını mı yazdık,
yapabildiğimizce açık? Ağlamayacak ve
çığlık atmayacak kadar olgun değil miydik?

Eh, o zaman, kulaklarımıza, burnumuza
ve ağızımıza
unutulmuşluk çamuru
dolduracaklar. Geceleri parmaklarımızı
kemirip bitirecekler. Kalemlerimizle
dişlerini karıştıracaklar. Çocuklarımızın
ve sanatımızın
kuyusunu kazacaklar.

Çünkü ne gördüğümüzü söyleyince
anlayacaklar kaçınılmazı:
Onlara tapınmıyoruz.

Onlara tapınmıyoruz.
Yaptıkları şeylere tapınmıyoruz.
Onlara güvenmiyoruz.
Söylediklerine inanmıyoruz.
Bayılmıyoruz etkinlik dedikleri şeye.
Ve nükleer santrallara.
Bayılmıyoruz fabrikalarına.

Ve hava kirliliğine.
 Bayılmıyoruz televizyon programlarına.
 Ve radyoaktif sızıntılara.
 Sıkıcı buluyoruz gazetelerini.
 Arabalarına tapınmıyoruz.
 Sarışınlarına tapınmıyoruz.
 Penislerini kıskanmıyoruz.
 Rönesanslarını pek öyle
 önemli görmüyoruz.
 İngiltere fazla ilgilendirmiyor bizi.
 Beyinleri hakkında kuşkularımız büyük.
 Kısaca, yazan, çizen, yontan, danseden
 ya da şarkılar söyleyen bizler
 akıllarını ve dolayısıyla yazgılarını
 paylaşıyoruz bu ülkedeki
 bütün insanların.
 Onlardan farklı değiliz,
 ne aşağıda ne yukarda,
 ne dışarda ne de içerde.
 Aynınız.
 Ve onlara tapınmıyoruz.

Onlara tapınmıyoruz.
 Filmlerine tapınmıyoruz.
 Şarkılarına tapınmıyoruz.
 Haber bültenlerinin haber
 verdiğini sanmıyoruz.
 Başkanlarına hayran değiliz.
 Beyaz Saray neden beyaz biliyoruz.
 Çocuklarını dayanılmaz bulmuyoruz;
 Ve dünyanın onlara miras kalmasını istemiyoruz.

Fakat son zamanlarda bizi gömmelerine
 yardımcı olmaya başladınız: Siz,
 King kadınlara düşküncü; Malcolm bir eşkiya;
 Sojourner popülist;
 Hansberry bir hain (ya da orospu, yerine göre);
 Fannie Lou Hamer
 öfke küpü; Zora Hurston, Nella Larsen, Toomer:

gerici, beyni yıkanmış
beyazlarca şımartılmış, önemsiz; Agnes Smedly
casusun biri
diyenler.
Gözlerinizin içine bakıyorum;
üzerimize toprak atıyorsunuz.
Siz, mezarda
benimle birlikte duranlar. Yapmayın!

Herkes bir başkasını çekip çıkartmalı.

Bakın, şimdilik, mezarın ucunda
duran ben,
annemin elini
babamın bacağına tutuyorum.
İşte Robeson'un eli
Langston'un kalçası
Zora'nın kolu ve saçları
büyükbabanızın kalkık çenesi
linç edilmiş kadının dirseği
büyükannenizin unutmaya çalıştığınız
çatık kaşları.

Herkes bir başkasını güneşe çeksin çıkartsın.

Onca
mezar görmüş bizler,
biliyoruz onlar ne yaparlarsa yapsınlar
hepimiz yaşamalıyız
ya da hiçbirimiz.

BÖYLE YAĞMURLU SABAHLARDA

Böyle yağmurlu sabahlarda
sıcacık bir evde
telefonun çalmadığı
ve benim yapayalnız
kızımın ateş kırmızısı
daracık
sabahlığına sarındığım
Böyle yağmurlu sabahlarda
sevgilimin kocaman çoraplarının
üşümüş ayaklarımı sarmaladığı
ve meditasyon yapıp
kapımın dışındaki
çam ağacıyla
bir olduğum
Böyle yağmurlu sabahlarda
sokaktan gelen
gürültülerin
kayıp gittiği
ve rüzgârın uğuldadığı
ve bir fincan
yeşil çayımı yudumladığım
Böyle Sonbahar
sabahlarında
geç saatlere kadar uyuduğum
ve sevdiğim insanları
mutlaka tatil yerlerinde
düşlediğim
Böyle sabahlarda
gün iyice ilerlemeden
sevgilimin kollarının
beni sarmasını
istemiyorum.
Yiyecek bir şey istemiyorum
postacıyı istemiyorum
en yakın arkadaşımın
beni arayıp
hayatını ve

Grenada işgaline dair en son
haberleri anlatmasını istemiyorum.
Hiçbir şey istemiyorum.
sıcak ve kuru olmak
yeniden şiirler yazıyor olmak
(aylar süren bir kopukluk
ve boşluktan sonra!)
yokluğunda
sevmek ve sevmek
yeter sevinç bana.
Böyle rüzgârlı sabahlarda
öpücüklerimle
sırılsıklam ıslatabileceğim
bir kentte
başka bir şey istemiyorum.
Ve bir bakıma da
hepsini istiyorum.

KENDİ KABUĞUNU SOYMAK ÜZERİNE

(ağaçların bu yüzden öldüğünü söyleyen Jane için)

kadınların kılpayı kaçışlarını sessiz tutmaları
beklendiği için ben sessiz kalmayacağım
ve ölürsem (çıplak ağaç gibi!) birisi
lütfen
düştüğüm yeri
işaretlesin ve öylesine nefret ettiğim
rötuşlu imgelere hayran olanların
"ne kadar iyi biri" deyişlerini duyarak
kendi yalanlarımla sessizce
yaşayamayacağımı bilsin.

Hayır. Yokum ben
annemin inandığı
babamın ve erkek kardeşimin savunduğu
sevgilimin yücelttiği
kız kardeşimin, yüzü kızararak, yadsıdığı ya da

kucaklamaya
koştuğu şeyler için yaşamakta.

Kendi küçük
insanımı bulurum
kendi başına ayakta duran
dünyaya karşı
istemlerin eşitliği
sonunda anlarım.

Ayrıca:

Kavgam her zaman içsel
bir karanlığa karşıydı: İçimde taşıyım
ölümümün tek bilinen
anahtarını –yaşamı salıvermek ya da kilitlemek
için
sonsuz dek. Kadınım, ağacın damarlarını,
renklerden sarıyı
ve güneşi seven, savaşmaktan mutluyum
dışındaki bütün katillerle–
zorunlu olduğumu gördükçe.

ŞİİR NASIL YAPILIR/KUŞKULU BİR GÖRÜŞ

Devam edebilmek için
duygularımı başıboş bırakınca
yavaş yavaş anlıyorum
şiiirlerin nasıl yapıldığını.

Korkunun olması gereken bir yer var.
Seçmenin olması gereken bir yer var.
Yitirmenin olması gereken bir yer var.
Artakalmış sevda.
Ağzına kadar dolu bardaktan taşan
ve kaçıp
dopdolu benliğini
utanç içinde saklayan sevda.

Yavaş yavaş kavıyorum
şiiirlerin nasıl yapıldığını.
Anıların delidolu kaçıışından.
Koşuşturup duran yüreğin tükenen
çarpıntılarından.

22

Anlıyorum şiiirlerin nasıl yapıldığını.
Gülücükleri tadlandırıran
gözyaşları onlar.
Boğazda düğümlenen
dikbaşlı kahkaha
Artakalmış sevda.

Biliyorum şiiirler nasıl yapılıyor.
Yitirmenin olması gereken bir yer var.
Kazanmanın olması gereken bir yer var
Artakalmış sevda.

SEVDANIN MODASI GEÇMİŞKEN

Mel için

Sevdanın modası geçmişken
modaya uymadan
yaşayalım.
Dünyayı küçük ellerde
karmaşık bir top
gibi görerek;
sevda en siyah giysimiz.
Yoksun olalım her şeyden
gerçeğin ve bilge
ruhların ilettiği
cesaretin dışında.
Atalarımızın hayaletlerine
ve ölmemiş olanın
ezgisine
yakın olalım.

Sevda tehlikeliyken
başımız açık yürüyelim
Büyük Irmak'ın kıyısında.
Ateş altında
tomurcuklar toplayalım.

İŞKENCE

Annene işkence yaptıklarında
bir ağaç dik
Babana işkence yaptıklarında
bir ağaç dik
Erkek kardeşine
ve kız kardeşine işkence yaptıklarında
bir ağaç dik
Önderlerini
ve sevgililerini
öldürdüklerinde
bir ağaç dik
Sana işkence yaptıklarında
anlatamayacağın
kadar kötü
bir ağaç dik.

Ağaçlara
işkence yapmaya
ve yarattıkları ormanı
kesmeye giriştiklerinde
yeniden başla.

UGANDA'DA ESKİ BİR KRAL

Uganda'da eski bir kral
 karılarını
 yumuşak ve kusursuz kadınlardan seçermiş
 cennet kuşları ve yabanıl
 dağ çiçekleri kadar doğal
 serpilip büyüyen kadınlardan

(Hiç Uganda'lı kadın göreniniz oldu mu? İncedir
 parmakları
 hafiftir adımları kumda)
 ve onları tutup
 sarayın ardında
 yaptırdığı
 tam domuz semizletmeye uygun
 yerden iyice yükseltilmiş
 ve kaçılabilcek tek kapısı
 olmayan bir yere getirirmiş
 kepek ve süt tıkarılmış ağızlarından
 ta ki süt çenelerinden aşağıya
 gövdelerini kaplayan dışarlak çıkıntılardan
 akıncaya dek

gözleri yitip gitmiş
 şişmişler ayakta duramayacak kadar
 ama yemeklerin döküldüğü deliğe
 kaydırırlarmış gövdelerini
 dev ayıbalıkları

Neden mi? Kral bayılırmış şişko kadınlara
 zengin gösterirlermiş onu!
 Eğer kalkmaya çabalayıp patlarsa
 ya da gerilmiş derileri yarılsa
 yerdeki kıymıklardan
 hani, balonlar gibi,
 yenilerini satın alırmış.

SALAH STETIE

Çeviren: Halil Gökhan

"Uçsuz bucaksız karlardan önce..."

1929 yılında Beyrut'ta doğdu. Aynı kentte edebiyat öğrenimini gördükten sonra, üniversite öğrenimini Fransa'da tamamladı. Çağdaş şiirin sorunlarıyla yakından ilgilenen şair, denemeci ve sanat eleştirmeni Stetie, 50'li yıllardan başlayarak Jouve, Mandiargues, Ungaretti, Bonnefoy, Du Bouchet gibi isimlerle tanıştı ve dostluklar kurdu. Ardından Beyrut'ta L'Orient Litteraire adında Fransızca olarak yayımlanan haftalık bir dergi çıkarmaya başladı. Bu dergi, Doğu düşüncesi, Arap dünyası ve Batı kültürü arasında önemli bir aracı rolü üstlendi. Stetie, Fransa'nın Les Lettre Nouvelles, Le Mercure de France, Diogene gibi belli başlı yazınsal ve şiirsel yaratıya dönük dergileriyle çalıştı. Paris'te uzun yıllar diplomat olarak çalıştı. Öte yandan UNESCO'da sürekli olarak Lübnan delegeliği yaptı. Fas'ta büyükelçilik, Beyrut'ta Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreterliği, La Haye'de büyükelçilik, aldığı öteki görevler arasındaydı.

Stetie, 1972 yılında Gallimard'da yayımlanan *Les Porteurs de Feu* adlı kitabıyla Fransız-Arap Dostluk Ödülü'nü; *Inversion de L'arbre et du Silence* (Gallimard) ile de, 1981'de Max Jacob Ödülü'nü kazandı. İsimsiz şiirlerden oluşan *Çok Temizin Yanmış Öteki Yüzü*, 1992'de Gallimard Yayınevi'nde yayımlandı.

Şimdi emekli olan Salah Stetie, Paris'in yakınlarındaki Tremblay-sur-Mauldre köyünde yaşamaktadır.

ÇOK TEMİZİN YANMIŞ ÖTEKİ YÜZÜ

Ruhun bu ürünü
Eşlerin uyuduğu
Boş ırmaktan daha çıplak istedim onu
Bütün uzuvlarda ot ve çiy ile
İrmağın en uzağında –kızıl tabaka
Sürgün edilmiş renkleri saf ve yalnız
Meclise yol gösterirken
Bulutlara istek duyan sevgili çifti
Derste zili beklerken

Ruhun bu ürünü
Bize gelen ve bize dönen budur işte
Üstünde gözyaşlarından güneş
Ağaçlar ardında görür sonra yitiririz onu sonra geri gelir ve
ölür

Sonra yüreğin yollarından döner geriye
O yollarda kuraklıkla kalakalmışız biz de
Parmaklarımız gevrek yağmurlar
Yüzümüzün sandalı çocukluğa kadar yanaşır
Yürek, iftar sofrasına oturmuş sünnetli yürek

* * *

Kavrulmuş gül ve ruhun rüzgârı
Değiştirdiler aklıklarını
Uzakta güvercin şu az biraz parıltı
Düş ya da gözyaşı oldu
Yanıklar içinde ateşe verilmiş gözünü açtı
Günün bu yanında uyuklayan kadın

Ve uzun arzuların bütün o ağaçları, sırtları yağmurlarda!
 Akan özsuları bir bir söyleriz
 Ölgün çarpan yüreğin labirentlerinde
 Bende bir gölge feneri var bu ülkenin:
 Bir gözyaşının bir başka gözyaşından olması gibi
 Sonunda hiç duyulmamış bir kızböceği
 Var olmanın ucundan kaçır ve titrer

Bir yalazdan anı olarak düşünürüm sizi
 Ölülerin sandallarında haşhaş oldu yalaz
 Yalazların uykusunda uyudu yalaz
 Bir bulut feneri gibi parıldayarak

Pek temiz bir korku gibi çiy üzerinde
 Yayılan soğukta
 Sevgilileri onların yıldızlarını
 Ve onları bütün yaşlı gözlerini
 Ay ile yaralamaya can atar güneş

* * *

Çançığeğinden soyludur ev
 Varolmanın evinde
 Işıltı olduğu yazılıdır
 Işıltı içinde ışıltı
 Işıltının kimsesizliğidir o
 Serin suya yüz dönmüştür kandilleri

Oturulmaz oturulmaz gözyaşların evinde
 Kızböceklerinin çiftliği
 Gözyaşlarının kılıcını kendine saklayarak
 Buranın köylüleri arasında, düş adamı
 Düşlerinin ağırlığını tartar
 Ve düşte sağduyuları o denli güçlüdür ki
 Taşlar gibi ayakta dururlar

* * *

Hiç gelmemiş çocuk
 Üzerinde kaçamaklı bir fenerin gezindiği
 Hiçbir şeye tutunmadan
 Ama yalnızca gözyaşlarının kör ettiği
 Yüreğin saydamlıklarının ötesinde
 Biraz soğukla aklanmış, meyve hevenkli
 Teraslarda bekledim onu

Gözyaşlarının biçim verdiği gövde, ey
 Yağmurun alıkoyduğu ve büyük bir sevgiyle
 Şarkılı incilerine bağladığı
 Çocukluğun çocukluğunu ver bize, ver bize
 İçinde saf kanlarıyla çileklerin uyuduğu
 Birçok yerde yanan geceye doğru
 Çocukluğun otlarını toynağıyla kavuran
 Altın bir at gibi çeksin gitsin

* * *

Aşkın küçük kadını
 Lambanın ortasında
 Rahim düşlemidir, küçüktür o
 Lambanın ve usun ortasında
 Yalazdır ve acının çılgılığıdır o
 Aşıkların kırağısından önce kardan önce
 Uzaklıkların uzun kenarıyla tutulmuş
 Ay parıltısında gözyaşdır

Kim tanır onu, kim bağladı ve kim
 Karlı gecede çözdü onu?
 Çizilen çok uzun bir bardaktan akan su mu
 İçinde bulunduğu kristalde onu gören
 Günün çocuğu, küçük kadının düşlemine sarkmış
 Uçsuz bucaksız karlardan önce
 Güllüklerin külyutmaz tilkilerinden başka kim

ÜÇ PARÇALI YÜZ

Ektiler ateşin kökünü
Usu ve parmaklarını yormak için: gölgelere
Versinler onları sepetçi işlerinde
Kardeş ölümüne kadar sıkmak için
Kin ya da korku ya da doğrucu meleğin ayartması için
Dağ elleri kuşu yakalamış olduğunda
Dakika sıkıntılarının meleği
Niyette ayağımızın sürçtüğü
Ve yanıtımızı ateşe uçuran melek

I

Yalnızın odasında bekleyiş
Eşiklerin parıltısına dış gösterirken
Yönetilmiş olacaktır içeri giren

Kimileri külün kokusunu iyi alır
Katıksız ve kristallerden arınmış gecede
Çekince altında söylerler sözlerini

Yıldız ve kale ve aslan
Duvarlarıyla ve soğuk gölgesiyle
Üstümüze düşmüş tüylerinin şatosuna karşı koruyacağız

II

Yakında son. Yakında ağız diyecek
 Nedir kuyu. Kimde temiz dudaklar var
 Bileceğiz. Sözcükler saptanacak
 Kolayın içine uzanmış olacağız

Birileri ve ötekiler sonra. Hiç kimse
 Bize dokunmayacak. Ola ki çamaşırlar yıpranır
 Atılmış ve çözülmüş düğümlerden olacak bu.
 Bizsiz, taşlarla örtülü rüzgâr altında

Her kim ki sözünü söyler, ateşin gövdesini çekmek için
 Mıknatıs olacak o gün. Her kim
 Ki sesi çıkmaz, onu korumak için
 Başka birinin söylediği sözlerden giyinecek

III

İncelmiş yıldızlar gibi ellerle
 Kapalı duvarlar karşısında ayaktayım
 Ve şarkı söylüyorum ey dinginlik soğuğa karşı

Bir gülle ısınmış ben
 Daracık bir odada
 Ve çıkışsız

Çevresinde büyür kapak taşı
 Ve hıçkırıklar gürletir
 Köpeklerimi
 (...)

HANS VAN DE WAARSENBURG

Çeviren: Ali Cengizkan

"Saydam parlayışında sabahın..."

Hans Van de Waarsenburg 1943 doğumlu Hollandalı bir şair.

Şubat ayında, Hollanda Başkonsolosluğu ile TÜRSAK arasındaki bir işbirliğiyle düzenlenen bir şiir çevirisi seminerine katılan beş Hollandalı şairden biri.

Bu şairler İstanbul'da Şükran Kurdakul, Gülten Akın, Erdal Alover, Ali Cengizkan ve Murathan Mungan'la birlikte çalışarak karşılıklı çeviriler yaptılar.

Bu çalışmalara Robert Auhegger de çevirmen olarak katıldı. Buradaki örnekler Ali Cengizkan'ın şiirlerini Hollandacaya çeviren Maastirchtli Hans Van de Waarsenburg'un şiirleri.

Waarsenburg izlenimci bir anlayışla yazdığı bu şiirlerinde, deniz imgelerinden yararlanarak çağdaş yaşantıyla Yunan mitologyası arasında ilginç bağlantılar kurmaktadır.

SOFRADASINIZ ⁽¹⁾

Sofradasınız, yiyin
için ve tutturun bir şarkı

Ölümün ibiği
Uzakta sanırsınız, ama küller uçar

Dün bugün olur
kısa ömürlü sabah silikleşir.

* * *

Sofradasınız, yiyin
saldırın bardağınızı ve için

Dumanı iterek öteye
Bir sigara, kükürtlü

Çubuklar, tımbırdar, saçlar
Düşer çorbaya, sahte

Yemişler çatırdar sahanlarda
Sesler sayar ağır darbeleri.

* * *

Sofrada oturuyorsunuz, yiyerek
İçerek ve şarkı söyleyerek

Yıllar değişmez
Karınlar dolar boşalır

Silkilir suçun kilimi
Pişmanlık temizlenir, kapılar

Çarpılır: Gece ne kadar da
Düşkün bir taşradır.

Orada şarkı söylemez sevgili.

1) Yemişler, şiirin özgün dilinde notalar anlamını da taşımakta.

MAVİ AGAV⁽²⁾

Domuzların üstünden, tökezlenerek, bilekleri burkularak siyah
Tozda, yaklaşıyor köye, ateşlerin henüz kor olduğu ve
Sönmeyeceği o gece. Kadınlar yok oldu kendi
gölgelerinde.

Atlar kişnedi. Erkekler somurtarak çekildiler köşeye
Yalnız sen

Biliyordun kim olduğumu, geldiğimde. Tek söz etmeden
bardakları devirdin ardarda

Şarkı söyledin, uyuyuncaya ve düşleyinceye dek ben seni,
tökezleyerek.

2) Agav: En önemli üyesi Amerikan Aloe ağau olan bir bitki türü.

ELVEDA

Saydam parlayışında sabahın, çiğın hâlâ mavi bıraktığı
ve Kafa, nefes nefese. Bir taş atımı ötede
Pruvadan: Seni unutmamıştım. O denli hoşnut,
Kalır kokun akılda. O denli yumuşak jestleri
Vedanın, eski okşayışlar... Rüzgâr sıyırdığında
Sancağı, dalgalar kırıldı önümüzde ve görüş daraldı.

BURUŞMA

Kavuşturur yaşlı ellerini. Ölümüne buruşuk.
Bir daha asla büyümeyecek. Bir daha asla beklemeyecek
kadın onu köşebaşında.

Kaybolur her sözcük. Her şey burdaydı, nereye gitti şimdi?
Bodoslama vakti değil, eğlendirmek gerek dümenciği.
Şarap iç, Höpürdet mayalanmış birayı. Yatıştır
karnındaki açlığı. Çünkü Rıhtımda yatıyor kırmızı, sert
kancaları ölümün.

ÇÜNKÜ HER ŞEY

Ayakta durur uzak bir ülkede ve kaldırır mavi
 Alçı tabakasını duvardan. Yoksulluğun freski, kurumuş
 belirtisi
 İktidarsızlığın. Kültür, diye düşünür, bu ölüm maskesini
 Aşındırır rüzgâr. Bu umarsız oyun, ağıtların
 Saati gelmeden. Kadının ıslak eli girer gövdesine.
 Çünkü telef olur her şey. Çöl rüzgârı örtbas eder bu sayılı
 sıcak günü.

II

Çünkü her şey telef olduğundan, aldatır geceyi eksik
 Düşlerle. Esneyen tanrılar boşalır kâseleri. Boş
 konuşmalar
 Erir kemirgen günışığında ve gölgesi boğulur
 Kumda. Kendi yansısını kırar. Bir kaktüs yukarı çeker,
 Çevreye, bakışımızı. Yüzerek ölümün duvar kâğıdında
 yakalar son soluşunu
 Ve içer, dudakları yavaşça kurtçuğa dokununcaya kadar.

III

Çünkü her şey, her şey telef olduğunda, yalnızca değerli
 olan kalır harflerinde
 Bu okunamayan el yazısının. Lifleri tokmaklayarak
 dönüştürür
 Kâğıda, geçmişin üstüne duman tüttüren yaşlı
 Samanın kulübesinde. Uzaktaki bir tuza işaret, hiç
 Hareket ettirmeden ellerini, ağzını oynatmadan. Havlayış
 titretir göğü
 Sanki, iki büklüm, yaklaşmaktadır şaşmaz ateş tanrısı.

ERATO⁽³⁾

Bazen rastlarım sana, pelerinli gölgen ya da
 Belleğinle. Yalnızsın, öyleyse dost müzisyenlerden uzak,
 Uzak lirden. Ondan mıdır şairi arayışın, harfler metresini?

Yoksa şair midir arayan seni? Bir dize yakalandığında
 Suçlu yazı sürçer ya da teslim olur
 Geceleyin ve sen, dalkavuk, avutma niyetine, yazdırırsın eli.

AMANT SILENTIUM MUSAE

Işıklar denizi elenmiş, iğrilmiş tanrıça tarafından
 Renkli harfler ipliğine. Böylece
 Düşle sözcükler, büklerler düşleyimi

Gündüşüne. Sessizlik dururken ayakbileğine dek
 Siyaha gömülü, sakince işitir üstündeki
 Cümbüşü, akşam alacakaranlıkta ölüme giden.

3) Erato, Amant Silentium Musae (Sessiz Sevgili Tanrıçası), Clio ve Melpomene şiirleri mitolojideki dokuz kız kardeş tanrıçadan bazıları için yazılmıştır. İlk kez Euripid'de ve daha sonra Hesiodos'da adı geçen bu tanrıçalar Zeus ile Mnemosyne'in (Bellek) çocuklarıdır ve öğrenme ile sanatları (Özellikle şiir ve müziği) teşvik edip savunurlar. Tanrıçaların başı Calliope'dur. Erato, Şiir Tanrıçası; Clio, Tarih Tanrıçası; Melpomene, Trajedi Tanrıçasıdır, Thalia Komedi, Euterpe Müzik, Terpsichore Dans, Urania Astronomi alanlarından sorumludurlar. Aslında dokuzuncu Polymni gibi tümüne bu görev alanları sonradan yakıştırılmış ve çağlar boyunca anlam değişikliğine uğramıştır. A.C.

CLIO

Roma yolu doğrulmuştur Roma'ya doğru. Dört yol ağzı
kutsar bu amacı. Sırtı dikleştire, unut
Fısıltıları, kulağın tüyündeki nefesi. Temizken

Para tımbırdar plastik yiyeceklerle beton cephe arasında.
Sonra aç avcunu ve oku yolları
Altın tozu denli aldatıcı, onlar denli suskun.

MELPOMENE

Adayı uzaklaştırırlar yüreğinden, şaşırtırlar
Deniz ışığını, günlerini renklendiren. Vuruş yorgunu
Elleri dokunur bordalara. Musagetes, Musagetes

Mırıldanırlar kur yapar gibi ve düzene sokarlar halatları
Sağ taraftan rüzgârla. Dokunurlar dudağına.
Sakız şarabıyla ve özenle sararlar onu yelken bezine.

MELPOMENE II

Musagetes, Musagetes, çarpar teknenin kürekleri
Musagetes, güneş tanrısı, Tanrıçaların aşkı,
Musagetes, Musagetes öldü işte. Kürekle çekelim onu
Delos'a, yakalım onu sağlam odun ateşiyle
Serpeleyelim küllerini gelgitin yükselişinde ve yazalım
Kızıl gün batımıyla. Musagetes öldü işte.

ROBERT FROST

Çeviren: Suphi Aytimur

"Koklarım toprağı ve ezik otların kokusunu"

Ünlü Amerikan şairi Robert Frost 1874'te San Francisco'da doğmuş, babasının ölümü üzerine ailesinin doğuya göç etmesiyle öğrenimini Massachusetts'te sürdürmüştür... Dartmouth ve Harvard'da bir süre okuduktan sonra öğretmenliğe başlamış, fakat bu işten sıkılarak kunduracılıktan gazeteciliğe kadar çeşitli işlerde çalışmıştır. Şiire öğrencilik yıllarında başladıysa da, ancak 1912'de İngiltere'ye gidip şiirlerini orada yayımladıktan sonra şairliğini ciddiye alan bir çevre bulmuştur. Amerika'ya döndükten sonra ünü giderek artmış; kendisine birçok üniversite onursal doktorluk ünvanı vermiştir. Yayımladığı şiir kitaplarıyla dört kez Pulitzer Ödülü'nü alan Frost, 1963'te ölmüştür. Frost'un şiirinin en belirgin özelliğı yalınlığıdır. Toprağı bağı insanların gerçekçi felsefesini şaşırtıcı bir kolaylıkla dile getiren bu şiirlerinde Pound, Eliot ve Auden gibi şairlerin çarpıcı biçim denemelerine yer vermediğı için uzun süre ikinci sınıf bir şair sayılmış, anlatımının aldatıcı basitliğı altındaki ustalığının incelikleri ve biçim etkinliğı genellikle gözden kaçmıştır.

TELEFON

'Ne denli uzakta olabilirsem
 Uzaklardaydım bugün,
 Öyle bir an oldu ki
 Sessizdi her şey
 (Ve ben başımı eğerken bir çiçeğe
 Duydum senin sesini.)
 Olur mu deme, çünkü duydum sesini–
 Pencere denizliğindeki çiçekten konuştun–
 Ne dediğin hatırlında mı?'

'Önce söyle bana, neydi o duydum sandığın.'

'Çiçeği bulup da üzerindeki arıyı kovunca
 Eğdim başımı,
 Ve çiçeği sapından tutarak
 Dinledim ve sandım ki anladım sözcüğü–
 Neydi o? Adımla mı çağırdın beni?
 Ya da dedin mi–
 Birisi 'Gel!' dedi– Eğilirken duydum bunu.'

'Belki öyle düşünmüşümdür, ama sesli değil.'

'İyi, ben de geldim.'

OTLAK

Gidiyorum otlaktaki kaynağı arıtmaya;
 Sırf sudaki yaprakları atmak için dururum
 (Pınar durulsun diye belki biraz kalırım)
 Çok eğlenmem oralarda. –Sen de gel.

Getirmeye gidiyorum küçümen buzağıyı,
 Dineliyor anasının yanında. Körpe mi körpe,
 Anası yalayınca sendeliyor yerinde.
 Çok eğlenmem oralarda. –Sen de gel

BOZKIR

Kar iniyor, gece iniyor hızla, ah, hızla
Seyrettiğim geçip giden bir bozkırda,
Ve yerler neredeyse karla dümdüz örtülü
Ama birkaç yabanotu ve anızlar hâlâ ortada.

Korlar içredir o – korularındır onlar.
İnlerine kapanmıştır bütün hayvanlar.
Büsbütün geçmişim kendimden, düşünemem;
Yalnızlık habersizce beni de kavrar.

O yalnızlık değil mi ki yalnızdır
Azalmaktansa daha da yalnızlaşır–
Geceleyen karların bomboş aklığıyla
Bir şey anlatmadan, hem neyi anlatır.

Yıldızlar aralarındaki boş alanlarla
Korkutamaz beni – insan yok ki yıldızlarda.
İçime koydum onu, yuvasına daha yakın,
Korkutayım diye kendimi kendi bozkırlarımla.

KABULLENİŞ

Yorgun güneş fırlatır ışınlarını buluta
 Ve yanarak dalar aşağıdaki körfeze
 Yanıp yakılan tek ses duyulmadı doğada
 Olup bitenler için. Kuşlar bilmeli hiç değilse
 Bunun karanlığa dönüş olduğunu göklerde.
 Sessizce bir şeyler mırıldanıp bağrından
 Bir dişi kuş yumar puslu gözünü yerinde;
 Bir erkek kuş, çok uzağa gitmiş yuvasından
 Bir ağaçlığa doğru soluk soluğa alçalır,
 Bir yavru son anda dalındadır bildiği ağacın.
 Olsa olsa düşünür ya da tatlı tatlı cıvıldar.
 'Sağım ya! Varsın gecem kapkaranlık olsun
 Varsın gece benim için çok karanlık olsun
 Göremeyeyim geleceği.
 Varsın ne olacaksa olsun!'

GÖZLEM NOKTASI

Doğadan bıcarsam gene insanları ararım,
 Hem bilirim nereye gidivereceğim şafakta,
 Sığırların yayıldığı o yamaca.
 Orada tembel ardıcılara sırtımı dayarım
 Kendim görünmeden insanların görürüm
 Uzaktaki apak evlerini ve daha ötede
 İnsanların mezarlarını karşı tepede,
 Diri ya da ölü, artık hangisini anacaksam.

Ve öğle sularında bıcarsam tüm bunlardan,
 Kolumun üzerine dönmeliyim, ve işte,
 Güneş yanığı yamaçtan yüzümde bir ateş,
 Çan çiçekleri ürperir esintimsi soluğumdan,
 Koklarım toprağı ve ezik otların kokusunu,
 Dalarım seyre bir karınca yuvasını.

GECE İLE TANIŞ

Ben tanışlarından biriydim gecenin.
Yağmurda düşüp yollara yağmurda döndüm.
En uzak ışıklarına yürüdüm kentin.

Daldım kentin en sıkkın sokaklarına.
Nöbetteki bekçinin yanından geçtim
Ve başımı eğdim, neyimeydi benim konuşma.

Durdum sessizce ve durdu ayak sesleri sessizce
Uzaklardayken kesik bir haykırış
Başka bir sokaktan ulaştı evler üzre;

Ama bu ne 'geri dön' diyeydi, ne de 'hoşça kal';
Daha uzaklarda, belki de göklerde
Göğe karşı bir saat ılık ılık

Dedi 'ne doğru, ne de yanlışır zaman dediğin'.
Ben de tanışlarından biriyim gecenin.

ÖNEMLİ BİR ZERRE

Bir zerre gözümün önündeki herhangi bir yerde
 Olacak yerde bembeyaz bir kâğıt üzerinde
 yazdığım yerin tam karşısında belirdi.
 Ben kalemim havada bekleye durdum,
 Bir mürekkep noktasıyla durduracakken onu,
 Ondaki acayip bir şey düşündürdü beni.
 Toz zerresi değildi o, soluğumla savrulacak,
 Ama kuşkusuz ki canlı bir böcekti
 Kimliğini kendisi açıklayacak bir böcek.
 Kalemimden kuşkulanmış gibi durdu o,
 Sonra yeniden çılgınca seğırtmeye başladı
 Yazımın daha kurumamış yerine doğru;
 Sonra durdu yeniden, ya içti ya da kokladı–
 İsteksizce, çünkü yeniden uçmaya koyuldu.
 Açıkça bir merakla ilgilendim.
 Görünüşte ayakları olamayacak denli küçüktü,
 Ama ayakları olmalıydı hem de tam takım
 Ölmeyi hiç istemediğini göstermek için.
 Koşuyordu dehşetle ve kurnazca sıvışıyordu
 Bocalamıştı; duraksadığını görebiliyordum;
 Sonra, tam ortasında açık kâğıdın
 Korkudan sindi umutsuzlukla kabullenmek için
 Her neyse ona uygun bulduğum yazgıyı.

Ben de hiç yok ki senden–daha–duygusal
 Ortaklaşacılığı düzenleme aşkı ki
 Modern dünya bununla sürüklenmede.
 Ama bu zavallı mikroskobik şey şimdi!
 Değil mi ki onda bildiğim kötülükten eser yok
 Varsın yatsın orada, umarım uyur da.

Bir aklım var, kendimin ve tanırım
 Aklı, hangi kılıkta olursa olsun.
 Kimse bilemez, ne denli mutlu oldum
 Kâğıtta görünce en küçük gösterisini aklın.

SİĞINTI

Yağmur rüzgâra dedi ki
'Sen it, ben bastırayım.'
Bahçeye öyle yüklendiler ki
Çiçeklerin eğildiğini gördüm,
Tarhlara gömüldüler, ama ölü değil.
Çiçekler ne hissetti, ben bilirim.

GÜL AİLESİ

Bir güldür gül,
Ve eskiden beri gül.
Ama kuram der ki gül
Şimdi elma bir gül,
Armut öyle ve asıl,
Sanırım, erik de bir gül.
Aşkım bilir ancak, kimse değil,
Kimdir şimdi sıradaki gül.
Sensin, elbet, sensin o gül-
Ama çok eskiden beri gül.

YARADAN'IN GÜLÜŞÜ

Uzaklarda korunun tekdüzeliği içreydi;
 Sevinçle koşuyordum Şeytanın izinde,
 Ama biliyordum, izlediğim gerçek tanrı değildi.
 Tam da ışığın kararmaya yüz tuttuğu saatte
 Birdenbire duydum her şeyi—buydu—gereksindiğim:
 Ve bu nice yıllarımı almıştı benim.

Ses ardımdandı, önümden değildi,
 Uykulu bir ses, ama oldukça alaycı,
 Hiç de umursamayan birinin sesi gibi.
 Şeytan gülmek için balçığından çıktı,
 Giderken de gözündeki pislği temizliyordu;
 Ve ben anladım iyice Şeytan ne demek istiyordu.

Unutamam hiç, gülüşü nasıl çınlamıştı.
 Öyle yakalanmayı aptallığıma veriyordum,
 Kısıtım adımlarımı, sanki orada bir şey vardı
 Ve ben yapraklar arasında onu arıyordum
 (Durup Gözetledi mi? diye bir kuşku içimde).
 Sonra oturup yaslandım bir ağacın gövdesine.

KAR SERPİNTİLERİ

Bir alakarganın
 Çam dalına konuşu
 Ve üstüme ansızın
 Karları serpişi

Doldurdu yüreğimi
 Bambaşka duyularla,
 Yaslı günümü gayri
 Bürüdü ışıklara.

İSTEKSİZLİK

Açıktaki tarlalarla korularda
 Ve duvarlar üzerinde gezindim;
 Tırmandım görüntülü
 tepelere
 Dünyayı seyredip aşağı indim;
 Şoseden dönüp evime geldim,
 Ve işte bu da bitti.

Yerdeki bütün yapraklar ölü,
 Meşenin dökmedikleri bir yana,
 Çözecek onları birer birer,
 Ve gitsinler diye sürüne sıyrıla
 Buz bağlamış karların
 üzerinde,
 Ötekiler beklerirken uykuda.

Ölü yaprak yığınları sessizce yatar
 Uçuşmazlar gayri ötede beride;
 Son yıldızçiçeği yalnız gitmiş;
 Kuruyor güvercin-çalı çiçekleri de;
 Aramak için yürekte hâlâ bir istek,
 Ama ayaklar sorar, 'Nereye?'

Ah, insan yüreğine umulur
 mu hiç hainlikten daha az acı gelsin
 Olayların selinde böyle
 sürüklenmek,
 Önünde saygıyla eğilmek gerçeğin,
 Ve baş eğip kabullenmek sonunu
 Sevgilerin ya da mevsimlerin?

ATEŞ İLE BUZ

Kimi der sonu ateştir dünyanın,
Kimi der buz.

İstek, tutku adına tattıklarım
Çeker beni yanına ateşi tutanların.

Ama iki kez batacak olsaydı
dünyamız,

Hınç nedir bildiğim'çin yeterince
Derdim ki yok etmek için buz
Güçlüdür gereğince,
Başka şey de istemez.

KARL KROLOW

Çeviren: Hilmi Tezgör

"Yeşil bir soluğu var ağaçların..."

Karl Krolow 11 Mart 1915'te Hannover'de doğdu. Göttingen ve Breslau'da Alman ve Fransız filolojisi, felsefe ve sanat tarihi okuyan Krolow, önceleri Alman doğa şiiri geleneğine bağlı kaldıysa da, daha sonra Fransız ve İspanyol şiirinin etkisi altında kendine özgü şiirini geliştirdi. İlk kitabı, İkinci Dünya Savaşı esnasında çıktı. 1956'da Darmstadt'a yerleşen Krolow, 1960 ve 1961'de Frankfurt Üniversitesi'nde hocalık yaptı.

Kitaplarıyla çeşitli ödüller de kazanan şair, 1972'de Alman Dili ve Edebiyatı Akademisi'nin de başkanı oldu. Savaş sonrası koşullarının acılığını, bazı şiirlerinde de sevginin konumunu alaycı bir yaklaşımla dile getirdi. İnsan ilişkilerinin eksenini aşkıta gören Krolow, mutluluğun aşktan, düşmanlığın aşksızlıktan kaynaklandığına inanır.

AYNI ŞARKI

Hep aynı şarkı–
yalnızca böyle. Yaşıyorum.
Bu kısa melodi.
Yalnızca çok değil, bir seferde.
Saymıyorum günleri.
Ses yok onlardan
tekrarlanan değişikliklerde.
Benim var. Yeterli
bugün için, ilerletir beni
bazen, eğer ben
başka kapıların önündeysen
ve geceleri doğru bir
pencere ışıklıysa, tadı çıkarılabilir
güzelliğin bir noktası gibi.
Bana yaramaz hiç,
nasıl hayatta kaldığımı
kimsenin fark etmemesi.

PORTRE

Yüzün bir yarısıyla,
sonra öbürüyle
insan için mümkün olanı yapmak-
fazla ışığa dayanmak,
değişik insanlar tarafından
seyredilmek
çeşitli yerlerde
günün ortalamasında, gökyüzünde
hiçbir eksik yokken
ve hayat iki eşit
parçaya ayrıldığında,
fizyonomik olarak aynı kalmak
ve başkalarının
yapmaya korktuğu gibi olmak-
bir konuda sabretmek,
orada olmak, bakılmak
ve unutulmak için-
bir gösteri
gözünde yaşları olmayan,
telden bir çiçek
ya da bir başka,
kolayca üretilen
ayaklarına dolaşmak için,
birden hareketlenen
melankolik parmakları olmayan,
gelip geçenlerin.

AKŞAM

Akşam temizlemiyor artık
ışığını bir makasla,
şimdi tırnak kesmeyi
bekleyen.
Karanlık
bir değişim
satırlar arasında.
Nemli ağızla konuşuluyor
görülen geceden.
Elbiseler ağırlaşıyor
düşerlerken.
Gözün akında
şiiir yeteneği fark ediliyor yalnızca.
Karanlık adamlar, yorulmuş
uyuyorlar ayakta.

YALNIZCA BEYAZ

Yalnızca beyaz. Resimlerin
rolü yok artık.
Gün
beyaz bir lekedir,
eğer gözler ağırırsa.
Çıplak kelimelerle yaşanır–
Soğuk, eşyaları
büken. Kar parmakları
sağ kalan bitkilerin
havayı gösterir, içinde
kışın gücünün
uyuduğu, gürültüsü
birbirine sürtünen camın,
sessizce kırılan.

GÖRÜNÜŞ

Her şey bir görünüş.

Yeşil bir soluğu var
ağaçların.

Bir adım
sıçrayış oluveriyor.
Toprak sabit değil
tabanların altında.

Küçük seması
mavi bir suyun.

Neşe
genç bir hayvan
kanatsızca tutuyor
yolunu yukarılara.

YAŞLILARIN İLKBAHARI

İlkbahar. Unsurları
tekrarın.
Değişik
sahneler var. Bir perde
geri çekilir.
Herkes görür, neler gelir:
Yeşil, sarı,
buluşması
tek tek renklerin
bir sahnede.
Duraksayan bir tiyatro
Seyirci yaşlılardan
oluşmuş
nefes alan.

OKUMAK

Her şeyi bıraktım
 olduğu gibi.
 Ardımdaki gölgem
 yürüyor yavaşça
 kuzeyden doğuya.
 Hatırlayışım bitiyor
 kitabın kenarında.
 Yanımdaki bardakta
 yavaşça kuruyor
 su.
 Suçlamadan geçiyor
 zaman.
 Kusursuz bir
 öykü o
 kaçış noktası olmayan,
 bir şey bulabilmek için,
 üstüne gidilebilen.

SANATIN ÖZGÜRLÜĞÜ

İlkbahar koparılmış
 çiçeklerden oluşur.
 Özgürlük
 güneşte bir gezintiden.
 Sanatın dünyası
 çok güzel gözlerden oluşur.
 Mayıs bir kuştur,
 bir sokak faresini
 ağzında taşıyan
 Özgürlükle hep
 özgürlük daha iyi anlaşır.
 Sanat bir
 düzensiz bukettir
 çok fazla dizeden oluşan.

GÜZEL GÜN

Gün sanki
 bugün sürecekmış gibi
 görünüyor.
 Bir içki yutulur,
 hava solunur.
 Doğrudan bir bulutun
 üzerine gidilir.
 Oyun kutusu çınlar kafada.
 İşıttirir kendini.
 Işıktta dolaşmak
 eğlendirir.
 Açılmış kollarla
 sahne alınır
 güzel çiçekleriyle
 bir çayırın önünde.
 Daha dün
 böyle güzel bir gündü.

BUNU BAŞKA TÜRLÜ GÖRÜYORUM

Bunu başka türlü görüyorum–
 kelimeler kalıntıları
 kapitalizmin–
 Bunu öyle görmüyorum.

Kar diyorum ve ağzımda
 1929 kışı.
 Su, diyorum, bir kez daha
 Kuzey denizinde boğularak.

Ateş. Benim bir elim
 yanmakta
 son savaştan beri.

Özgürlük diyorum ve hâlâ
 bilmiyorum ne söylediğimi.

SEYAHAT ETMEK

Haritadaki bir sürü isim
kafamı karıştırıyor.
Bir ülkenin içinden
yeni başlanmış bir resimden
geçer gibi geçiyorum.
Ünlü ressamın
şevkini kaybettiği.
Kalıyorum sonunda
ince gölgesinde
birkaç çiçeklenen ağacın,
kayısı veren,
daha sonra, sonbaharda,
onları ısırdığında
meyveler bana
yine o ülkeyi hatırlatır,
bir zamanlar hakkında
yargıya vardığın.

UZUN KOLLA

Uzun kolla
uzanılır
dost bir geleceğe,
ihtiyaç duyulan tutulur,
ellerde zamanında,
oranlara
etki edilir.
Oval yüzle
şans yaratılır,
açık kapılardan geçilir,
toprak ayaklar altında.
Omuzların üzerinden
günlere bakılır diz bükümleriyle.
Sonra çevrilir kafa
başka yöne,
kimse tanımaz kasları,
kendimiz için
oynattığımız, yalnız,
uykuya yatmadan önce.

FARK

Birinin öğrendiğı kalır-
kırmızı ve kırmızının
arasındaki farklılıklar,
deriden deriye
tırıştan sonra.
Yavaşça büyür sakal
yüzde. Zaman
vahşileşmiş. Şerefe,
der insan ve bardağını kaldırır.
Oysa o ince ayırım
insanlar arasındadır,
işlerinin ya da
silahların başına gitmelerinde.

WILLIAM CARLOS WILLIAMS

Çeviren: Cevat Çapan

"Âşıklar için karartılmış bir odadır gece"

İmgecilikten yola çıkıp, daha sonra nesnelci şiir akımının önderi sayılan Williams, Amerikan şiirinin beslendiği yerli kaynaklardan biridir.

New Jersey'de, Rutherford'da doğmuş, ortaöğrenim yıllarında İngiltere ve Fransa'daki bazı okullara gittikten sonra Pennsylvania Üniversitesi'nin Tıp Fakültesi'ni bitirmiştir.

Philadelphia'da öğrenciyken tanıştığı Ezra Pound'la yakın bir dostluk kuran Williams, çocuk hastalıkları uzmanı olduktan sonra doğup büyüdüğü Rutherford'a yerleşmiş ve orada bir yandan sıradan bir kasaba doktoru olarak çalışmış, bir yandan da sürekli olarak şiirler, romanlar, oyunlar ve eleştiri yazıları yazmıştır. İlk şiirlerinde belirgin bir Keats etkisi görülür.

The Tempters (1913) adlı ilk kitabında ise arkadaşı Ezra Pound'un öncülüğünü ettiği imgeciliğin izlerini taşıyan şiirlere rastlanır.

Dr. Williams daha sonra Whitman'ın şiirlerini yeni bir gözle okumuş, New York'taki bazı ressam arkadaşlarının aracılığıyla Kübizmin getirdiği yenilikleri tanımış, bunun sonucu olarak da şiirlerinde hem Amerikan yaşantısına daha uygun düşen bir ritmi yakalamaya, hem de nesnelerin çarpıcılığını göstermeye yönelik bir anlatımı benimsemiştir. Pound'la Eliot'un yararlandıkları Amerika dışı esin kaynaklarına her zaman kuşkuyla baktığı için, uzun süre Amerikan şiirinin gelişme çizgisine uzak düştüğü sanılmış, fakat nesnelci şiir anlayışı "Black Mountain" şairleri tarafından benimsenince, bir anda yeni bir kuşağın önderi durumuna gelmiştir.

Williams'ın Amerikalıların konuşma dilinden, kendisinin de bir parçası olduğu gündelik kasaba yaşantılarından yararlanarak yazdığı şiirlerinde esnek, fakat gene de belli bir biçim kaygısı gösteren şiirsel bir anlatım yarattığı görülür. Beş cildi bulan *Paterson* adlı uzun şiiri, Pound'un *Canto*'ları gibi yirminci yüzyıl Amerikan edebiyatının temel taşlarından biridir.

YAĞMUR

Yağmur nasıl yağarsa
senin

aşkın da öyle
yıkıyor

açık
Ne varsa yeryüzünde

Evlerde
yaşadığımız
yasak aşkların eşsiz
kuru

odaları
duyuyor yağmurun
yıkayışını

Orada
resimler
ve ince
madeni eşya
dokunmuş kumaşlar
tattığımız
zevkin
bütün baştan çıkarıcılığı
görüyor
penceresinden
bahar yıkanişını
aşkının
yağan
yağmur

Ağaçlar
sanki yeni
dirilmiş
canavarlar
denizden
sular
damlıyor

derilerinin
kıvrımlarından

Benim hayatım da
öyle geçti
birlikte yağdığı aşkı
uzak tutmak için
baharın
dünyasından
damlıyor
böylece açıyor
kelimeleri
aralarına sızdırsın diye
aşkını

Ve damlalar arasında
koşan
iyi yürekli
bir hekimdir yağmur
düşüncelerinin
yağmuru da
her yerde
üzerinde
denizin

görünmeyen
hızlı adımlarla yürür
basarak
umarsız
dalgalara

Çocuksu aşk
dünyadan umudu
olmayan
ve dünyayı

dilediği gibi
değiştiremeyen
Yağmur
yağıyor toprağa
ve otlara ve kusursuz
biçimler
alan

çiçekler açıyor onun
sularından
aydınlık
Ama aşk
çocuksu
ve aşktan başka
bir şey doğmuyor aşktan
ardını bırakmadan
ve durmadan yağarak
onun
düşüncelerinden

KIRMIZI EL ARABASI

O kadar çok şey
bağlı ki

beyaz tavukların
yanında

yağmur sularıyla
parlayan

kırmızı bir el
arabasına

KAYGISIZ WILLIAM

Kaygısız William burarak
 Kasım bıyıklarını
 yarı giyinik, yatak odasının
 penceresinden dışarı
 bahar havasına baktı.

Hey gidi hey! dedi keyifle,
 yaslanıp pervaza seyretti
 bir uçtan bir uca sokağı
 birtakım mavi gölgelerin
 ardında
 pırıl pırıl bir güneş vardı

Sonra başını gene
 içeri çekip sessizce
 güldü kendi kendine
 burarak yeşil bıyıklarını

SESSİZLİK

Basık bir göğün altında–
 kıvılcık, sarı
 yapraklı
 bu sessiz sabah–
 yeşil yapraklı şeftali ağacının
 sürgününden başka
 hiçbir şeyi tedirgin etmeyen
 bir kuş

VARİŞ

Gene de nasılsa varır insan
varacağı yere,
bakar ki kopçalarını açıyor
kadının üstündeki giysinin
garip bir yatak odasında–
hisseder sonbaharın ipek ve keten
yapraklarını
döktüğünü topuklarına.
Belirir o çelimsiz damarlı gövde
bir kış rüzgârı gibi
iki büklüm..!

KADIN

Güller vardı, yağmurda.
Koparmayın, diye yalvardım.

Dayanmazlar, dedi kadın.

Ama o kadar güzel duruyorlar ki
oldukları yerde.

Ah, hepimiz güzeldik bir
zamanlar,
dedi kadın
ve koparıp gülleri tutuşturdu
elime

YAKINMA

Çağırıyorlar, gidiyorum.
Yol buz tutmuş
gece yarısından sonra, kar
serpilmiş katı tekerlek izlerine.
Kapı açılıyor.
Gülümseyerek giriyorum ve
soğuğu silkiyorum üstümden.
Koca bir kadın
yan yatmış yatağında.
Kadın hasta,
belki kusuyor,
belki sancılar içinde
doğurmak için
onuncu çocuğunu. Sevinç! Sevinç!
Âşıklar için karartılmış
bir odadır gece,
pancurların aralığından
altın bir iğne göndermiş güneş!
Gözlerinin üstüne düşen
saçlarını kaldırıyorum
ve sevgiyle seyrediyorum
kadının çektiği acıyı

AŞK TÜRKÜSÜ

Burada uzanmış seni düşünüyorum:

sevdanın lekesi yayılmış
yeryüzüne!
Sarı, sarı, sarı
yaprakları kemiriyor,
safrana buluyor
boynuz gibi uzayıp
dümdüz mor bir göğe yaslanan
dalları!
Hiç ışık yok
yalnız bal rengi bir leke
yapraktan yaprağa
daldan dala damlayıp
bütün dünyanın
renklerini bozan
sen uzaklarda
batının şarap rengi örtüsünün altında!

EV

Ev senin
 dilediğin gibi girip dolaşman için
 Kahvaltın hazır
 bekleyecek seni

sen kalkıncaya değin!
 Burası ön oda
 çanak çömlek dolabının yanında
 meteliksiz beklediğimiz

Burası mutfak
 Yeni bir ısıtıcımız var,
 bir de yeni gaz sobası
 hoşuna gidecek,

Evin önündeki merdiven de
 yeni boyandı–
 basamakların dik yüzleri beyaz,
 yatık yüzleri maun renginde.

Yukarı gel
 yatak odasına–
 yatağın seni bekliyor–
 şifonyerin de–

bütün ev
 seni bekliyor–içinde
 istediğim gibi dolaşasın diye–
 Ev senin.

YERİ CENNET OLAN MARKUS ANTONIUS'A

Otlardan, ağaçlardan, bulutlardan
kaçıncıdır yansıyan
bu ılık sabah güneşi
giriyor poyraza bakan odama
otlar, bulutlar, ağaçlarla
okşayarak duvarları.
Antonius,
ağaçlar, otlar, bulutlar.
Neden Aktium'da gemilerinle
ardından gittin
o güzelim kadının?
Umarım ki onu
o küçücük ayaklarından
saçlarının köküne
ve tepeden tırnağa kadar
her hücreğini bildiğin
ve savaşın hışmından
üstün tuttuğun için yaptın bunu
bulutlar, ağaçlar, otlar–

Ne de olsa sen şimdi
cennette dinliyorsundur bunları.

YALNIZCA DİYECEKTİM Kİ

Buzdolabında
duran
erikleri
yedim

belki sen
kahvaltı için
saklıyordun
onları

Kusura bakma
öyle nefis
öyle tatlı
öyle soğuktular ki

JEAN COCTEAU

Çeviren: Halil Gökhan

"Yaralarımдан başka bir şey sergilemedim"

Çok yönlü bir sanatçı, yazar olan Jean Cocteau bütün yaşamı boyunca yeninin, avangardın peşinde koşmuş biridir. Şiiri, ilk başta Dada ve Sürrealizmin kurucularıyla birlikte olmuşsa da, bu akıma hiç karışmamıştır. Çağdaş tiyatroya mitolojik konu ve olguları uyarlamıştır. Bütün yapıtlarında geçmişe duyulan özlemin izleri vardır. Yaşamı bütünüyle deliliklerle örülü durumdadır. Onun için her zaman bir ayrışıklık, uçarılık var olmuştur. İçki, kadınlar, esrar, eşcinsellik.. Buna karşın büyüğü kalemi yaşamını kolaylaştırmamış, tam tersine uzaklaşılacak çocukluk ve ergenlik ona acılar vermiştir. Sınırlarının farkına çabuk vardığı için anlaşılammaktan, yanlış tanınmış olmaktan hiç çekinmemiştir.

Cocteau, Apollinaire'in, İnsan İçinde Dünya tanımına en çok uyan çağdaş şair ve sanatçılarından biridir.

11 Ekim 1963 günü Edith Piaf'ın ölümünü telefonda öğrenir. Birkaç saat sonra o da ayrılır, gereğinden fazla uzun bulduğu yaşamdan.

Mezartaşında şunlar yazılıdır. "Sizinle kalıyorum."

KIRMIZI PAKET

Kanım mürekkep oldu. Bu usanç kırılmalıydı, ne pahasına olursa olsun. İliklerime kadar zehirlendim. Karanlıkta şarkı söylüyordum ve şimdi beni korkutan o şarkı. Üstelik; cüzzamlıyım. Profillik taslayan şu küf lekelerini bilir misiniz? Bilmem, cüzzamın çekiciliği insanları aldatır ve beni kucaklamak yetkisini verir onlara. Yazık! Arkamdan gelenler bakmazlar bana. Yaralarından başka bir şey sergilemedim. Gönül okşayan heveslerden söz edilmişse: Bu benim suçum. Boş yere ortaya kendimi dökmek delilikti.

Göge kadar istiflidirler. Sevdiklerim birer potin bağıyla ulaşırlar göge. Kafanı çeviririm... yoksurlar artık.

Sabahları eğilir, eğilir ve düşe kalırım. Yorgun düşer, acı çeker, uyuyamam. Tam bir baltayım. Ne matematik, ne tarih, ne bir nehir adı, ne de yaşamakta olan eski bir dil bilirim. Coğrafyam, tarihin sıfırdır. Şansım yaver gitmese, çoktan hapı yutardım. Bundan başka... tarihinde M. L. de doğan ve parlak bir şiir kariyerinden sonra 18 yaşında ölen J. C. adlı birinin nüfus kâğıdını çaldım...

Bu pis saçlar, bu berbat sinir sistemi, bu Fransa, bu toprak benim değil. Bıktım onlardan. Geceleri düşümde yok ediyorum hepsini: Paketi attım. Hapsetsinler, linç etsinler beni. Adam olan anlar: Hep doğruyu söyleyen yalanım ben.

VANTİLATÖR

1

Eğer günün birinde uyanırsak
 çıkarım oraya.

Perdeden
 farksız
 güneşe.

Hep gülmek içindi!

Dansetmeyi bilmiyordum o zamanlar.

Kuşkusuz
 Pointe-a-pitre
 laleli bir yelektir
 ki en azından
 zenciler dolaşsın, diye
 mayhoş şeker kamışlarıyla
 Her şey mümkün.

2

Balkonlarda, taklit edilemez sandalyelerde

banknotların
 ve sigara kutularının
 ince yazıları,
 oturdular.

Bakın, Brezilya'dan bu pul
 üzerine konduğu

mektup kâğıdına
 benziyor;
 ileriye gören bir çeşit.

Seni seviyorum. Seni
 seviyorum,

Seni sevdiğim gibi.

Aç ağzını ve yum gözünü.

BATI

Tırmıklanmış uyanış
 açar
 ki gamlardır onlar.
 Çırılçıplak güllerdir
 Trenler işitiriz,
 Kasırga imini.
 Reçellerde yabanarıları;
 Gülümser kaplanlar avcısı
 Bir koşu alanına bakar çatı.

Akşam yemeğinden hemen sonra
 ölü jokeylerin ruhu gibi havalanır
 Mongolfier balonu

İyi akşamlar der herkese.

AMİRAL'İN ÖLÜMÜ

Sabunlar,
 karlar,
 kuduz,
 tımdan çıplak çıkan
 yabanıl atın kişnemesi

Ellerimiz, ocağın Latin çiçekleri
 ve güvercinin bıçağı
 ve ot ambarının mumyası

ve ayakta; bütün
 bir tiyatro perdesi gibi
 kıyıların alkışladığı amiral

DENİZ DİBİNDE İLK YAZ

Deniz dibinin de mevsimleri vardır. Yeryüzünde olduğu gibi ilkyaz en güzel mevsimlerden biridir. Mercan tomurcuklanır ve süngerler ciğerlerine doldurur mavi suyu. Bir alageyik ormanı uskur sesini dinler. Denizin göğü çok yükseklindedir. Bir balon güdüm-cüsü düşer denizin göğünden. Yavaşça düşer ve yuvarlanır kumda. Çiçekler ayakta uyur ve elveda, diyen bir kalabalık vardır hep. Balıkçılar üzerine konar. Denize koca öpücükler kondururlar. Manzaranın ışıklandırılmasına bakınca kendimizi bir fotoğrafıda sanırız. Bir köşede fokurdar hava kabarcıkları. Kirli suyu değiştiren bir vanadan çıkar hepsi.

GÜNEŞLER

Bu tuzağı bir çocuk kuracaktı. Adam camcı kılığına girdi. Hiçbir şeyi umursamamış gibi döndü sırtını. Orada hep aldatılıyordu güneş.

Roma'da, Kolozyum'da güneş, dili taptaze bir yaşlı aslandır. Dili gölgeden başka bir şey değildir. Sabahtan akşama kadar dili, pençelerinin üzerinde gezer durur.

Dağda bir fonograf. Postacı horoz berbat bir sesle ötüyor. Çiğ paslandırıyor bu sesi: Teneke kovaların tıngırtılarıyla. Burası başka bir yer: Güneş tam on ikide duruyor ve mavi bir vazo kazanıyor.

Deniz kıyısında, deniz her akşam bir güneşi yutuyor. Güneşi batarken görüyoruz. Bunlar dalgalar.

MAVİNİN SIRRI

İyice korunmuştur mavinin sırrı. Mavi oradan gelir. Yolda, azar azar katılaşıp ve dönüşür dağa. Ağustos böceği onda işlenir. Kuşlar işlenir onda. Gerçekte kimse bir şey bilmez. Prusya mavisinden söz ederler. Napoli'de güneş battığında Sainte-Vierge duvarları delikleri arasında kalır.

Bir tek ırmak akar balta girmemiş ormanların içinden. Aslanlar ırmakta yelelerini ıslatırlar. Zor olan, açık havada çıplak hayvan terbiyecisinin ve sığır çobanının varlığını kabullenmektir.

Ancak burada her şey gizemdir. Safir gizemdir, Sainte-Vierge gizemdir, sifon gizemdir, denizci yakası gizemdir, kör eden mavi huzmeler ve yüreğimi delip geçen mavi gözlerin gizemdir.

PICASSO'YA DEYİŞLER

I. Oturan Adam

Montparnasse anıları.

'Ey güzelim benim.'

Karanlık köşeler.

Onun piposunu iç.

Gidelim İspanya'dan.

Aynanın altın sarısı
dönüyor çevremizde.

Cezasını çekti
sırası geldiğinde
sürü köpeğinin kuyruğuna
tencere takan
terbiyecisi
esin perilerinin;
iyi bir çelme takmayı
düşünüyor şimdi
çünkü
onların canını sıkmış da olsa
kendini onların denetimine girmiş buldu
ve
aranıp duruyordu
nereden çıkacağım, diye.

II. Esin Perileri

Eli kulağında bir kaza
kaçışla sona erdi

YENİ BİR KANIT:

o tek başınaydı

ve esin perilerini yerinden ediyor eli,

Dama kareler:

bir menteşe ikiye böler onları;

İşte sekiz tane

ve Polymnie, erkek sevgili

Dokuz
yeni
esin perisi
biri hariç, zira
Fazladan Polymnie
(benimle oturur)
pikadorun evine götürür beni;
ama çok geçmeden efendinin gözü
onu yerine koyar yeniden
9 numaralı sicil defterinde
ve başparmağı
topluluktan bir yelpazeyi gösterir.

Bu manastırda bile
büsbütün dazlak olmaktan sıkılır
yerinde duramaz küçük Erato
sık bir solfej
sarat Euterpe'i;
hanidir orkestra şefiydi onlar
makineleri
yüreğince işleyen
bir notlar fabrikası sarayında.

Terpsichore, dikkatle
bütün dama taşlarını
kış üstünde
altın ve kadifeden bir aygıtla
dengede tutmaya çalışır.

Koltuk Ma Paloma'yı söyler

Dört duvar yaklaşır birbirine
ve nesneler
nereye isterse gider
Orfe'nin peşinden
Karo kızı
BASS
Kırmızı dörtgen

Çünkü Clio
Olup bitenleri telefonla bildirir
Calliope
Ve Uraniler yakar
aşağıdaki kestane ağaçlarını süsleyen
sokak lambalarını.
Kukla giyotin
elveda
Thalie
ve
Melpomene
Mavi davullar susturur ancak,
geveze kraliçeler sizi.
Yalnızın biri
yer şehri;
onun dağıtıcısı büsbütün
farklı şeyler verir size
paylaştırır
güneşi gölgeyi
Clio'nun koca kafasında
bir gitar kırdığından beri
eli ayağına dolaşır ve karıştırır
tarihlerin sırasını.

Zorla alıkoyar sizi
asfalt üstünde dolaşır
bu Eylül yedibuçuğunda
o kadar tatlıdır ki
Noel ağaçları etrafında
meleklerin mektup yazdıkları
demirlemiş büyük kahvelerin kıyısında
Sonra kurtarır sizi
İtaatinizin derecesini ölçer.

Tokmak dik açılı bir göze çarpar.

Ripolenler giymiş dansçı.

Evin yukarısından aşağısına

yerleşir kortej.

Dokun Thomas, içinde
şiiirin oturduğu kupaya.

Bir espadril sessizliği
pezevenklerden önce gelir.
Ödesin dokuz kere Mnemosyne,
çünkü iyi bir hesabı var
kızlarında.

Kollarda hiçbir şey yok ceplerde hiçbir şey yok
bir beyefendi
şapkasını ödünç vermek istedi
Port–Royal soytarisına.

FURUĞ FERRUHZAD

Çevirenler: Hidmet-Haşim Hosrovşahi

“Sıcak yaz sabahının renkli sisinde...”

Furuğ Ferruhzad 1934'te Tahran'da doğdu. Orta öğrenimin-den sonra Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'na girdi. Şiir okuma ve yazma tutkusu bu dönemde yoğunlaştı. On altı yaşındayken Perviz Şapur'la evlendi, bir yıl sonra onunla birlikte Ehvaz kentine yerleşti. Ertesi yıl da oğulları Kamyar doğdu. Bundan bir süre sonra şiir ve evlilik arasında bir seçim yapmak zorunda kalan Furuğ kocasından ayrıldı, kocasından ve çok sevdiği oğlundan uzaklaştı. 14 Şubat 1966'da, sevgisinin ve acılarının büyük kaynağı olan oğlu Kamyar'ı bir daha göremeden bir araba kazasında öldü. Furuğ *Tutsak* (1952), *Duvar* (1957), *Başkaldırı* (1959), *Yeniden Doğuş ve Soğuk Mevsimin Başlangıcı* gibi şiir kitaplarıyla modern İran edebiyatının en parlak şairlerinden biri olmayı başardı, yalnız okurları değil, kendisinden daha önce üne ermiş büyük ustalar arasında büyük hayranlık uyandırdı. Şiirlerinin yanı sıra, yazdığı senaryolar ve belgesel filmler gibi sinema çalışmalarıyla da uluslararası bir üne kavuştu, çeşitli ödüller aldı. Furuğ'un şiirini Türkçe'ye ilk kez, altmışlı yıllarda Onat Kutlar'la Celal Hosrovşahi çevirmiş ve Yapraklar dergisinde yayımlamışlardı.

"Yeryüzü Ayetleri"ne daha sonra Furuğ'un en güzel şiirlerinden bir bölümünü daha ekleyerek, 1989'da *Sonsuz Günbatımı* adıyla Ada Yayınları arasında yayımladılar.

GÜZELLİK SERENADI

Omuzların senin
Sert ve gururlu kayalar gibi
Saçının dalgaları eğiminde anların
Göğüs kabartıyor ılık çağlayanı gibi

Omuzların senin
Koca kalenin burçları gibi
Saçlarının dansının olduğu
Avuçlarında söğüdün dansları gibi

Omuzların senin
Demirden burçlar
Kan ve yaşamın şaşılması yansıması
Rengi bakır tepsi rengine çalar

İstek tapınağının sessizliğinde
Devinimli uyurum senin yanında
Omuzlarındaki öpücüklerimin yerinde
Yılan yangılı diş izleri var

Omuzların senin
Yakıcı, görkemli güneşin curcunasında
Işıldıyor dağların zirvesi gibi
Sıcak ve aydın ter damlaları altında

Yakaran gözlerimin kıblesi
Omuzların senin
Namazımın taştan mühürü
Omuzların senin

GEREKSİNİMİN YENİLGİSİ

Bir ateşti ve söndü
bir bağı ve koptu
yürek senin bağlarından kurtulunca
üzüncün tılsımlı camı kırıldı.

Asılayım diye sana geldim
oysa gördüm yapraksız bir dalsın
umudumun gözünde sen
ölümün gülümsemesi

Ah nedenli tatlıdır
mezarının başında senin, ey gereksinimli aşk
dans etmek

Ah nedenli tatlıdır
ey yakan ölümcül öpüş,
senden vazgeçmek

Ah nedenli tatlıdır
senden kopup başkasına bağlanmak
kapıyı yürek üzüncüne kapamak
cennet burdadır
yemin olsun tanrıya burdadır, bulut gölgesi ve ekin kıyısı

İyisi sen düşünme
beni ve yalazlanan acımı
ben acıdan dinlenmem
ben yalazdan yanmam

BAHÇEYE ACIYORUM

Kimse çiçekleri düşünmüyor
 kimse düşünmüyor balıkları
 kimse
 bahçenin ölmek üzre olduğuna
 bahçenin kalbinin güneş altında kabardığına
 bahçenin belleğinin giderek
 yeşil anılardan boşaldığına
 inanmak istemiyor.
 Ve bahçe duygusu sanki
 bahçenin kuytusunda çürüyen soyut bir şeymiş gibidir
 evimizin avlusu yalnızdır
 yabancı bir bulutun yağışı beklentisinde
 esniyor
 ve evimizin havuzu boştur
 deneyimsiz küçük yıldızlar
 ağaçlar kadar yüksekte toprağa düşüyorlar
 ve balık evlerinin soluk pencereleri aralığından
 öksürük sesi geliyor
 evimizin avlusu yalnızdır.

Baba diyor ki:
 "Benden geçti artık
 benden geçti artık
 ben yükümü taşıdım
 bana düşeni yaptım"
 ve odasında, sabahtan akşama
 ve Şahname okuyor
 ya Nasih-ü tevarih
 baba anneye diyor ki:
 "Lanet olsun tüm balıklara
 tüm tavuklara lanet olsun
 ben öldükten sonra
 ne fark eder bahçe olsun
 yahut olmasın
 bana emeklilik maaşı yeterlidir"

Annenin tüm yaşamı
 açık bir seccadedir
 cehennem korkusu eşiğinde
 anne her şeyin dibinde her zaman
 bir günahın izi peşindedir
 ve sanıyor
 bahçeye bir günahın küfrü bulaşmıştır.

Anne gün boyu dua okuyor
 anne doğal günahkârdır
 ve tüm çiçeklere üflüyor
 ve tüm balıklara üflüyor
 anne zuhuru bekliyor
 ve inecek olan bağış.

Erkek kardeşim bahçeye mezar diyor
 kardeşim otların kargaşasına gülüyor
 ve suyun hasta derisi altında
 çürük zerreciklere dönüşen
 balıkların cenazelerinden çetele tutuyor.
 Erkek kardeşim felsefe alışkanıdır
 O bahçenin şifasını
 bahçenin yok oluşunda biliyor
 O kafayı buluyor
 ve damı duvarı yumrukluyor
 ve çok dertli, yoğun ve umutsuz olduğunu
 söylemeye çabılıyor
 o mutsuzluğunu bile
 kimlik ve takvim ve mendil ve çakmak ve tükenmez kalem gibi
 sokağa ve çarşıya götürüyor
 ve umutsuzluğunu onun,
 meyhanenin kalabalığında
 her gece yitecek kadar küçüktür.

Ve kız kardeşim çiçeklerin arkadaşıydı
 ve anne onu dövdüğünde
 yüreğinin sade sözcüklerini
 çiçeklerin sevecen ve suskun topluluğuna götürürdü
 ve zaman zaman balıkların ailesini

güneşe ve tatlıya konuk ediyordu...
 Onun evi kentin öteki ucundadır
 ve yapay evinde o
 yapay kırmızı balıklarıyla
 ve yapay eşinin aşkının sığınağında
 ve yapay elma ağaçları gölgesinde
 yapay şarkılar söylüyor
 ve doğal çocuklar yapıyor.
 Bizim görüşümüze geldiğinde o
 ve eteklerinin ucu yoksulluğa bulaştığında
 kolonya banyosu yapıyor
 O
 bizim görüşümüze geldiğinde hep
 iki canlıdır.

Evimizin avlusu yalnızdır
 Evimizin avlusu yalnızdır
 gün boyu
 kapı arkasından hep parçalanma sesi geliyor
 ve patlama,
 tüm komşularımız bahçelerinde çiçek yerine
 el bombası ve makinalı tüfek ekiyorlar
 tüm komşularımız fayans havuzlarını
 kapatıyorlar
 ve fayans havuzlar kendileri istemeden
 gizli barut ambarı oluyorlar
 ve sokağımızın çocukları okul çantalarını
 küçük bombalarla
 dolduruyorlar.
 Evimizin avlusu şaşırmıştır.

Ben yüreğini yitirmiş zamandan
 korkuyorum,
 ben bu kadar çok elin boşunalığını imgelemekten
 ve bu kadar yüzün yabancılığını imgelemekten
 korkuyorum
 ben geometri dersini
 delice seven bir öğrenci kadar yalnızım.
 Ve sanıyorum bahce hastaneve kaldırılabilir.

Ben sanıyorum...

Ben sanıyorum...

Ben sanıyorum...

Ve bahçenin kalbi güneşin altında kabarmıştır
ve bahçenin belleği giderek
yeşil anılardan boşalıyor.

DUVAR

Soğuk anların ivmeli geçişinde
yabanıl gözlerin senin, kendi suskunluğunda
çevreme duvar örüyor
Senden kaçıyorum yol sapaklarında.

Kırları ayışığı tozunda göreyim diye
yıkanayım diye ılık pınarlarında
ılık caddelerinden aşağı kayayım diye
sıcak yaz sabahının renkli sisinde
eteklerimi kır çiçekleriyle doldurayım diye
köy kulübelerinden horoz sesi duyayım diye
kaçıyorum senden çöl ortasında
yeşilliklere basayım diye ölesiye
yahut içeyim diye otların soğuk çiyini.

Kaçıyorum senden, terkedilmiş bir kıyıda
karanlığın bulutunda yiten kayalar üstünden
deniz fırtınalarının dönen dansını göreyim diye.
Uzak bir gün batımında
yaban güvercinler gibi ayağımın altına alayım diye
kırları, dağları, gökyüzünü
kuru çalılar arasından duyayım diye
çöl kuşlarının sevinç şarkılarını.

Senden kaçıyorum, senden uzak, açayım diye
istek kentinin yolunu
ve kentin içinde
düş sarayının ağır altın kilidini.

Fakat senin gözlerin suskun çığlıklarıyla
yolları bulandırıyor gözlerimde
gizinin karanlığında durmadan
çevremde duvar örüyor
sonunda bir gün
ikircil gözlerin büyüünde kaçırım
saçılıрын düş çiçeklerinin kokusu gibi
gece esintisi saçlarının dalgasından süzülürüm
giderim güneş kıyılarına değin
sonsuz dinginliğinde uyuyan bir dünyada
usulca süzülürüm altın renkli bir bulut yatağına
sevinçle dökülür ıfık gökyüzüne
yığınla şarkının deseni

Ben oradan, esrik ve özgür
bakarım dünyaya, senin büyüü gözlerinin
yollarını gözümde bulandırdığı
Bakarım dünyaya, senin büyüü gözlerinin
gizemli karanlığında durmadan
çevresinde duvar ördüğü.

NELLY SACHS

Çeviren: Yüksel Pazarkaya

"Bilmiyorum bundan böyle nerde kuşlar öter"

Nelly Sachs 10 Aralık 1891'de Berlin'de doğdu. Varlıklı bir Yahudi ailenin kızıydı. Kültürlü bir ortamda eğitim gördü. Genç yaşta şiirle, özellikle de Alman romantikleriyle ilgilendi. 1933'te Nazilerin iktidara gelmesiyle, Almanya'daki bütün Yahudi aileleri gibi onun ailesi de güç durumda kaldı. 1940'da bir süredir yazışmakta olduğu İsveçli yazar Selma Lagerlöf'ün yardımıyla Stockholm'a kaçtı. Ailesi toplama kamplarında can verdi. Nelly Sachs, kişisel acılarını insanlığın savaş yüzünden uğradığı yıkımlarla özdeşleştirerek, ince bir duyarlılıkla şiirlerinde dile getirdi. Kutsal Kitap'tan yararlanarak mistik bir hava yarattığı uyaksız dizelelerinde, savaşın onda uyandırdığı isyan duygusu en belirgin özelliği olarak ortaya çıktı. Çağdaş İsveç şiirinden yaptığı çeviriler nedeniyle 1957'de İsveç Lirik Ozanlar Ödülü'nü, Dortmund Kenti Edebiyat Ödülü'nü, 1965'te Alman Yayınevleri Barış Ödülü'nü kazandı. 1966'da da Nobel Edebiyat Ödülü'nü Samuel Joseph Agnon'la paylaştı. 1970'te Stockholm'de ölen Nelly Sachs, savaşa ve ırkçılığın acımasızlığı yüzünden yaşadığı yıkımlara karşın öç alma duygusundan arınmış olarak geleceğin kuşaklarına doğru yolu göstermeyi kendisine amaç edindi. Necmi Zekâ'nın Nelly Sachs'dan çevirdiği şiirler *Akkor Bilmeceler* başlığıyla 1985'te Adam Yayınları arasında çıktı.

YERYÜZÜ, yaşlı yıldız, ayağını emiyorsun içine
uçmak isteyen ayağını
ey Kral Lear, kollarında yalnızlık.

İçe ağlıyorsun deniz gözleriyle
acı yıkıntılar
ruh dünyasına.

Gümüş buklelerinde yıllar milyonlarca
şahere çelengi, çılgınlık yıldızlı
yangın kokusunda
Ve çocukların,

ölüm gölgeni vuruyorlar şimdiden senin,
döne döne sen
yörüngende
Samanyolu dilencisi
ve rüzgâr körün köpeği.

* * *

BİLMİYORUM bundan böyle
nerde kuşlar öter
ya da hıçkırır mı denizde
deri melekleriyle derinlerin
ürperirler kutsal korkularına
havaya çekilmenin–

Hiç bilmiyorum
delerek
bu kılıç balıklarını
korkunç öğüten istekler
ruhun ince zarlı tansığı
yalımlı iç çekirdeğinde yiterler mi yerin
ve belki kederli evren
bir gece sonunda
söndürdü kara ışığını

Çünkü daha bir kez
uykuda yitirdim bir sevgi sözünü

* * *

NE yapıyorsunuz
sizle bir göz kırpması
evrende var olan bana
Çekin zamanımı
canlı bakıştan
boyundurukta gece
ve kıvrılmış demir gibi yalımlı varlığa

Yaralardan düşler

Ve o gün
güneşin bana bir çiçek çizdiği
ya da bir yıldız kardan
kuşbazlar her yanda
pusuda türkü

Ama ölüm hepimize

Bekleyin soluğu
sizin için de söyleyecek türküyü

* * *

ALTINDA ayağının
kaçışın toz kanatlı takım yıldızını
doğurduğu için
bir el ateş attı ağzına.

Ey kuşatılmış sevgi sözü
sen yanan güneş
gecenin çarkında—

Ey güneşim
 sırçalıyorum içime seni
 düşen yıldız zindanı sevgimde
 sığınağına soluğumun
 bu ev sessiz intihar ordusunun.

Aşındır ışığımı
 tuz kaçıışı okyanusla korunmayan,
 çık haber almaya rüzgârdan
 tomurcuyan arazisinden ruhun.

Dudaklarla yakarışın taşında
 öpüyorum ömrümce ölümü,
 altın tohum türkülü
 kırana dek ayrılığın kayasını.

Bir kara Jochanaan,
 gece parçaları asılı,
 bileyor yıldız müziğinde
 ak özlem dikenini,

batırıyor ay denizlerin uyku bedenine,
 koyuluyor dönüş yollarına
 evsemenin,
 bu ağrıyan göbek bağı
 damarlar arası ahlayan
 yörüngeler,
 hep ardında sırtın
 kar koşucunun ölümü.

Tuzlu diller denizden
 yalıyor hastalığımızın incilerini–
 ufukta gül,
 tozdan değil,
 ama geceden,
 batıyor doğuşunla senin–
 Burada kumda
 kara
 zamanla sarılmış şifresi

büyüyor saç gibi
ölümde de-

* * *

KİM en son ölürse burda
taşıyacak tohumunu güneşin
dudakları arasında
fırtına vuracak geceye
yok olmada ölüm savaşı.

Bütün kanın tutuşturduğu düşler
fırlayacak zik-zak-yıldırımla
omuzlarından onun
yaralayacak tanrısal teni
gizemiyle işkencenin.

Nuh'un gemisi aşağıya gittiğinden
takım yıldızı yörüngesinde
taşıyacak
kim en son ölürse burda
su dolu ayakkabıyı

ayağında

içinde bir balık
sırt yüzgeci evsemenin yelkeni
kara damık zamanı
götürür tanrının tarlasına.

* * *

SİZ seyirciler
Bakışları altında insan öldürülen
Sırtta duyar gibi bir bakışı da
Duyacaksınız gövdenizde
Ölülerin bakışını

Sönerken kaç göz bakacak size
 Gizli bir menekşeyi koparıırken?
 Kaç açılıp yakaran el
 Kutsal ölülerce dolanmış dallarında
 Yaşlı meşelerin?
 Kaç anı büyüyor kanında
 Akşam güneşinin?

Ey söylenmemiş ninniler
 Kumrunun gece seslenişi–
 Kimi yıldızları indirirdi belki yere
 Yaşlı yalak yapsın şimdi bunu onun yerine!

Siz seyirciler
 katil eli kaldırmayan siz,
 ama tozu özlemlerinden
 silkmeyen siz,
 siz durakalanlar, orda, ışığa
 dönüşürken o.

* * *

BİZ kurtulanlar,
 Boş kemiklerinden ölümün kaval yonttuğu,
 Kirişlerinden ölümün yay çektiği–
 Gövdemiz yakınıyor daha
 Kötürüm müzikleriyle.

Biz kurtulanlar
 Asılı daha urganlar boynumuz için ilmikli
 Önümüzde maviş havada–
 Damlayan kanımızla doluyor daha kum saatleri.

Biz kurtulanlar,
 kemiriyor daha korku kurtları bizi.
 Yıldızlarımız gömülü toza.
 Biz kurtulanlar
 Yakarınız size:
 Gösterin ucundan güneşinizi.

Götürün yıldızdan yıldıza adım adım bizi.
Öğretin yaşamı sessizce yeniden.
Yoksa bir kuşun türküsü,
Doluşu kovanın kuyuda
Kötü mühürlenmiş sancımızı diriltir
Ve taşırır bizi–
Yakarınız size:
Daha göstermeyin ısırgan bir köpek bize
Dağlabiliriz dağılır
toz olur–
Gözünüz önünde toz.
Nedir dokumuzu tutan?
Biz soluğu kesilenler,
Ruhları ona kaçanlar gece yarısından
Kurtuluşundan çok önce gövdemizin

O anın gemisiyle.

Biz kurtulanlar,
Tanıyoruz gözünüzü–
Ama birlikte tutan bizi ayrılış yalnızca,
Tozda ayrılış
Tutuyor bizi sizle birlikte.

ANTONIO CISNEROS

Çeviren: Cevat Çapan

"Ve uçup giden bir kuş adını bilemediğim"

Peru'lu şair Antonio Cisneros 1942'de Lima'da doğdu. *Comentarios Reales* adlı kitabıyla 1965'te ulusal şiir ödülünü, 1968'de *de Canto Ceremonial Contra Un Oso Hormiguero* ile Havana'da bütün Latin Amerika için verilen 'Casa de las Americas' ödülünü kazandı. Bir süre İngiltere'de öğretmenlik de yapan Cisneros, çeşitli Avrupa ülkelerinde konferanslar verdi, şiirleri çevrilerek bu ülkelerde yayımlandı. Cisneros kendisi ve şiiri hakkında şu açıklamayı yapıyor: "Benim ülkem kendi kültürel biçimleri olmayan ve örnek olarak kuzeye bakan, bir ölçüde oranın edebiyatına öykünmeye hazır olan az gelişmiş bir ülkedir. Peru'nun çok şanlı bir geçmişi var, ama o geçmişin benimle bir ilgisi yok. Ben ancak bir yabancı gibi değerlendirebilirim o geçmişi. Başkalarına benzediğimizi biliyorum, ama bu ayrım nedir? İşte sorun bu. Az gelişmişlik bilinci ülkemizde giderek belirginleşiyor; bu duruma son verme isteği de. Küba, Batı'ya Latin Amerika'nın bir başka yüzü de olduğunu gösterdi ve daha önce yalnız kitaplardan ve bildirilerden öğrendiğimiz gerçekler artık açıkça ortada. Birkaç yıl içinde Batı bize vahşi ve tutuklu diyebilir, ama turistik demeye artık hakkı olmayacaktır.

Sanırım Vallejo burada şiire belli bir öncelik ve yazara başka alanlardaki sanatçılar için söz konusu olmayan bir saygınlık ve güven kazandırmıştır. Ancak benim kuşağım için önemli olan şiirin kendisi değil, Peru şiirinin uluslararası bir bağlamda tanınması olanağıdır. Vallejo bize bunu sağlamıştır. Bu nerdeyse hiç yayıncı olmayan bir ülkede –iyi, sıradan, kötü ve korkunç– inanılmaz sayıda şiir kitabının basılabilmesinden kaynaklanmaktadır. Yayımlanan beş antolojiden dördü şiir antolojisi ve dergilerin çoğu şiire ağırlık vermektedir. Birkaç şiir kitabı yayımlanmış olmak, iş bulmanızı bile kolaylaştırabilir. Şairin iktidarda olanlar tarafından alkışlandığını ya da şairlerin bu toplumda rahat yaşa-

yabileceklerini söylemek istemiyorum, ama hiç değilse bir şair artık Lima'nın sınırlı kültür hayatında daha önce düşleyemeyeceği bir güvenle dolaşabilir.

Şiirin kendisiyle ilgili ne söylenebilir? Biz her zaman uzak ülkelerde yazılan şiirlerden etkilendik. Bir anlamda biz hepimiz çevirmeniz. Modalar gelir geçer ve bazı izler bırakır. Örneğin, gerçeküstücülük iki şair kuşağımızı besledi, ama artık bir etkisi olduğu söylenemez. Belki de İngiliz şiirine son günlerde ilginin arttığından söz edilebilir (üç hafta önce bir arkadaşım T. S. Eliot'u keşfetmiş). Ama bu eskisinden daha çok ya da daha az okuduğumuz anlamına gelmiyor. Ancak çeviri alanında bir artış olduğu için, başka ülkelerin yazarlarını daha çok okumaya başladık diyebilirim. "Toplumsal", "arı şiir" ya da "seçkinci" tutum arasındaki tartışmalar ve "akademik" ve "akademik karşıtı" çekişmeler artık geçmişte kaldı. Dediğim gibi, ne olursa olsun, modalar gelip geçiyor. Bu kuşağın da daha öncekiler gibi değişik bir yanı yok. Yazarın işi her zaman olduğu gibi, hangi açıdan bakarsa baksın, gerçekliğin bir tanığı olmaktır."

1883'TE 63 YAŞINDA ÖLEN KARL MARX

Hâlâ aklımda büyük halamın eski evi ve o iki
gravür:

"Terzi'de prova yaptıran bey" ve "Viyana'da
Büyük Askeri Geçit Töreni."

Kötü hiçbir şeyin olamayacağı günler. Herkes
uğur diye bir tavşan ayağı taşırdı kemerinde.

Büyük halam da – 20 yaşında, başında güneşe karşı
hasır şapkası, boşboğazlık etmemek

tek derdi, bir de bacaklarını açmamak.

Erkekler iyi niyetliydi, her şeye sokmazlardı burunlarını.

Ancak tuluat tiyatrolarında rastlanırdı o çılgın, sakallı
ve mendillerini boyunlarına bağlayan anarşistlere.

Ne yazlar! Ne sonbaharlar!

"İnsan bu yükseklığe erişti," diyen bir kule dikmişti Eiffel.

Sonra bir başka gravür:

"Namuslu aileleri koruyan Erdem, Sevgi ve İstek."

Oysa daha 20 yıl bile geçmemişti koca Marx golf sahası olmaya
elverişli bir çayırda 1.80 kara toprağın altına gömüleli.

Tabutu çelenklerle yamacın dibinde üç kez bekletilmiş
sonra da gömülmüştü

Molly Redgrove'un mezarının yanına ("düşman 1940'ta
burayı bombaladığı için mezarlar yeniden yapıldı.")

Ve çocukları *Der Spiegel*'in kulelerinden *The Times*'in
adalarına atarlarken ve karısı soğan kaynatırken,

Koca Karl başka madenler eritiyor ve öğütüyordu tencerede.

Ve işler pek iyi gitmedi bir süre, sonra düzeldi; derken,
Place Vendome, Lenin ve daha birçok ayaklanmalar oldu;
sonra hanımlar kıçlarına çimdik atılmasından başka şeylerden
korkar oldular;

beyler de buhar makinasının artık evrensel mutluluğun
simgesi olmadığı kuşkusuna kapıldılar.

"İşte böyleydi o günler ve sana çok şey borçluyum oyun bozan
ihtiyar."

LİMA'NIN TARİHİ

'Yatıştırmak için büyüyen o
zalim şüpheyi,
hatırla beni, Hermelinda,
hatırla beni.'

('Hermelinda', 'Kreol Valsi')

İşte doğumum ve nikâhım burada kayıtlı,
Cisneros dedemle
Campoy dedemin ölüm kayıtları da burada.
Yapıtlarının en iyisi-güzel bir erkek çocuk-
o da burada kayıtlı.
Bütün damlar ve anıtlar hatırlar Cüceler Kralıyla
sürdürdüğüm savaşları ve köpekler kendilerince
kutlarlar duyduğum pişmanlığın anısını.
(Üstelik bıkmıştım
o ucuz şaraplardan ve en ufak
bir utanç ya da alçakgönüllülük duymadan
önderiydim Kızartma Töreni'nin.)
Ey çağlarının
en ahmak ve en çirkin krallarının töreleri
ve kafataslarıyla yönetilen kent.
Neler yitirildi ya da kazanıldı
bu suların arasında?

Hatırlamaya çalışıyorum adlarını kahramanların
ve büyük hainlerin.
Hatırla beni, Hermelinda, hatırla beni.

Sabahlar şimdi biraz daha serin
ama hiçbir zaman bilemezsin hangi mevsimdesin
-nerdeyse üç yüzyıl oldu ormanları kestikleri
ve tarlalar ateşe verileli.

Deniz yakın,
Hermelinda,
ama hiçbir zaman güvenemezsin onun azgın sularına
ve varlığına
pencerelerde bıraktığı pastan başka;

kırık direkler,
hareketsiz tekerlekler
ve kiremit rengi hava.

Oysa deniz çok yakın
ve uzayıp giden yumuşak bir çizgi ufuk.

Dünyayı bir yarım-küre-
örneğin, bir yarım portakal olarak düşün-
dört filin üzerinde,

Vulkan'ın dört sütunu üzerinde,
ve gerisi sisler içinde.

Beyaz tüylü bir peçe korur seni açık gökten.
Orada

dört on dokuzuncu yüzyıl evi,
on altıncı, on yedinci ve on sekizinci yüzyıldan kalma
dokuz kilise ve içinde soylu piskoposlarla
beyler, hanımları ve çocuklarıyla derilerini döktükleri
bir katakomb göreceksin.

Roma'daki
bir kiliseden esinlenen Fransiskanlar
-rehber sana öyle söyleyecek- katı kaburga kemiklerini
yıldız, kadife ve unutmama beni çiçeklerine çevirmişler
-Hatırla, *Hermelinda*- incik kemiklerini ve kafataslarını da
Floransa kemerlerine,

(Sonra kırmızı trafik ışıklarının altında o araba ormanı
ve türü bilinmeyen cinsiyetsiz bir yılan.)

Bir de nehir olacak.

Sor nerede olduğunu; sana bu yıl kurduğunu
söyleyecekler.

Öv onun bir gün akacak sularını, o sulara inan.

Kumlu tepelerde
güneyden ve doğudan gelen barbarlar
kentin tümünden daha büyük bir kamp kurmuşlar,
ve onların başka tanrıları var.

(Onlarla bir çeşit dostluk kurmaya bak.)

Bu hava-diyecekler sana-

her şeyi kızıla dönüştürüyor ve birçok şeyi
yok ediyor dokunur dokunmaz.

Böylece
tasarladıkların ve çaban

paslı iğnelere dönüşecek
uçları daha görünmeden.
Ve–*unutma Hermelinda*–bu değişim
senin istemine bağlı değil.
Deniz havanın kanalları içinde döner,
deniz döner,
havadır o.

Sen onu göremezsin.

Üstelik ben Barranco'da deniz kıyısında'ydım
yuvarlak yassı çakıl taşları topluyordum suda kaydırmak
için.

Yanımda ince bacaklı bir kız vardı. İşim vardı.
Ve bu anı dubalı bir köprü gibi bağlıyor beni
yaptıklarına
ve yapmadan bıraktığım sayısız şeylere,
iyi ya da kötü talihime, ihmal ettiğim şeylere.

Yitirilen ya da kazanılan şeylere
bu sular arasında.

Hatırla, Hermelinde, hatırla beni.

ÜÇ FOTOĞRAF

1. VAFTİZ ANASI MARIA-ROSA, 1870

Soledad Cisneros'a

Temiz yüzlü, sinekkaydı traşlı
delikanlılar. Gülümsüyorlar.
Başlarında şapka, ayaklarında iskarpinler.
Birinin omuzunda bir gitar,
Öbürü keman çalar gibi yapıyor.
İkisinin arasında bir yeniyetme,
saçlarında bir çiçek, gelecekten
kuşkulu. Hüzünlü gözleriyle
düşsel bir kent arıyor. Uçuyorlar.
Öğle saatine doğru.

2. ÇAPKINCA BİR AŞK SAHNESİ

Bu köpekler (tazı ya da çomar)
bir gül bahçesinde
kısıtıyorlar tavşanı, köşkün
ve yaseminlerin
yapraklarının arkasında.
Parıltısız bir yıldız,
bir sinekkuşu.
Halının altındaki
toz gibi
gizli bir bakış.

3. KIRLARDA BİR GÜN

Acılar içinde gidiyorlar
 Vilcashuaman'a doğru.
 Yemlikler donmuş
 ve Cangallo'nun kuruyup
 sararmış otlakları üstünde
 dalga dalga ürperiyor kırağı.
 Işıyan havada
 ölü bir kuş gibi bir çiçek.
 Ve uçup giden bir kuş
 adını bilemediğim.

BİR KARA KÖPEK

Bir köpek. Bir çayır.
 Büyük yeşil bir çayırda kara bir köpek.

Böyle bir ülkede büyük yeşil bir çayırda
 kara bir köpek olabilir mi hiç?

Ne büyük ne küçük ne tüylü ne tüysüz ne uslu
 ne azgın.

Bildik bir çayırda sıradan âdi bir kara köpek.
 Bir köpek. Bir çayır.

Bir şaşkınlık ve üzüntü kaynağıdır bu ülkede
 büyük yeşil bir çayırda bir kara köpek.

JEAN ORIZET

Çeviren: Halil Gökhan

"Taşısın senin adını mutluluğum"

1937 yılında Saint-Henry'de (Marsilya) doğdu. Klasik bir lise öğrenimi gördü. 1950 yılında ilk şiirlerini yazmaya başladı, aynı yıl uzun bir Kuzey Afrika yolculuğuna çıktı. 1953-54 yılları arasında Birleşik Devletler'de bir burs için kaldı. Cenevre Üniversitesi'nde dilmaçlık üzerine öğrenim gördü, Paris'te Siyasi Araştırmalar Enstitüsü'nde okudu. 1962'de ilk kitabı *Errance* yayımlandı. 1968 yılında Paris'e yerleşti. Breton kardeşlerle (Jean, Michel) Poésie I dergisini kurdu. İlk beş sayının ardından Saint-Germain-des-Prés Yayınevi'nin editörü oldu.

1970 yılından sonra gerek kendi kuşağından, gerek kendinden büyük birçok şairle tanıştı. 1966'da aldığı Marie Noel ödülünden sonra *En soi le Chaos* ile Max Jacob ödülünü, *Le Voyageurs Absent* ile de Appolinaire ödülünü kazandı. Ayrıca, 1991 yılında Fransız Akademisi Şiir Büyük Ödülü'nü aldı.

Halen editörlük ve eleştirmenlik yaşamını Paris'te sürdüren ve 1991'de İstanbul'da yapılan 1. Poesium'un iki Fransız konuğundan biri olmuş olan Orizet, Mallarmé Akademisi sekreterliği, Şiir Evi sanatsal danışmanlığı görevini sürdürmektedir.

BASILMIŞ TOPRAK

"İlerlemeyle ulaşılan rahatlığın derecesi ne olursa olsun, onu dayanılır kılan yalnızca, gerçeğin yeniden şiirsel fethidir."

Jean Onimus

Max Papart'a

1

Günlerin kurumdan maskesi
boşluğu soymaya yarayınca
basılmış toprak
seni ılık hırsızından
kuşlara yataklık edenden
ve onların isli karnavallarından
kim koruyacak?

2

Mevsimlerin yüzüne yayılmış
alnı açık-seçik, on bin yılın meyvesi
bir ağaç, sınırlarını parçalamış
mülkünü dolaşırken
ölümü gözetlemek, onu götürmek için
o insan olmak istiyorum

3

Batık şehirlerle besiye çekilmiş
serin mezarların kıyısında
bir çelik ve resim şöleninin
toza dönen bir betonun önünde
dünyanın sindirimine bakıyorum
çiçeklerden geriye kalanı sayarak

4

Ve kadeh kaldırıyorum
insanlık mucitlerinin belleğine
oğulları bellek yitimi için
sahte kafatasları içinde
ve sıram gelince içerim ben de
ve unuturum geleceği

5

İnce bıçaklardaki düşlerimle
alışkanlıklarımızın titrediği
birçok bildik heykelin profilini
yeniden çiziyorum
yeni canavarın vargücüyü
karniler patlıyor; boşalıyor sargılar

6

Böyle değiştirilmiş yüzüyle
muhteşem komplolar bakımından zengin
casus âlemi kıra gidiyor yine
nazik bulunçlarımızı
yöntemlice kemiren
bu karınca beylerini
dağıtmak ve tahttan indirmek için

7

Vampir toprak
yüzünü gevşetmek
dinlencemi hak etmek için mızrağımı daldırıyorum
bağlılıkları dağıtan
kötü bağlanmışları sindiren
buzdan titremeler içinde
yazla birlikte ölüyorum

8

Gözyaşartıcı oldu
 inancın gözyaşları
 hazzın döşemeleri
 dar vadilerdeki
 eski kuyulara, deniz kızlarına kavuştu

9

"Artık hiçbir zaman güzel mevsim olmayacak"
 diyor Balzébuth'un kapıcısı
 ki çok geçmeden iznini kullanacak
 Dinginlik Denizi'nde

10

Beklerken
 yerleşiyor hakikati
 modası geçmiş yapı kafeslerinin pası altına
 karnı havada ölü balıkların
 ya da ergimesi kan ve katranın
 hafta sonlarının simyası

11

İğne batmadığında
 titrer çelik
 çalarak insandan soluğunu
 sonra, ölümü yontmak gerekir

12

Yaprakların öz suyunda
 yaz benimle ölür
 arılar ve rüzgârın ekinlerini
 öldürdüğü kertikler
 oğul yasında

Montramand-Paris

GÖZLERİNİN MÜSTAHKEM ODASI

Bizim için
âşıkların
yanaysız güldestesi,

fundalığın saldırdığı atlas
ve başka birkaç çiçek
korunması gereken;

sevinçlerin sessiz ot ambarı
sayfalararası gizli bahçe
yarıgölgenin çalımlarından bir derleme
ve gözlerinin müstahkem odası

ORTAK TİTREŞİM

O akşam açık arttırma yapılmadı
kendince yandı mum
ortak bir titreşim için
onun alevi ve soluklarımız arasına olandan
başka hiçbir muamele olmadı

YAŞAMIN, BENDE DEMİRLİ

Ad olarak konmuş
saçılmış kum üstüne
yüzün
balina gemisinin verandaları arasında
gelgit değirmeninin kanallarına
mika ve şist gözlerin
ve eski paslı saçların

kabaran suda ya da
alçalan suda
yaşamın, bende
demirli

KÖTÜ GÜNLER

Taşısın senin adını mutluluğum
gözlerin kemirsin boşluğumu
senin fethedilmiş toprağın olayım

Böylece uzun kuraklıklardan
hiç kurtulmayan
o eşsiz gül oluruz

Böylece yaşayabiliriz
yüzü buruşmuş kalabalıkların
ortasında zayıf düşmeden
ve dayanabiliriz çiğ ışığına
kötü günlerin

KIŞIMIZ

Çoktan duman oldu ocak odunu
gece dağıtıcısı
çoktandır kül, bu çağdışı toz

Ama sen, kışımıza göğüs germesini bilecek misin
artıksız bir yanına için?

JOSEPH BRODSKY

Çeviren: Özkan Mert

"Sürüldüm beni doğuran ve besleyen ülkeden"

Joseph Brodsky 1940'ta Leningrad'da doğdu, on sekiz yaşında şiir yazmaya başladı. Lirik yeteneği Anna Ahmatova'nın dikkatini çeken genç şair "sosyal asalak"lık suçlamasıyla birbuçuk yıl Rusya'nın kuzeyinde, Arkhangelsk bölgesinde bir çalışma kampına gönderildi. 1972'de de ülkesinden sınırışı edildi.

1966 ve 1967 yıllarında Leningrad'da yayımlanan antolojilerde dört şiirine yer verilen Brodsky'nin şiirleri daha sonraki yıllarda yalnız Batı'da yayımlandı. Ülkesinden uzaklaştırıldıktan sonra kısa bir süre Viyana ve Londra'da kalan Rus şairi, oradan Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti ve 1977'de o ülkenin yurttaşı oldu. Aynı zamanda başarılı bir çevirmen olan Brodsky'nin İngiliz Metafizik Şairler ve Polonyalı Czeslow Milosz'dan Rusça'ya çevirdiği şiirler de o yıllardaki başarılı çalışmaları arasında anılmaya değer. Brodsky Amerika'ya yerleştikten sonra Michigan Üniversitesi, Smith College, Queen's College, Columbia Üniversitesi ve İngiltere'deki Cambridge Üniversitesi gibi öğrenim kurumlarında konuk profesör olarak ders verdi. 1978'de Yale Üniversitesi'nin onursal doktora ünvanı verdiği Brodsky, 1987'de de Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

TİBERİUS'UN BÜSTÜ

1.

Selamlıyorum seni, iki bin yıl
 sonra. Sen de bir fahişe ile yaşadın.
 Çok şey birleştiriyor bizi.
 Ve kentin dışı da senin: alarmlar,
 soğuk kapı girişlerindeki uyuşturucu çeteleri,
 yıkıntılar, arabalar. Ben, sıradan bir gezgin,
 boş galerideki tozlu büstünü
 selamlıyorum senin. Ah, Tiberius, sen
 otuzunda bile değilsin burada. Yüzünün gücü
 kaslarının dinginliğinde yatıyor
 onların toplamının geleceğinden daha çok. Yontucunun
 yaşamı boyunca biçtiği baş
 geleceğin gücünün temelini oluşturuyor.
 Aşağıda uzanan her şey – Roma:
 hukukçular, döküntü mahalleler ve romalı askerler,
 ayrıca binlerce bebek
 senin kaba cinsine şapırdatıyor dudaklarını – bir zevk
 dışı bir kurda yaraşan,
 Remus ve Romulus'u emziren. (Aynı dudaklar!
 dilin kıvrımlarında şaşkın ve şefkatle
 mırıldanan.) Sonuç: bir büst, vücudun yaşamında beynin
 bağımsızlığının ve imparatorluğun
 sembolü. Boyadığın kendi portren
 beyninin kıvrımları oldu, ana kıvrımları.

2.

Otuzunda bile değilsin. Sendeki
 hiçbir şey an'ı kalıcı kılamaz.
 Nesnelerin karşısında kendini durdurmak isteyen
 sabit bakışın kadar az:
 ne bir yüz
 ne de klasik bir manzarada. Ah, Tiberius!
 İzin ver Suetonius ve Tacitus
 senin kan dökücülüğünün nedenleri üzerine
 konuşsun! Nedenler yoktur, yalnız
 sonuçlar. Ve insanlar sonuçlara katlanır.

Özellikle karanlık hücrelerde, orada, herkes suçunu kabul eder –bir çocuğun günah çıkarışı kadar monoton işkence altında. En güzel alın yazısı gerçeğin hiçbir parçasına ortak olmamaktır. Fakat bu, kimseyi onurlandırmaz. Çarları bile. Sen kendi çöplüğünde, derin bir düşünceden bile daha çok, şaşırtılamayacak kadar bilgilisin. Belki de yalnız kan alıcılık değildir nesnenin alını yazısını hızlandıran? Basit bir vücudun özgürce düşüşü boşlukta? Orada insan düşüş anına yakalanır hep.

3.

Ocak. Bulutlar kış kentinin üzerinde toplanmış bir mermer parçası gibi. Tiber nehri gerçekten kaçışta. Fıskıyeler kimsenin bakmadığı yöne fıskırıyor–ne parmakların arasından ne de kısık gözlerle görülebilen. Bir başka zaman! Ve kızgın kurdu kulaklarından tutarak durdurmak olanaksız artık. Ah, Tiberius! Biz kimiz seni mahkûm edecek?

Sen bir canavardın, duygusuz bir canavar. Fakat işte bu canavar–kurban değildi hiç –doğanın kendi benzerini yaratması gibi. Daha da önemlisi –seçeceksek– bir deli tarafından değil de, şeytanın yavrusu tarafından yok edilmek. Senin henüz otuz yaşını doldurmamış iki bin yıllık taş yüzün doğal bir tahrip makinasına benziyor, acıların kölesi, düşüncenin ateşli ruhu ya da başka şeylere değil. Seni savunmak tüm efsanelere karşı, bir ağacı yapraklarına –onların ilişkisiz açık hışırtılı çoğunluğuna–karşı savunmak demek.

4.

Boş bir galeri. Öğle sonrası. Güneş batmakta.
pencere kış aydınlığıyla örtülü.

Sokağın alarmı. Odanın yapısına hiç tepki
göstermeyen bir büst...

Beni işitmediğini düşünmek olanaksız!

Ben de kaçtım başıma gelenlerden sonra
yıkıntılar ve seraplarla dolu bir

ada'ya dönüştüm. Bir lambanın

yardımla doğradım profilimi.

Söylediklerim ise, benim tarafımdan söylenen değer taşımayan
şeylerdir–

sonradan değil, şimdi.

Bu tarihin hızının ifadesi

değil mi? Sonuçlar ah ne başarılı

deneyler, nedenlerden önce gelmek için?

Ve boşluk, ayrıca – ciddi bir şekilde oyalanmak için
bir güvence değil.

Pişmanlık? Alinyazısında çalkalanım yaratmak?

Yeni bir kart açmak?

Fakat değer mi? Senin tarihçinin sana çarptığı

kadar sert, radioktivite bize çarpacak.

Kim kalacak arkamızda küfredecek bize? Bir yıldız?

Ay? Yanlış kromozom karışımlarıyla, sarkık gövdesiyle

şeytanımsı o korkunç dev böcek? Belki?

Fakat o, çarparsa içimizdeki sert bir şeye

şaşıırır mutlak bir parça

son verir delişine.

"Büst" –diyor o, yıkıntıların ve kasılmış

kasların dili– "büst, büst."

AŞK

İki kez uyandım geceleyin; uykusuz
pencere kenarında yanan lambaları gördüm
bitirilmemiş tümceleri bitirmeye çalışan
noktalar gibi düşümde işittiğim.
Bir avuntu vermedi bana gene de.

Düşümde hamileydin
ayrı yaşamamıza karşın uzun süre
suçlu hissettim kendimi bir çeşit, ellerim
karnını okşadı, acemice pantolonuma
gitti aynı zamanda

Tutuşmak için ilişki. Orada durdum
pencere kenarında, sen
düşlerimin karanlığında bile yoktun, terkedilmiş
sabırla geri dönüşümü bekleyişte
kızgın kelimeler söylemeden bu kopuşumuz için

Suç bendeydi. Karanlıklar geri veriyor bize
ışığın paramparça ettiği her şeyi.
Karanlıkta kıyıldı nişanımız; Orada biz
iki sırtlı canavarlarız
ve çocuk çıplaklığımızın özürü.

Geri döneceksin bana bir geceyarısı
yorgun ve sıska, geldiğinde
kızımı göreceğim ya da oğlumu
henüz adı konmamış olan. Ve kaçınacağım
odamızın ışığını yakmaktan; ellerim

bekleyişini sürdürecekt; biliyorum ki
sizi sessizliğe, gölgelerin ülkesini terketmek
hakkımdan yoksunum, ışıktan bir duvar
ayırıyor bizi gerçeklikten
ve beni ulaşılmaz kılıyor dünyamda.

BİR DİKTATÖRE

Buraya gelirdi o çoğunca (at'a binerken
 giydiđi giysileri yoktu henüz üzerinde) dalgın
 ve eğik sırtında gösterişsiz bir yağmurlukla.
 Dünya kültürünü yok etti sonra.
 Tüm sürekli müşteriler tutuklandı.
 Öcünü aldı böylece
 (kurban isteyen dönemdi) her şeyden –yoksulluk,
 kötü kahvehane, sıkıntı ve tüfek–
 kurtuldu bindokuzyüzyirmibirden

Ve zaman öcü unutturdu. Görüyorsunuz
 ne kadar çok müşteri var salonda.
 Müzik ve kahkahalar. Fakat oturunca insan bir köşeye
 kuşkulu bir bakış fırlatıyor salona.
 Bugün her şey plastik ve nikelden burada.
 Pideler haşlanmış yün hırka tadında.
 O buraya kimliğini gizleyerek geliyor çoğunca
 konserden çıkar çıkmaz tam kapanma saatinde.

Halk ayağa kalkıyor görev anlayışıyla
 o içeri girince. Su katılmamış bir sevinçle.
 Bir jest yapıyor ve çektiği bir kahve yudumundan
 gönül rahatlığı fışkırıyor
 İçtiđi kahve eskisinden daha nefis–
 çıtır çıtır yiyor taze kurabiyeleri
 hatta denebilir ki, öldürdüğü insanlar bile
 kalkıp mezarlarından aynı lezzetle yiyebilirler kurabiyeleri.

PETER PORTER

Çeviren: Meltem Akverdi Yönder

"Güvercinlerle dolu sevinç güneşiyle"

Peter Porter (d. 1929) İngiltere'de yaşayan Avustralyalı bir şair. 1960'lı yıllarda yazdığı yergi şiirleriyle üne kavuşan Porter'i eleştirmenler Elizabeth döneminin saldırgan şairlerine benzetmişlerdi. Peter Porter daha sonraki yıllarda ilgi alanını genişleterek başka türde şiirler de yazdı. Böylece Latin ozanlarından Juvenal'de başlayan daha yumuşak bir yergi geleneğinden beslenen Porter, toplumsal gözlemciliğinin de katkısıyla ilginç bir şiir dünyası yarattı.

AUSCHWITZ NOTLARI

I.

Yanık etler dinlenirken en sonunda,
Tımarhane parmaklıklarındaki alevler yükselecek
Ve fitiller karanlığa dönüşecek deli adamın gözlerinde.

II.

Kostümüm tüylü, halım ölüm kokuyor,
Dış fırçamın sapında bir nasır oluşuyor.
Nefesim altı milyon kokuşmukla dolu.
Deli miyim? Oda Zyklon B gazıyla dolarken,
Doktor hayalarımı tutuyor. Öksürüyorum.

III.

Piccadilly Metrosunda uyuyakalıyorum–
Çıplaklarla birlikte çelik kapıya sürükleniyorum,
Şimdi önden sadece onuncuyum – Uyanıyorum–
Gloucester Road'u geçmiştiz, Yahudi değilim,
Ama tırnak izlerinden ağ örülüyor vagonun tavanına.

IV.

Duygusuz binalar etrafında soluk çiçekler yetişir;
Çılgın kelebek, işinden soyutlanmış arı
Kalkıp çiçek özünün ırzına geçer, balözü boyun eğer.
Paslanmış demiryolu burada sona erer. Avrupa'nın barsağındaki
kör uç.
Akort edilmemiş dikenli telin bir parçasına dokun–
Kan tadı olsun: Bir adam acıyla bağırırsın,
Ölümün botanik bahçeleri yine de çiçek açacaktır.

V.

Hastanede garnitürünü yemekte olan bir adam,
 Karın üstü yatırılmış. Bu ona son ziyafet,
 Biftekten kan tatlısı ve ekmekten ibaret.
 Gardiyan bu komik suratı görmeye dayanamaz,
 Ölümünden sonraki ciddi, suçlayıcı halinde.
 Sert meydana binlerce gövde
 Yerde faydasız çukurlar açar –O, nefret eder hepsinden,
 İltihaplı guddeler kadar iğrenç olan bu hayatlardan.
 Bir de istatikleri kabartırlar her yerde
 Ve hastalıklı, öldürülemeyen ölüm korkularıyla
 Cellatların uykusundan huzur payı çıkarırlar.

VI.

Kırk bin kel adam bir nehirde boğuluyor–
 Böylesine bir ışık, batıp çıkan kafalarda
 Bugüne kadar görülmemiştir daha. "Böylesine bir ölüm",
 der ressam,
 "Değerlidir – Hiç bilinmedik bir renk yaratır."
 "Hayal edilmedik bir görüntü yapar", der şair.
 "Benimle hiçbir ilgisi yok", der nefret eden
 Adam, ressamdan ve şairden. Altı milyon ölüm ender
 Meydana gelir hep birden. Ne yapmalı? Belki
 Bir aptalın doğallığı. Bir daha hiç korkmamalıyım
 Cılız sümüklüböceği tuzladıgımda... –Zalimlik gelişmiş,
 Ve zaman ve insanlar ellerine getirsin diye bekler
 Sümüklüböceğin yavaşlığını ve hakaret dolu yaşamını,
 Hiç ilgilenmediğimiz ya da ummadığımız ölçüde ızdıraplı.

VII.

Londra elektrikli şişlere geçmiş piliçlerle doludur,
 Herkesin önünden geçtiği vitrinlerde sergilenen.
 Bu, der civcivler, kendi Auschwitz'leridir,
 Ve bütün kümes hayvanı yiyenler delidir...

...

ROMAN OKURKEN...

Bu baş ağrısı da nereden çıktı? Sayfa 10'da
Kahramanımız ilkokuldadır – bağlayamaz
Kravatını, Müdür onu azarlar – ve sonra
Sayfa 90, bir kız tarafından küçük düşürülür,
Üniversitede baştan çıkarmaya çalıştığı.
Okuyucu acı dolu dünya ile karşılaşır.

Bu hayal ürünleri rollerini oynarlar. Sayfa 136–
Ulusal Görevliler haykırıyorlar bir çadırda,
Kahramanımız yardımcı olamaz, şimdi suçumuz artar.
Romanı kaldır, böyle değildi,
Her olay değişiktir, baş ağrısı zonklamaya dönüşür ama,
Okumaya devam et, tatminsizlik gerçekleri arar.

Daha önce tanıştığımız kişiler – parti sahnesi
Bütün kızların tecrübesiz olduğu,
Kahraman'ın kendini incelemesi
Tiksintiyle doruğa ulaşır, "Neden bu tip insanları
Tanımak istiyorum?" Bu istek basittir ve yerini bulur.
Kendini tatminin en uç noktasındadır.

Gelmesi gerekiyordu – kahramanımız düşüştür,
Güllerle çevrelenmiş akıl hastanesinde.
Ziyaretçiler sepet örenleri izler, sesi
Elektrikli çim biçme makinasının, koşuşlarda kol gezer,
Sayfa 201'e kadar geldik, yalnız değildir;
Güneşlenme terasındaki kız ilgisini ayakta tutar.

"Kendini tatmin uğruna bir utanç destanı..."
Observer'dan eleştiri alıntıları.
Beğendiğimiz için utaniyor muyuz? İyi gitti
Geçen haftanın karamsarlığıyla. Her şey
Çok daha kolaydı sona doğru, kahramanımız
Gerçek rolünü bulduğunda, bakan, gören, dokunulmayan adam.

Baş ağırlarıyla sağlıklı bu modern hayat.
Yorgun eleştirmenler kahramanlığı arar
Ama romancılar adamla karısına verirler
Gizlice dinlenen yatakla ilgili açıklamalar.
Gösterişli bir kesinlik, zarif bayağılık hâlâ yapışır kalır
Saygıdeğer işlerine; basmakalıp bir maske, gündelik ekmek uğru-
na.

SÜTTEN İKİ KEZ AĞZI YANIP
YOĞURDU İKİ KEZ ÜFLEMEK...

Tuzak kuran adam bir çelik tan vaktinde
Ölü tavşanları alarak eve döner ılık çalarak.
Sesi ıslak çayırar üstüne yayılır
Uzaklaşan sabah gölgeleriyle dolu.
Sabah yaşantısı, armağan olarak
Beş adet kırık bel getirir tavşanlara
Tüylü derileri içinde sallanırken.
Adamın evinde bir yaşlı ana
İlerleyen bir kanserle uğraşır
O her zaman hem kendini hem zamanını vermiştir.
Başkaları için –zayıf bir kalp, şişman bir adamdan
nefret eder
Yaşadıkları aynı oda içinde–
Ve dışarda, iki çocuk, kovalarlar
Tavuğa saldıran horozu.
Ablaları bir öğretmene âşıktır,
Cinselliğini kapalı bluzunun gerisine itmiş.
Şimdi ev ısınır,
Güvercinlerle dolu sevinç güneşiyle.
İşte burasıdır o yer, ölü tavşanların gelerek,
Hayat verdikleri şişko köpeğe ve onun uyuz hastalığına
Ve yorgun kadına, mutfaka sık sık gelen güneşle
kurumuş.
Şimdi elektrikli saatin on biri – pişen et
Lezzetli kokuyor geçerek arka taraftaki budanmış güllerden,
Ve esiyor sokağın belirsiz sınırlarından.
Sevgi ve savunmanın tek güzel kokusu.

* * *

HAYALETLER

I.

Kimonolu iri bir kadın, eti
 Şimdiden nemleniyor eritici sığağında
 Öğleden sonranın –banyodan yeni çıkmış,
 Ayağını solgun pembe iskemleye dayamış,
 Nasırlarını kesmeye hazırlanıyor. Güneş
 Süzülürken pis camdan – bir ampulün içindeymişçesine,
 Oda sıcaktan yanıyor.
 Pencere güneşin merceğidir, tozlu şeridi ışığın
 Kadının ayağına düşüyor. Kadın, annemdir.
 Makasın çıkardığı ses
 Büyülüyor küçük, kızımsı oğlanı
 Çizgili gömlek, ince kravat, kalın yün çoraplı
 Ve çorap bağları düşük. Belleğim bu oğlanım ben
 olduğunda ısrar ediyor.

O ev hâlâ eski yerinde duruyor.
 Onun tek çocuğu olarak, annemden bana kalanlar,
 Garip bir melankoli ve onunki gibi kalınlaşan bir vücut,
 Geniş mesamatlı cilt,
 Ölümün yirmi yıl önce çöktüğü.

II.

Kırmızı rüzgâr, yabanlık ayakkabılarıma toz yağdırıyor,
 Burun deliklerimi ve ağzımı boyuyor.
 Duruyorum okulun saygıdeğer, elli yıllık,
 Yıkanmış çimento avlusunda. Babamı bekliyorum.
 Yol kenarındaki bunya çamlarından
 Çakıl taşları üzerine kurumuş kozalaklar düşüyor.
 Rüzgârın sürüklediği arılar, öğretmenler bahçesinden geçerek
 Limon bahçelerine doğru uçuyor.
 Oğlanlar bağıyor, köpekler havlıyor. Hiç sessizlik yok.
 Babam, müdürle birlikte bana doğru geliyor. Yol
 Otomobillerle çiğneniyor. Şehire indiğimizde,
 Sütü tatlılara rağmen ve ciddi çaylara
 Canberra İtital Otelinde, ben somurtuyorum sadece.
 Bu kendini beğenmişliği hâlâ taşıyorum, Baba;

Açıkgöz dünya seni yalayıp yutar. Senin korkun
 Bu ufak çocuk için, şimdi benim korkumdur – Beni yatılı okul
 Dünyamın kuralları yönetiyor – hayaletler
 Beni, oturup yargılamaya tutsak etti
 Karabasanlarımı ki, sevgi anılarımdır.

III.

Annem evlenmiş tek varisiyle
 Bir sömürgeli ailenin. Para bitmiş,
 Aileden kalan ev duruyordu, kendi gömdüğü
 köpeklerin mezarlarıyla çevrili.

Babam–kırk yıllık bir bekâr

Her pazar gri bir tramvayla giderdik oraya
 Tenis oynamak için, annem sağken.
 Bazen yüzümü bulmak isterim onlarınkinde;
 Babam Lacross Takımında, Annem
 Hastabakıcı savaştı. Hiçbir öykü anlatmaz aile fotoğrafları.
 Onların şehirleri değişti;
 Şimdi Coca-Cola şişeleri sıçrar çimenlerine,
 Kimse çiçek yetiştirmez, piknikler eğlence değil artık.
 Bahçeleri, dükkândan alınmış kuşlarla dolu.
 Hafta sonlarında kim gider Bay'e,
 Otuz iki kilometre ötedeki St. Helena'ya, Peel'e, Jumpin 'Pine'a?
 Hiçbir yat Yaşlılar Evinin yakınında durmaz,
 Uzaktan geçer sandallar ve yüzen meyve kabukları.

Ben geç bir evlilikte geç olarak doğmuşum. Psikiyatrisler,
 Bu pek fark etmez, derler – ama şimdi düşünüyorum da
 Tropikal bir evde hiç söylenmemişleri–
 Beş çocuk düşürme olayıyla ilgili;
 Eğer bütün tümceler söylenseydi,
 Ölüler için sakladığım ölümler başlayacaklardı.

PARA'YA KUTSAMA

Yumuşak, kocaman yüzüklü eller gidip geliyor
 Beyaz masa örtüsü üstünde–zenginler yemeğe çıkmışlar.
 Ak saçlı meraklılar artık yoklar,
 Bu vücutları ait oldukları yerlere kaldıran
 Garsonlar mutfakta sadece fısıldaşırlar, asla bağırılmazlar.
 Onlar gürültüye hizmet ediyorlar ve itaat etmek zorundalar.

Teyzem ve eniştem zengindir ve şimdi oldukça yaşlandılar.
 Asla zevk için ya da hırs için vermediler partilerini
 Fevkalâde ev sahipleri olarak, müşterilerini, müdürleri,
 zor beğenen karılarını ağırladılar.
 Soğuk bir içtenlik dondu kaldı yüzlerinde şimdilerde.
 Güneşe karşı emekli oldular bir deniz kenarında
 Bütün istedikleri acıyı yanlarına yaklaştırmamak.
 Ama benim özenişim, zenginlik hızlarını belirler,
 İştahın basit işlevini gıdıklar.
 İkinci İmparatorluk Aşk Yuvasını
 taşra sağlığına yaraşır bir biçimde getirmeyi hayal ediyorum.
 Böyle zenginlikler, göze çarpan basit 'et'e rağmen
 –para karşılığı, iyi hazırlanmış–zenginliği süsler.

Ölüm hiç önemli değil. Böylesine bir son,
 Dolu bir ağzı ya da hızlı arabayı tehdit etmez.
 Servet ve talihsizlik sonsuza kadar uzanır.
 Aşk ve eşitsizliği düşünüyorum. Üstelik
 Diyorum ki, duyguların, tadını kaçıramadığı sözcükler vardır,
 Ama burada, yalnızca para ve onun kullanımını söz konusudur.

ŞU YAZARLAR NE KADAR DA YALANCIDIRLAR!

Her şeyi yazmak üzere kalemimi kaldırıyorum
Ve bir nefret dalgası başımdan aşağı iniyor
Can sıkıcı bir yaşam sürecinde
Huysuz sınırları içindeki
Bir vücudu sevecek zamanım yok.
Çünkü aşk, şüpheli bir surat üzerindeki
İmkânsız betimlemelerin buluşma yeridir.

Ama insanlar, bundan bir metafizik çıkarıp
Şöyle ya da böyle vücutlar arasında oynarlar.
Gözleri bir evren resmeder.
Bu arada göremediklerine de cennet ya da cehennem derler
Ayaktakımının yırtıcı pençelerinden kaçabilmek için
Sağlam dişler, iyi bir gelir ve şans gerekir.

İşte yalan burada: Akıl çerçevesi içinde
Muhteşem tantanalar yazıp, oynarız.
Hoş olanlar sivrilir, enayiler yerilir,
Yataklar hastaları barındırır ve hafif meşrep kadınları,
Büyük olaylar tarih olarak anımsanır,
Bilim bizi anlar, bizi rahatlatır.

Kitaplar dostluk ve aşk öyküleri anlatır,
Hayvanlar ve bitkiler canlı kalmamızı sağlar.
Ölümün son anına kadar konuşmalar sürer.
Tanrıyı överiz ya da fırsatları ya da her ikisini birden
Ama ilk gördüğümüz odada ölüveririz
Parlak bukleli
dünya, tutsaklık..

GEORGES-EMMANUEL CLANCIER

Çeviren: Halil Gökhan

"Kendime kavuşmak için kaçtım ben"

1914 yılında Limoges'da doğdu. Sağlık nedenlerinden ötürü felsefe öğrenimi yarıda kaldı. Henüz on altı yaşındayken modern şiirle ve Proust'un yapıtıyla tanıştı. Şiir ve düzyazılar yazmaya başladı.

1933-1938 yıllarında Cahiers du Sud, Nouvelles Lettres ve Esprit'te yazılar yazdı. 1939 yılında evlendi ve Paris'te yaşamaya başladı. Ertesi yıl doğduğu yere döndü. Önce Poitiers'da, daha sonra Toulouse'da edebiyat fakültesinde okudu. Cezayir'de Max-Pol Fouchet'nin yönettiği Fontaine dergisinin redaksiyon komitesine girdi. Bu dergi, Fransa işgalinde direnişçilerin yazılarını yayımlıyordu.

İlk şiir kitabını 1943 yılında yayımlayan Clancier, 1971 yılında bütün yapıtları için Fransız Akademisi Büyük Ödülünü aldı. 1976'da Fransız Pen Kulübü'nün başkanı oldu. İki yıl sonra Eugene Guillevic'in başkanlığını yürüttüğü Mallarmé Akademisi üyeliğine seçildi.

Raymond Queneau, Clancier için şöyle yazıyor, Michel Georges Bernard'ın Poetes d'Aujourd'hui dizisi için hazırladığı kitapta (1967):

"Corneille'in yıldızlarından düşen kapalılık ve Oğul Perrault'nun masallarının özünü biçimlendiren gizemli açıklıklar; bütün bunları Fransız edebiyatı tarihi boyunca bulabiliriz. Bu aynı zamanda Nerval'in yapıtında zorlu biçimde yeniden ortaya çıkan bir kaynaktır. Georges-Emmanuel Clancier'nin şiirine saydam ve donuk nitelikleri, yakın tarihe ilişkin ve hep şimdiki zamanda var olan bir geçmişe doğru olmaktan çok, sınırsız geleceğe uzanan bir çevre hazırlığını veren aynı kaynaktır."

BOZGUN

I

Çekip gidiyor, çıplak, kulaklarındaki rüzgârdan hafif
Adımlarını döven kum tanelerinden kaygan.

Sanıyor ki bir gülümsemeyle geri dönseydi eğer
Aylak aylak dolaşan ve her adımda bir duran
En sadık gölge
En kardeşçe bakışla göğsüne yavaşça çarpardı
Ve ona büyü bir dua okumak için
Kaldırırdı başını.

Geri dönmüyor.
Çiçekler yıldızlanıyor çevresinde
Ve sonsuz izler üzerinde ölüyorlar o düşünmeden.

II

Alnının duvarında güneş dinleniyor
Akıcı bir gerdanlıkla omuzları okşayan güneş
Ama kıpırdanmadan tek bir uyuşuklukla
Kurtardığı bakış aydınlık içinde uykuya dalıyor.
Etin vahşi kanı oluyor bir ışık,
Bir ışık yavaşça düşüncesinde patlıyor.
O yabancıнын onun için acele ettiği kaynağa doğru
Yalnızlık sabahının şarkısını söylemesine izin veriyor.

Çekip gidiyor, çıplak, saf imgesini devşirmeye hazır
Daha çok saydamlığa terk ediyor onu her adım.

III

Bin adım, ölümün alaycı bin resmi
Geri çekiliyor ellerinin gölgeli atılışıyla sonra geri geliyorlar,
Bin kehanet zaferlerini kazanıyor onun.

Bilmiyor gözlerinin yaş halkalarında bitmeye hazır
Yüzünü. Hissetmiyor büyüdüğünü onu izleyerek
Ülkeyi ve dönüş umudunu silen bu bozgunun.

Ama ne zamandır kimsesizler söküyor onun gözlerini
Ve yüreğin körpe yerlerinde yırtıyorlar kendilerini.

IV

Dev bir kalabalık koşusu, etin durgun alavere
Havuzunu keser. Kandan akış yukarı halktan fışkırmış
Hatıra delisi köpekler, yabancılar, arzular
Gerilmiş kaslarını öçleriyle kalburdan geçirdiler:
Onun ötesinde sıcıyor, yalanıp duruyorlar
Bayraklar gibi kayıp gidiyor ağızlarına onun parçaları.

V

Rüzgâr çemberi sürü uzaklaşıyor, düşüyor ovaya
Ve iniliyor. Soluk alıyor. Irmaklar, çocuklar,
Kadınlar ve uykular tırmanıyor kaynağın
Bolluğuna. Yükseldiğini görüyor bakışlarda birleşip ellerin
Taçlarını, suyun saygılı ipeği altında
Çiçekler yeniden ovada rastlaşıyorlar.

Neden sonra, çıplak, dikiliyor, durulmuş gölgesini gözetliyor
Şimdi talihi olacak ve şafağın tehlikesi
Çünkü onu izliyormuş gibi yapıyor ve onu taşıyacak kollarında
Özgür olduğunu sanıyor. Yeniden susuzluğundan doğuyor ahenk
Becereksizce silkeliyor sevincini ufkun rüzgârında
O rüzgâr ki göğün ağır yılanı düşünde ısıklıyor.
Gülümsediğini sanıyor. Ve bu bir uğultu dişlerine çarpan
Sessiz bir çığlık uçuyor ve getiriyor ufuklardan
Soluk soluğa kalmış bulutları
Tozları çiçekleri yoluyor ve fırlatıyor atıyor insanı
Çarmıha.

(Şubat 1938)

KAÇAK KADININ SÖYLENCESİ

I

AYNA

"Nedir bu bahar aynada
Saçlarımı gözlerimi ve kibrimi taşıır
Bu sarışın ve yeşil kaynak, bu kız çocuğu
Yürüyünce dans eder ve şarkı söyler bağırınca?
Mevsimden mevsime ihanet ettiğim
Bu sadık ve parlak portreden bıktım.

Beni giydiren bu canlı süsler de yetti artık.
Çağırarak istiyorum adımı ve yüzümü
Ve sonra kendimi kanda ve çıplak
Yalnızlığının yarasında tanımak istiyorum ölçsüz."

II

KAÇAK KADIN

"Deniz ve onun şarkısı ve onun çalkantısı için
Onun doladığı
Yaydığı ve silkelediği mor kürk için
Cinsel organların, ellerin, ağaçların nemli kürkü için
Yaşamın titrek, kırıştıran kürkü
Beni görmek için ufkun aynasında çıplak ve gerçek
Çıplak ama yine de şehirlerin tensel kürkünün
Utkusu kadar süslü
Ufukta kırılmış aynalara karşı
Kendime kavuşmak için
Kaçtım ben.

Ama soluduğum çiçekler kaçıyor benden,
Ama ısındığım meyveler eriyor anılarda,
Ama ben ellerim ve yüreğim boş, şehirlerden çıkıyorum,
Seviştiğim yataklardan ağır bir ruhla
İki yazgının birbirini yitirdiği bir tecavüzden."

III

YOLCULAR

Bir adam ve bir kadın geçtiler.

Burası kentler, aşındırıyor onları bir sel, bir lavdır gökyüzü
kentler üstünde

Otlara açılmaz onların kenar mahalleleri, ama açılır
rüzgârın her zaman

Kaldırdığı bir toz parçasına.

Bir giz ve bir giz geçti.

Burası kumral kentler ve hepsi körpe genç bir
solumayla

Ormanda bir surla, köpük ve yeşil su
mazgallarıyla.

Orda düşler meyve tadına döner ve meyveler alır düşlerin
özsuyunu.

Bir gölge ve bir gölge geçti.

Burada insanlar,

Gökyüzünde, sızan sokakların üstünde görünürler,

İlk sabahın şarkısında gördüğümüzde yaşadıklarına
inanırız onların

Bir gölge ve avı geçti.

Burası akıntıya kapılmış sallar üzerinde inilen
ırmaklardır.

Bir soluk bir im geçti.

Umudun altına yayılmış ülkelerin çığlarıdır burası

Ve ürküntünün ve susamanın susaması altına

Ama hayat yuvarlaktır, ama yeryüzü yuvarlaktır ama
yuvarlaktır acı.

Bir adam ve bir kadın geçtiler.

IV

DÜELLO

- Sen bana resimlenen bir yüzde, keşfedilen bir tende çocukluk şarkılarının çalındığı bir gülüşle dünyanın doğumunu öğrettin.
- *Sen beni üstünde hâlâ yüzdüğün buğunun elinden aldın, şafağın boğduğu toprak!*
- *Sen beni tuzaklara teslim ederek kendimin tuhaf bağışı yaptın beni.*
- Büyülerin bilmezliğine yeniden taşıdın beni, çıplak bıraktın soydun kabuklarımı.
- *Gizlerin bilmezliğinden söküp aldın beni, ölere beslenen bir evrenin ölümciül yarasına karşı silahlandırın beni.*
- Sen bana ölmenin derin zevkini hatırlattın.
- *Bitmek başkaldırımı bağırttın bana.*
- Yazgının öz suyuna boğdun beni.
- *Sen beni kanının acısıyla doldurdun.*
- Bana gençliğinin parlak sefaletini getirdin.
- *Sen bana suçtan ve elmastan bir kıta açtın.*
- Sen benim senden daha yoğun gölgemsin.
- *Sen.*

V.

DÖNÜŞ

"Gökteki bulutlar aynı imi resimliyorlar
 Işık aynı ırmak yumuşaklığını koruyor
 Köpekler ufkun kovuğunda havlıyor
 Hep aynı bölünmüş sesle.
 Aynı saatlerde dikiliyor güneş
 Aynı saatlerde ölüyor güneş.
 Serüvenci çember yeniden kapandı:
 Ağaçsız bir alanın çevresini dolaşıyorum,
 Hayatımın ilk ağacına dönüyorum yeniden:
 Onun yaprakları bütün yaprakların altına yayılırdı,
 İlk yolunda benim ilk adımlarımın:
 Geceyi ısıtan beyaz kavsi
 Arzularımın bütün yollarından açılırdı,
 İlk aynaya:
 Yüzüm olacak yüzleri saklı tutardı
 İşte bendeki bu varlıktı kucaklamak istediğim.

Yaşamın tadı mı yoksa düşlerin özsuu mu?
Hissettiğim bu yürek mi artık bilmiyorum
Kanın engin yolculuğunu düzene koymak mı
Elimin hatlarında bu anıları,
Bu el, bu bakış:gözler ve ülkeler
Karanlık kaynağının dibine sürgün ettiği,
Onlar var mı yok mu bilmiyorum ya da birkaç düş...
Bilmiyorum artık yaşamak sayesinde mi
Yaşıyor muyum bilmiyorum yoksa söylence
Yaşamımdan sonra ayakta kalacak mı.

Başkaları bilmez, körler, benim onları
Ölümsüz karlarım altına gömdüğümü.
Göğün karşısına çıkarırım taşınmaz utancayı
Korkunç ve katıksız onur yarasını gençliğimin,
Havva'nın cinsiyetine sinmiş zaman
Bir tek krallığıma bırakıyor beni.

Kim diyecek ama yaşadım mı öldüm mü?

YANNİS VARVERİS

Çeviren: Cevat Çapan

"Kuşlar açmış çıplak dalların üstünde"

Yannis Varveris '70 kuşağı Yunan şairlerinden. 1965'te Atina'da doğmuş, Atina Üniversitesi'nde hukuk öğrenimi görmüş. Yalın bir dille yazdığı şiirlerinde kuşağının sorunlarını, kuşkularını ve umutlarını ustalıklı dille getiriyor. 1976'dan bu yana çeşitli dergi ve gazetelerde tiyatro ve sinema eleştirileri de yazan Varveris, ayrıca Marivaux, Prévert, Léo Ferré, Georges Brassens, Blaise Cendrars, Walt Whitman ve Slavomir Mrozek gibi yazarlardan yaptığı çevirilerle tanınıyor.

DERİNLERDEKİ PİYANO

Sana derinlerden
 gönderdiğim bu notaların
 artık hiç
 ama hiçbir ilgisi yok
 müzikle.
 İkimizi de yavaş yavaş, şaşkın,
 suların derinliğine gömen
 kazadan beri
 ışıklar içindeki geminin piyanosuyla ben
 bir çeşit batık süs olduk
 suskun birer eşyası derinliklerin,
 egzotik birer çiçek
 ya da denizatlarının sığındığı
 büyük bir deniz kabuğu
 papyon kravat, beyaz yaka ve tuşların
 siyah-beyaz anısı önünden
 ağzı açık balıkların geçtiği.

Eğer deniz gezintilerinden birinde
 sol, mi, do gibi
 üç, beş, on kabarcık görürsen
 durgun suların yüzünde,
 müzik sanma onları;
 sadece pastır onlar, anılar içinde
 derinlerden yükselen.

Onun için dert etme kendine.
 Piyanomla ben
 çok rahatız burada,
 arada bir rastgele seslerle
 bir batığın güvenliği içinde,
 üstelik en sonunda
 boğulma tehlikesinden uzak.

KUŞLARIN KONDUĞU DALLAR

Bazı dallar vardır
sallanırlar
hiç rüzgâr esmese de.

Konmak istemeyen kuşları
çağırır gibidir
sallanışları.

Bazı dallar vardır
ağırlıklarıyla kökleri arasında
korkudan sallanırlar
ve ürkütürler yaklaşan bütün kuşları.

Her şey rüzgârın etkisi altında artık hiçbir kuş yaklaşmıyor
dallara.
Kuşlar kolay kolay kanmıyorlar
çünkü görünmeyeni gördükleri belli:

çıplak dalların üstünde
kuşlar açmış burada
bu arada.

UYUMA PLANI

Son günlerde uykudan kapanıyor gözlerim.
Uyku akıyor yaptığım her şeyin üstüne.
Atina yöresinde
kendimden daha akıllı kimseyi tanımayan ben
uyumak istiyorum.
Anlamaktan uykumun geldiğini
biliyorum. Haksız değilim,
bu yüzden uykulu olmaya hakkım var.
Ama uyuyamıyorum.
Bu yüzden de mahmurluğumu
sürüklemekten başka bir şey yapmıyorum
rastgele tanıdıklar arasında
anlaşılma isteğine benzer
bir yorgunluk
ve tatlı bir tembellik içinde.
Yıllardır böyle yarı uykulu,
hiç anlayamayacağım
anlaşıp anlaşılmadığımı
ve uykulu olup olmadığımı
sonunda uykuya daldığım zaman.

GELECEĞİMİN GEREĞİNE BAKIYORUM

Bakıyorum yaşılanıyorsun artık,
sen ki sonuncususun
o ünlü pudralar,
Salıları iskambil partilerin,
ellilerin modası gerdanlığın ve küpelerinle ve hatırlıyorum o güzel
günleri
hısım akraba bir arada
geleceğimi tasarlariken
hiçbir belirsizliğe yer vermeden.
Bakıyorum, korkular içinde de olsan
hâlâ yaşıyorsun,
yavaş yavaş çöksen bile;
ben de söylüyorum sana bu,
sanki bu senin suçunmuş gibi;
sen de,
kötü şeyler düşünme, diyorsun,
bizim yazgımız bu,
boş ver,
sen kendi geleceğini düşün.

Güle güle öyleyse, git artık,
git ve beni yalnız bırak geleceğimle;
benim tek geleceğim çevremdekiler her şeyle
geçmiş olacağına göre.

KENDİ YURDUNA DÖNÜŞ

Ancak kadınlar dolaysız
iletişim kurarlar Ölüm'le.
Ölüm onların yaralarından dünyaya getirir bizi
ve o yaradan boşalan kan
veda gözyaşlarıdır O'nun.
Ağlama, Baba. Bütün bir ömür boyu
biz ve onlar
orada
hiç sevişmedik.
Biz ancak seçebiliyoruz Seni uzaktan
belli belirsiz aydınlığında
o eski mendilini sallarken
çılgınca.

CAMDAN ALBÜMLER

Ne usta bulaşıkçılar,
ne o telli fırçalar,
ne de siz, ey güçlü deterjanlar
bir türlü çıkarabilirsiniz
dudakların rastgele bir kadehte bıraktığı izleri.

Bu yüzden inanırız bir öpücüğü bize
çok görenlerin dudaklarına
kadehlerdeki öpücüklerimizi bekleyen
ölülerin susamış dudakları gibi.

ÖLÜLERİN KRAVATLARI

Doğru, kadınlar çocuk doğururlar.
Ama erkekler de
ölmüşlerinin kravatlarıyla gösteriş yapmalılar.
Dedem babam amcam
hepsi de bir modaya uymuş olmalılar:
kalın ince ipek kravatlar.
Acın yatıştığı zaman
elbette sen de bulursun kendine bir yakışanını.
Hepimiz sevilene beklentisiyle
yaşarız bu dünyada
ve yalnızca gidenler gerçekten sevmişlerdir bizi.
Yazık, onlarla sürdüremiyorsak bağlarımızı
bizi fena halde özlediklerinde,
bir kez bile
düzeltmiyorlarsa
boynumuzdaki kravatlarını.

HAYAT

Burada, toprağın altında, uzuyor
hayat
ve biz tarayıp duruyoruz
komşumuzun saçlarını
ve birimiz tırnaklarını kesiyor
öbürünün.

Ve her gece en önce giden
kalın parmaklarını yokluyor yeni gömülenin
okşamak için
ne kalmışsa teninden.

GÖVDEN VE BEN

Epeyce yolculuk ettik
gövdenle ben

bir gövdeyle benim
düşleyebileceğimiz ne varsa
düşledik.

Gövdemle ben
senin düşünmediğin
konumlarını düşledik
gövdenin.

Sana yer yok burada
ne arıyorsun
benimle
gövden arasında?

GÖRAN SONNEVI
Çeviren: Cevat Çapan

"Yalnız bu yüzdten anlıyoruz birbirimizi"

Günümüz İsveç şairlerinden Göran Sonnevi 1939'da Lund'da doğmuş, çocukluğunu ve ilk gençliğini Halmstad'da geçirmiş. Gene bu kentte doğa bilimleri ve matematik ağırlıklı bir öğrenim gördükten sonra, 1958-1964 arasında Lund Üniversitesi'nde edebiyat ve felsefe okumuş. 1966'dan beri Stockholm yakınlarındaki Jarfalla'da yaşıyor.

İsveç'in dünyadaki siyasal sorunlara ilgi duyan şairleri arasında Sonnevi'nin önemli bir yeri var. "Vietnam Savaşı Üstüne" adlı şiiri bir dergide yayımlandığı zaman, günlük basın da uzun süren tartışmalara yol açmış. 1967'de Bonniers, 1972'de Aftonbladet, 1975'te Aniara, 1979'da da İsveç Akademisi'nin verdiği Bellman ödüllerini alan Sonnevi, 1983'te İsveç hükümetinin 125 sanatçı için ömür boyu verdiği bir bursaya layık görülmüş.

On beşe yakın şiir kitabı olan Sonnevi'nin şiirleri birçok yabancı dile çevrilmiş ve kitap olarak yayımlanmış. Bu arada Lütfü Özkök ile Yavuz Çekirge'nin çevirdikleri şiirler de 1978'de Yeditepe yayınları arasında çıkmış. Kendi şiir kitaplarının dışında Pound, Artaud, Bly, Bobrowski, Brecht, Celan, Enzensberger, Hölderlin, Lorca, Mandelstam, Reverdy, Sachs ve Vallejo'dan çevirdiği şiirleri de kitap olarak yayımlamış.

Sonnevi'yi geçen Haziran başında, İsveç'te Gotland adasında katıldığım bir şiir şenliğinde tanıdım. Tomas Tranströmer, Tobias Berggren, Kjell Espmark, Peter Curman gibi çağdaş İsveçli şairlerin şiirlerini okudukları bu şenlikte Sonnevi'nin şiirlerini belli bir ritimle, nerdeyse ninni söyler gibi okuyuşu hemen dikkati çekiyordu. Şiirini tanımaya başladığınız zaman, bu yumuşak başlı şiirin şiir dilinin gücüyle dünyayı değiştirmeyi amaçladığını da seziyordunuz. Kendisiyle yapılan bir söyleşide açıkladığı gibi, "Bu değişimin körü körüne değil de bilinçli olarak gerçekleşmesi için eleştirel bir duyarlılığın gerekliliği de unutulmamalıdır. "Sonnevi şiirleriyle bu bilinci ve duyarlılığı geliştirmeye çalışıyor.

I

Yalnız bu yüzden
anlıyoruz birbirimizi
çünkü anlamıyoruz
birbirimizi

Kimin hayatı? diye sordun,
ben de,
benim hayatım ve senin hayatın, dedim
Başka hayat yok
Peki ama herkes başka değil mi
birbirinden?
Başkalıktan
başka bir şey yok
Fark etmez!
Başka başka koşullarda yaşıyor insanlar:
iç, dış
Kimseyi küçük göremem
bu yüzden, çünkü o zaman
sendedir güç
Kendi koşullarını değiştirmek istemeyenlere
ne diyeceksin öyleyse,
değişmenin
olanaksızlığına
inanana?
Fark etmez
Senden ve senden başka
kimse yok
Ancak sen açıkça konuştuğunda
beni sorguya çektiğinde
ve ben yanıt verdiğimde,
bir alış-veriş
olduğu zaman, ancak o zaman dil var olur
ancak o zaman biz insanızdır
Sık sık olan bir şey
değildir bu da
Hayır, çoğu zaman başkalığını
sürdürür her şey, bunu
görmeden

Bir ara gene konuşacak mıyız?

Evet

Değişmenin gerçekleşebileceğine inanıyor musun?

Ona da inanıyorum, evet.

KIYIYA YAKIN ÇAYIRDA

Kıyıya yakın çayırda
 yaban çileklerinin açtığı
 uçurumun dibinde
 içinde küçücük
 üç yavru olan
 bir kuş yuvası gördüm
 Önce
 kımıldayan bir şeydi
 tek gördüğüm, bu yüzden
 bir çeşit tırtıl sanarak bunu
 eğildim, sonra baktım
 açılan üç gaga
 turuncu-sarı
 ve üç kara nokta
 alt gaganın içindeki
 üçgende Tıpkı
 kurumuş otlar gibi
 kaba tüylerle kaplıydı
 çıt çıkarmayan
 üç yavru
 uç veren kanatlar gördüm
 birinde Sanırım
 tarlakuşuydu bu yavrular
 ama emin değilim
 Yavaşça
 uzaklaştım oradan,
 bekledim biraz
 uçurumun dibinde, ama
 hiçbir kuş gelmedi-

SÜMBÜL

Bana verdiğin
sümbül
açıyor
pencerenin
o belirsiz kül rengi ışığında
Orada sakın
büyüyor
yavaşça
koyu yeşil
yaprakları
ince uzun bir el gibi
sarıyor
şimdilik renksiz
tomurcuğunu

BİR BIÇAK DEĞİLDİR ÇOCUK

Mart ayının son günü
 kar yağıyor
 lekeli toprağa, küçük
 kiraz ağacının dallarını örtüyor
 Likenler büyüyor
 çamın gövdesinde Karın altında, toprağın altında
 pırıl pırıl, karanlık
 saydam su
 Bir orman görüyorum, geniş yapraklı,
 sarmaşıklarla yarı örtülü
 tapınakların üzerinde dolaşan nem Güneşin
 izi, sarı Yeşil bir kuşla
 mavi bir kuş konuşuyorlar
 Yerlerde, küller, gri Ne olduğu
 belirsiz bir şeyin siyah kalıntıları Askerler uzakta
 Hızla büyüyor tarihin yaprakları Veba
 geç ulaşmış buraya, hemen
 kanamış ciğerler, çürümüş Köylüler
 daha boşaltmamışlar köylerini
 kakao bahçelerinde çalışmak için
 Güneş tanrısı olmuş İsa
 Şimdi yeniden yükseliyor
 ölümler kulesi Dört yüz yıllık
 bir zaman Yeni biçimler alıyor
 cinayet Yeni dinler, yeni
 bir kurtuluş Güneş her gün doğuyor
 İmparatorluk askerleri ileri karakollarında
 cinayet merkezinin Öteki imparatorluğun
 büyüyen gölgelerini çağırıyorlar. Ölüm'ün
 sömürgeleri, gerçek varlıklarıyla,
 burada da cam gibi saydam, birbirlerinin
 içlerine giriyorlar Yağan karın
 kalınlığı artıyor, sonra yok oluyor Savaş
 sürüp gidiyor, başlayalı çok oldu Savaşın
 tutsaklarıyız biz, vurguncuları Adlar da
 geri geliyor Guatemala 1954
 Guatemala 1983, Honduras, Nicaragua, aynı yıl

El Salvador 1932, Dört yüz yıl geriye
 götürülüyoruz şimdi Ölü sayısı
 o kadar yüksek ki sömürüyü
 sürdürmek olanaksız
 en verimli biçimde. Adları değişiyor imparatorlukların
 Bizim adlarımız değişiyor Yanağını okşuyor senin
 soykırımındaki o çocuğun kanadı Son bir okşayış
 oysa bıçak değildir bir çocuk Hiçbir labirentin ağı
 açılmıyor İnsan yiyen o canavar gerçek
 Ve ne onu bir yana itmekte ne de taraf tutmakla
 püskürtebilirsin o canavarı Yürüyüşler acı çeken
 kuşları gibi çınlayan çığlıklar
 Ölüm ülkesinde yankılanan Hades'te kuşların dayanışmasının
 belki de bu sonuncusu Hâlâ sürdürüyoruz bu çabayı
 Bir neden yok vazgeçmemiz için
 Birbiriyle değiştirilebilir kavramlar umut ve umutsuzluk
 çoktan pes etmiştir bunlardan birine bel bağlayanlar
 Başka ne yapabilir ki o büyük kargaşada
 canlarını kurtarmak için çabalayanlar Yalnızca
 özgürlüğün sınırlaması vardır onlar için Bazıları için
 onları insanlığa yargılayan bir cinayettir bu
 Kimse suçsuz değildir Biz kendimiz, yargılı olanlar, şarkı
 söylüyoruz İşte yükseliyor ışığın ses perdesi
 Ve yapayalnız insanın sesi

"BAHAR YAĞMURUNUN ALACAKARANLIĞI"

Bahar yağmurunun alacakaranlığı
girişiyor odaya
Ağaçların kül rengi boz dumanı yükseliyor
dağların arasında, vadide,
toprağın altında, titriyor
yeraltı suyunun durgun yüzü dinlenirken
Bir kuş şakıyor ağaçta
ısıklıkla karşılık veriyorum
yağmurdan önceydi bu
güneş sisten sıyrılmadan İçerdeki
dağa tırmanacağım şimdi
arkadaki denizi görünceye kadar–
uzakta, adalarla
dağların arasında
oldukça uzak
bir yerde: titreyen
uyumlu bakışık politika
Aynı kaynaktan gelen, aynı dağların arasından
aynı ağaçların büyüyen
köklerinden yükselerek–

ANDREY VOZNESENSKİ

Çevirenler: Gertrude Durusoy, Mirbatır Husanov, Ahmet Necdet

"...inceciktir, doğrusu, bir dal kadar ince..."

Andrey Voznesenski 1933'te Moskova'da doğdu. Mimarlık öğreniminin son yılında okulda çıkan yangında, hazırladığı bitirme projesinin yanması üzerine yalnız şiirle ilgilenmeye karar verdi. En önemli ustalarından biri saydığı Boris Pasternak'tan büyük destek gördü. Böylece şiirlerinin yayımlanmasında güçlük çekmedi. Stalin sonrası dönemde Okucava ve Yevtuşenko ile birlikte Sovyet Rusya'nın en seçkin şairlerinden biri sayıldı. Şiirlerinde, gerek ülkesinin rejimini, gerekse batı toplumlarını eleştirel bir yaklaşımla değerlendirdi. Yapıtlarının yoğun düşünsel içeriği, çarpıcı imgeleleri ve gür ses tonuyla uluslararası üne kavuştu.

PARİS UYAKSIZ

Paris'i kazıyorlar. Paris süsleniyor.
Kum püskürtüyorlar birtakım araçlarla.
Charcot kuşu temizliyor
Rokoko döneminin şişko kadınlarını!

Ve beyân ettim ki ben: "Ne kadar gereklidir–
nesnelerin dış katını kazmak,
dünyayı kabuksuz algılamak,
hatalı çizimler ve barok duvarlar olmaksızın!.."

Bir peygamber gibi gülünçtüm ben,
ama patronumuz Madame Lanchon
dedi ki: "Ola mon cher!.." Ve birden–
değişiverdi kent,
duvarlar yok oldu, saydamlaştı daha doğrusu,
sokakların üstünde, rengârenk balonların ipleri gibi
asılıydı odalar,
ayrı ayrı ışıklandırılmıştı her biri,
içeride, üzüm çekirdekleri gibi,
yanmaktaydı figürler ve yataklar,
kılıflarından, örtülerinden, zar tabakalarından soyundu eşyalar,
masanın üzerinde
çay kahverengi bir şekilde eğiliyordu, çaydanlığın şeklini
koruyarak
ve aynen, şeklini koruyarak su hortumunun
tavanda koşuyordu baştanbaşa gümüş rengi su,

Paris'in Notre Dame Katedrali'nde âyin vardı
akvaryumdan geçer gibi,

parıldıyordu avizeler ve kırmızı kardinaller,
mimarisi buharlaşmış,
ve yalnız yuvarlak vitray gülü süzülüyordu nedense,
meydanın üzerinde bir işaret gibi:
"geçmek yasak,"

Louvre üzerinde 16 somyanın yayı gibi, kaideleri üzerinde
titremekteydi iskeletleri heykellerin,

her şeyin içinde yay,
her şey tik tak.

Hey Paris,
örümcek ağlarının, antenlerin ve çıplak tellerin dünyası
ne kadar titriyor,
ne kadar da çat pat ediyorsun yarış motoru gibi,
ey, mor bir zar altındaki yürek,
Paris
(Göğüs cebinin yerinde dikey olarak, balık gibi
yüzüyordu "Gilette" firmasının jileti!)
Paris, nasıl yaralar seni, Paris,
İnce alayın kabuğu altında,
açık-seçikliğın altında, korumasızlıkla sınırdaş,
Paris,

yalnızsınız Paris'te her zaman
gerçi tek başına değilsiniz hiçbir zaman,
ve gülücükte acı,
vişnedeki çekirdek gibi,

Paris, yanar su,
Paris,
ne kadar tersyüz edilmişsin,
ne kadar beyaz senin Boulogne Ormanın,
gencecik yıkanan dilberler gibi,
pembe köpekler koşuyor
koklaşıyorlardı şaşkın şaşkın,
iç içe geçebilirlerdi cıva damlacıkları gibi,
ve içlerinden biri çıplak, adeta yılan,
dedi ki: "gümüş tilkiyim ben,"

insanlar geçiyordu,
kafataslarının vida gibi söküldüğü yerde
tel kafesteki
ıslık çalmaktaydı düşünceleri,

şaşkına çevirdi bir rahibeyi erkeklere ait kıllı görüntüler,
açığa vurmaktan korkuyordu erkekler kulübü başkanı

(karısıyla olan gizli ilişkileri duyuldu,
 kalmadı itibarı),
 güzel bacaklar sallanıyordu polis memurunun üstünde,
 bir ayça gibi, gümüş tabakta
 yüzüyordu bir şnitzel tavanaralarının şarkıcısı üstünde,
 bağınaz bir OAS mensubunun kafasında
 Sartre tavada duman çıkarır,
 Sartre ise, bizim sevgili Sartre'ımız,
 düşüncelere dalarak, uysal bir çekirge gibi,
 çiğniyordu kokteyl kamışını
 tüm bu gizlerin
 akıllı ruhu,
 kamıştan,
 bir cam üfleyicisi gibi,
 nefesiyle üretti o fenerleri,
 içinden bütünüyle boş olan kenti,
 belediye binalarını, kasap dükkânlarını,
 rengârenk parlayan kabarcıklar gibi!

Ben sarsıyorum onu:
 "Sartre'ım benim,
 bahçem benim, kışa karşı camla korunmamış,
 niçin böyle korumasız
 ansızın uçuyor
 balonlar

Her şey ne kadar korkunç soyunmuş,
 korkunç sıyrıklardan kıl payı uzaklıkta,
 hava bile yakıyor onları, rende gibi,
 Sartre'ım benim!

Hüküm giymiştir belki de her şey?!..

Çekirge yaprakta suskun
 yüzündeki akılmaz sıkıntıyla.
 Saat üçü vuruyor...

'Crazy Horse'ta oturuyorduk Olga ve ben,
 saksafon biçiminde bir ses bükülüyordu cazcının dişlerinde,
 bir kadın sırttı.
 "Striptiz öyleyse striptiz"–

dedi,
 ve çıkarmaya başladı üstünden sıyrarak, elbisesini değil,-
 hayır, derisini!
 çıkarılışı gibi çorabın ya da dar eşofmanın.
 -o! o!
 en son hatırladığım, gözlerin beyazı,
 telaşsız beyaz, porselen bir izolatör gibi
 korkunçlaşan,
 bağırın, ateşli yüzünde

"...Dostum, eriyecek 'café-glacé'ınız..."
 Paris. Dostlar. Duvar birleşti.
 ve uçuyor pencerenin dışında yüzyılların içinde
 motosiklet sürücüleri
 beyaz miğferleriyle
 lâzımlıklı şeytanlar gibi.

KENDİNİN PORTRESİ

O, inceciktir, doğrusu bir dal kadar ince. Traşsız ve yüzü ablak.
 Yaylı yatağım üç gün üç gece gıcırda onun altında.
 Kaskatı bir gölge asılı duvarlarda
 Ve dudakları, suratının yarısı, yanıyor duman çıkararak.

"Selâm!" dedi o, hırlayarak, Rus şiirine.
 Bir tabanca mı, yoksa bir ustura mı verelim size?
 Siz, dâhi misiniz? O halde kaos'a karşı hayasızlık edin...
 Tövbekâr oluruz belki.

Gazete kâğıdını ağız ucuyla ıslatarak dakikada yapılan
 Bir sarma sigara gibi mi yapsak özeleştirimizi?..

Niçin kucaklıyor seni benim yanımda
 Niçin alıp yakıştırıyor atkımı boynuna?
 Ve kısılıyor onun kısık gözleri sigaramdan...

Koru beni, koru!
 S.O.S.

ROSE AUSLÄNDER

Çeviren: Hilmi Tezgör

"Yıldızlar gülümsüyor gözlerimde"

Rose Ausländer 11 Mayıs 1901'de, o zamanlar Avusturya sınırları içinde olan Czernowitz'de doğdu. Edebiyat ve felsefe öğrenimi gören Ausländer, ilk kitabı *Der Regenbogen*'i (Gökkuşağı) 1939'da aynı kentte yayımladı. Naziler yüzünden 1941'den 1946'ya kadar annesi ve erkek kardeşiyle birlikte Czernowitz'deki "getto" da yaşamak zorunda kalan bu Yahudi asıllı kadın şair, 1946'da Amerika'ya gitti. Daha sonra çeşitli ülkeleri dolaşarak 1964'te Düsseldorf'a yerleşti. Yaklaşık 20 şiir kitabı yayımlayan Ausländer'in şiiri, ancak '70'li yılların ortalarından sonra sözü edilmeye değer bir okuyucu kitlesine ulaştı.

DİNLEMEK

Bunun anlamı
satırlar arasında
söylenemeyeni
söylemek

Güneş yıldızlar ve rüya
anlatırlar
doğumundan önce olanları
ölümünden sonra olacakları

Bunun anlamı
dinlemek onları

VEDA

Çağlayarak akan
gününü düşünüyorum
yüzüyorsun güçlükle
zamanın suyunda

Gece
düşünüyor seni
yıldızdan yıldıza

Uyurgezer gibi
fark etmiyorsun
veda ettiğini

İNANMAK

Mucizelerine inanıyorum
bu dünyanın ve sonu olmayan
bilinmez dünyaların

İnanıyorum
düşlerin mucizesine
uyanırken
ve uyurken

Mucizelerine inanıyorum
sözlerin
dünyayı etkileyen
ve dünyaları yaratan

İnanıyorum
sana
hayat kardeşi

EN BEYAZI

Kar değil

İşaretler daha beyaz
göçebelerin
yalnızlık tahtalarına
çizdiği

En beyazı
zaman

SOLUĞUM

Derin düşlerimde
kan ağlıyor
dünya

Yıldızlar gülümsüyor
gözlerimde

İnsanlar geliyor
rengârenk sorularla
Sokrat'a gidin
diyorum ben

Geçmiş
bestelemiş beni
Geleceği
miras aldım ben

Soluğumun adı
ŞİMDİ

YALNIZ

Yalnız yaşıyorum
şarkıyla

Bitmiyor
sorularım

Cevaplıyor gökyüzü
evet
hayır

Bilmiyorum
son nerede başlıyor
başlangıç nerede bitiyor

OCAK

Ocak
yeni yıl

Kalbime
kar yağıyor

Yanaklarında
güller açıyor

Çocukluğumuzun tahta atı
bir kızak
Sibirya'ya giden
buzlu yolda
kardan adamların
kışın ruhundan çoğaldığı

Kışın ruhuyla
geriye
yeni yıla

BÜTÜN KALMAK

Dökülen kestaneler altında
bahçeyi kucaklamak

Zaman gürültüsünden geçmek
sesten sese

İçten mektupları
sevmek

Her köşeye
çarpıp yaralanmak
ve bütün kalmak

ARIYORUM

Bir şiir
bulundu
arıyorum
ara dize kelimesini
harflerin dansında
sessizler sesliler
enine boyuna dokunuyorum
kelimelere
arayıp buluyorum
nefes alan
kelimeyi

DÖNMEK

düşünce çemberiyle
dönmek
kendi çevresinde
dönen
dünyanın çevresinde

Böyle dönüyor sözcükler
ötekilerin çevresinde

Sonsuz bir çember
içinde
sonsuz çemberler
dönüyor
bizimle
bizim içimizde

HAMLET

Hamlet
nefret duyardı annesine
onu sevdiği için

Budalaca sorular
kimsenin yanıtlayamadığı

Budalalığın onuru
İlerlemek yıkım ve kan içinde

Parıldayan katili
intihar meleğinin
dokundu onun
ve Ophelia'nın uykusuna
gerçekliğin
hezeyanıyla

UNUTUYORSUN

Soluğunun üstünde
yıldızların gümüş çelengi

Alnında çiçekleniyor
hayatın masalı

Böyle zengin süslerle
unutuyorsun eşlikçini
göze çarpmayan gölge
ölüm

ULAŞTIRMAK

Saat vuruyor
ölüyor yılların

Hiçbir yelkovan
gitmez
geriye doğru

Zamanın akışı
ulaştıracak seni
öbür dünyaya

GEÇİLEN

Zaman
değiştirici

Bir zamanlar başkaydım
diyorsun aynaya
o inanmıyor sana

Sen salyangoz yürüyüşlü
sen hızlı koşucu

Kum saati tarafından
geçilen

BİZ SORANLAR

Biz genç hayat
sen yaşlı ölüm
uçuyoruz birbirimize
kur yaparak

Biliyoruz
soluğumuzu dolduran
havanın
bir şey bilmediğini

Biz düşler terazisinde
yukarı aşağı inip çıkanlar

Biz soranlar
yanıtsız

MUCİZE BEKLİYOR

Bekliyoruz
mucizeyi

Suçsuz olduğumuzu
söylüyoruz
suçu başkalarına
yükliyoruz

Sürüklenmek için
rüzgâra bırakıyoruz kendimizi
o düşürüyor bizi

Mucize
bekliyor bizi

BERNARD NOËL
Çeviren: Halil Gökhan

"Her şey yanlıştır doğru içinde"

1930 yılında Sainte-Geneviève-sur-Argence'da doğdu. Ona damgasını vuran olaylar, kendi kuşağına damgasını vurmuş olan olaylardı: İlk atom bombasının atılması, yok etme kamplarının bulunması, Vietnam Savaşı, Stalin'in katliamlarının ortaya çıkarılması, Kore Savaşı, Cezayir Savaşı. Bütün bu olaylar artık bir gelecek olmadığını inanmaya zorluyordu. Bernard Noel, 1958 yılında yazdığı *Extraits du Corp*'tan 1967 yılında yayımlanan *La Face du Silence*'a kadar oluşan suskunluğu böyle açıklıyor. "Neden yazmıyorum?" sorusu, bir başka soruyu, 'Niçin yazıyorum?' sorusunu dengede tutan karşılıksız bırakılmış bir sorudur. Bu denge ister ki, söz sırası kendine geldiğinde yaşam yazının altında sessiz kalsın; başka bir deyişle, kamusal davranış demek olan yayınlar devreye girdiğinde yaşam öyküsü olduğu yerde kalır."

1993'ün Ekim ayında, Noel'in 1982-1988 yılları arasında yayımlanan beş şiir derlemesi *La Chute des Temps* adı altında Gallimard'ın "Collection Poésie" dizisinde yayınlandı.

1983 yılında üçüncü kez basılan *Extraits du Corps*'ta şunları yazıyor Noel:

"Bir gün, zaman geçti. Bir kitap ele geçer, kitaplar ve üstünde adı vardır. Basitmiş gibi görünür ve doğrudur da. Ama bir kitap kimdir? Kim yetinir onunla? Bir kitap, neye yarar ki? İlk önce, her şeyi gövdeden çıkarma isteği vardı. Ve bu olduğu gibi kabul edilir. Ve ağız geriye dönüp bakar ve tüketir dili. Bir tek sözcük işi, ölüm işine benzer. Böyle bir benzerlik için her şeyi tehlikeye atmak mı gerekir? Evet, ama ona meydan okumak için. Adın altında olduğu gibi, sözcüklerde yok olan şey gövdedir. Karşıt anlamda yazmak istedim – gövdemi açıklamak ya da kurtarmak ve sözcükleri değişikliğe uğratmak için yazmak. Onu açmak için."

TAŞ MEZAR

gece indi
üstünden atlamadın

nerede ölümsüzler
zorunluluk
niçin

birisi içinde haykırıyor
mahvediyor gövdesini

taşlar üzerinden geçiyor beyaz kadın
soğuk havanın gölgesi

geçmişle ne yapılır
her şey yanlıştır doğru içinde

tıpatıp benzeridir başkası ben'in
aynı kalıntı

bu hava gürültüsünde
el boşluğa dokunur
ad bir yüz arar

artık sahne yok
yalnız bu gürültü var
gürültüsüz

ah diyordun sen
bütün bu jelatinsi hiçlik
anüs
hâlâ bu deliktedir ki
içinde kalıyorum

kısık sesle
kil içine girersin

kırbaç altına
reçine altına

artık ipler yok
çiviler yok
uydurukçuluğun
yerleşeceği kutu yok

ağzımın içinde konuşuyorsun
dilimi çalıştırıyorsun

gölge gezinir
hayatımın içinde

sayfa
düş gören kadınların omzu

böğürtlenlerin yanbaşı dinlersin
gelecek çekip gider

şekilsizliğin içine girerim
gövdesiz ben'e

et
çapak

sini mürekkebi
soğuk kadın

bir daha yapmak gerekir
bir daha yapmak

büyük parçalar
doğal utançlar

her yaşam yalnızdır
yaşam içinde

her yaşam
kendi yaşamında

ter
yitik anlam

rüzgârdan sallanacak
bir el gibi

göz gelir dil üstüne
salyanın içinde görür
ölülerin yıkanmasını

her şey konuşur diyordun
her şey konuşur
varlık hariç

düşünce neye yarar
ısırganlar kamçısı

anı
belleğin o kemiği

ve sen
diyerek ve yeniden söyleyerek
sözler önceden söylenir

söyleyerek
sözün olmazında yazıyorum

nedir olmaz
hiçbir şey geri döndürülebilir değilse

küçük şaka
bir süre ürpermesi için

önümüzde hep var
bir şey

ki yakında anlayacağız
onun ötede durduğunu

biricik nesne
sen'e sürtünmüş birkaç sözcük

ama sen
uzak bir can olarak kalır

yine de
işte sen hareketsiz

şimdi unutuş işliyor
nerede işliyorsa zaman

sen
bir kafa döküntüsü

saçılır düşünce
yüzden yüze
sen

yaşamından
daha iyisini yapmak istiyordun

nasıl çıkarsın yaşamdan
karşı-yaşamı

iştahımız her zaman
ürkütür tanrıları

ağır sonsuzluğu var onların
kırılgan bağ
duygumuz var bizim

düştür şimdiki zaman
orada düş kuramaz onlar

yaşamak zorunda değil onlar
sen
artık ölmek zorunda değilsin

geldi
kesiksizlik

geniş uzam

BÜYÜK BEYAZ ACI

Ramon Alejandro'ya

imdi
bir soğuk ve bir sıcak arasında
ağzın
toprağın ağzına
dişsiz düşüşü

ve bir zaman yürek üstünde
bir ceket öylesine beyaz ki
kandırıyor sözcükleri
reddederek bir
ben sizin bildiğiniz ceket değilim ile

imdi
sıkılmış yaka
ve gövdenin uzak kolları
ve bu salyayı uzağa tüküren
arka yüzlere
siyah bir yön vermek isteyen
soluk

ve rüzgâr artık
uçan onca balgam arasında
sadece uğuldayan bir bellek

sus
göğün kovuğu
bir kafatasının altı
bir çok sinek
bıçkı yapıyor orda

bütün açık gözler
şu yıldızların ortaya çıktığı bir kuyu
ve larvaların sütü
dili yağlayan

ey duygunun süt ürünleri
hani yüce balgam
gecenin belinde kavrayan
bu akınayı besliyor

ve ben emmek isterdim
bu emzirilmiş düşünceyi

saçaklanmış kocaman kafasından beri
Hegel'in biriyle salıverilmiş
parıltılı bir dizge
midir

ya da ya da

herkes bir sinekkapan gibi
ilerler uğultu içinde
ve beyaz
kemik olsun ya da sayfa ceket ya da
bir öksedir
ve oraya yalnızca
seyyar kelimeler olmuş
can çekişen beden yakalanır biraz

yürek
sonunda tersine çevirir ceketini
ve ölür

ama her ceset
kocaman bir kafadır
larvaların kaynaştığı

böylece
her şey yükselir ve uçar gider
böylece
başlar her şey

BÜYÜK BEYAZ AĞAÇ

André Pierre de Mandiargues'a

Eski doğuda
ölüdür kovan
kuru ciladan başka şey değildir gökyüzü

kararmış saman altında
yosun tutmuştur altın

can çekişen tanrılar
yediler bakışlarını
anahtarı sonra

hava soğudu

soğudu hava
biri gibi havada dimdik
yuvarlak bir göz dondu

büyük ağaç
dallarımız yok artık
ne Doğu'dan ne Batı'dan
kendini öldürdü uyku Batı'da
gündüzün kafasıyla

büyük ağaç
biz işte, dikine, yıldızlar altında
ve beyazlattı güzellik bizi

ama gece öylesine oyuk ki
büyümek istiyoruz
büyümek
gözkapaksız bu bakışı dolduruncaya kadar

büyük ağaç
yuvarlaktır boşluk
ve biz

Kuzey–Güney'deyiz
 mevsimlerde katlanmış yelpaze
 ağızsız çığlık
 omurlar yığını

büyük ağaç
 yaprakları yok artık zamanın
 beyaz bir öpücük kondurdu ölüm
 her hatıra üstüne
 ama ömrümüz bizim
 filiz veren bir taşır
 özsu yudur çarkın

büyük ağaç
 tuzun eteğinde kurudu gölge
 yaşı yok ağaç kabuğunun
 ve çıplak yüreğimiz
 büyük ağaç

alnımız üstündedir göz
 yosunu yedik
 ve fırlatıp attık altını

yine de
 imlerin şarkısı
 havanın dibinde can veriyor
 korkunç beyaz silahlara

öldüren
 konuşan

kan
 kan yokluğun yönüdür artık
 ve hava soğudu

büyük ağaç
 soğudu hava
 rüzgârın boşunalığıdır bu

öldü arı
 onun düşüncesi bize kovanlık ediyor
 sözcükler
 hanidir sözcükler
 çiçek özü topluyor gırtlığımızda

büyük ağaç
 ayakta beyaz
 senin içinde yapraklarımız
 ve bizi yalayan ölüm
 tek ağzıdır bilginin

KARANLIK HİKÂYE

Anne ve Bertrand Dorny'ye

hayaletler konuşuyor
 bütün gün
 sözcüklerin
 konusudur
 gövde
 kalınlaşır
 eylemsel
 bir buğuyla

anılar anılar
 tırnak dilimler
 vuruşları
 dudaklar var
 deri altında
 eski bir saç örgüsü
 boy veriyor
 dişler arasında

kımıldayan
 ben'den beri
 kaplanıyor
 üstüme

bir yüz
gözü arıyorlar
gerekli olan
onu hatırlamak için

şakakta
tırıs gidiyor bir hava
kuşu
zaman sıyırıp geçiyor
bir bakışı
titriyor gerçeklik
bir adın gözyaşında

hani rüzgâr dokunuyor
dile
hangi yaya
bilmiyor
ne ne zaman
ne nerede
ne onu
ne de beni

ERICH FRIED

Çeviren: Hilmi Tezgör

"Sevginin/Rengi/Özlemin/Gölgede/ve güneşte"

1921'de Viyana'da doğan Avusturyalı şair Erich Fried 1938'ten 1988'deki ölümüne değin Londra'da yaşadı ve BBC'de çalıştı. Hopkins, Joyce ve E. E. Cummings gibi şair ve yazarlara büyük hayranlık duyan Fried, deneyci tutumuyla dilde yeni anlatım olanaklarını zorlar. 1958 ve 1963'te yayımlanan *Gedichte* ve *Reiche der Steine* adlı şiir kitaplarında da görüldüğü gibi kelime oyunlarına ağırlık veren bir şairdir. 1966'da yayımlanan *und Vietnam und* adlı kitabında ise Fried'in, dildeki yaratıcı deneyciliği ile siyasal sorumluluğu arasında etkili bir bağ kurduğu görülür.

SENİ

Seni daha yakın düşünmemek
ve seni daha uzak düşünmemek
seni olduğun yerde düşünmek
çünkü gerçekten orada olduğun için

Seni daha yaşlı düşünmemek
ve seni daha yakın düşünmemek
ne daha büyük ne daha küçük
ne daha sıcak ve ne daha soğuk

Seni düşünmek ve seni özlemek
seni görmek istemek
ve seni sevmek
gerçekten olduğun gibi

ŞÜPHELİ

Gözlerim var
çünkü seni görüyorum
Kulaklarım var
çünkü seni duyuyorum
Bir ağzım var
çünkü seni öpüyorum

Sahip miyim
aynı gözlere ve kulaklara
eğer seni
görmüyor ve duymuyorsam
ve ağzı ağıza
eğer seni öpmüyorsam?

AYRILIK

İlk gün kolaydı
İkinci gün daha zor
Üçüncü gün ikinciden daha zordu

Zorlaştı günden güne:
Yedinci gün öyle zordu ki
Dayanılmaz gibi göründü

Bu yedinci günden sonra
özlüyorum artık
geçmiş

UMUTSUZLUĞUN SINIRI

Seni öyle seviyorum ki
bilemiyorum artık
seni seviyor muyum
yoksa korkuyor muyum

görmekten mi korkuyorum yoksa
sensiz
hayatımdan geriye
neler canlı kalacak diye

Niçin artık yıkanmak
Niçin artık sağlıklı olmayı istemek
Niçin artık merak etmek
Niçin artık yazmak

Niçin artık yardım etmek istemek
Niçin artık yalan ve nefret yumaklarından
Gerçeği bulup çıkartmak
sensiz

Çünkü belki sen var olduğun için
ve çünkü senin gibi
insanlar olacağı için
ve bu defa bensiz

SENSİZ

Hiçbir şey değil
sensiz
ama aynısı değil

Hiçbir şey değil
sensiz
ama belki daha az

Hiçbir şey değil
ama daha az
ve daha az

Belki hiçbir şey değil
sensiz
ama artık çok değil

GÜNDÜZ DÜŞÜ

Öyle yorgunum ki
susadığımda
kapalı gözlerle
eğiyorum bardağı
ve içiyorum

Çünkü gözlerimi
açtığımda
yok o burada
ve ben çok yorgunum
gidip
çay pişirmek için

Öyle canlıyım ki
öpüyorum seni
ve okşuyorum
ve duyuyorum seni
ve her yudumdan sonra
seninle konuşuyorum

Ve ben çok canlıyım
gözlerimi açıp
seni görmek istemek için
ve senin
burada olmadığını
görmek için

KARIŞIKLIK

Sevmek
 insanların birbirini
 öldürdüğü bir vakitte
 her defada
 daha iyi silahlarla
 ve bilmek
 ona karşı fazla bir şey
 yapılamayacağını

ve çalışmak
 vurdumduymaz olmamaya
 Ve yine de
 sevmek

Sevmek
 ve birbirimizi aç bırakmak
 Sevmek ve bilmek
 ona karşı fazla bir şey
 yapılamayacağını

Sevmek
 ve vurdumduymaz olmamaya
 çalışmak

Sevmek
 ve zamanla
 birbirimizi öldürmek
 ve yine de sevmek
 her defa da daha iyi silahlarla

İYİ BAHÇIVANLAR

Ne güzel
 elele
 giderdik bahçeye
 ve genç ağacımızı
 sulardık
 ve bakardık

Ben tırtılları toplardım
 Sen su getirirdin!
 Yemyeşil olurdu
 eğer biz kökünü
 baltalamasaydık

ŞART

Eğer anlamı olsaydı
 yaşamının
 anlamı olurdu
 yaşamının

Eğer anlamı olsaydı
 hâlâ umut etmenin
 anlamı olurdu
 hâlâ umut etmenin

Eğer anlamı olsaydı
 ölmek istemenin
 anlamı olurdu
 ölmek istemenin

Hemen hepsinin anlamı olurdu
 eğer anlamı olsaydı.

KALP YAPRAKLI DEMET

İlk yaz yağmuru:
İri bir damla düşünce
sallanır yaprak bütünüyle
Böyle sallanır benim kalbim de
ismin üstüne düşünce

HAYAT NEDİR?

Hayat
ısıdır,
banyomdaki suyun

Hayat
ağızımdır,
açık koynundaki

Hayat
öfkedir,
ülkemizdeki haksızlığa

Suyun ısısı
yetmez
içinde oynamak da zorundayım

Koynundaki ağzım
yetmez
onu öpmek de zorundayım

Haksızlığa öfke
yetmez
onu sorgulamak da zorundayız

Ve ona karşı
bir şeyler yapmak
Hayat budur

GEREKLİ SORULAR

Ağırlığı
Korkunun
Boy ve eni
Sevginin
Rengi
Özlemin
Gölgede
ve güneşte

Kaç tane taş
yutulmak zorunda
ceza olarak
mutluluk için
ve ne kadar derin
kazmak zorunda insan
tarla
süt ve bal verene kadar

ŞÜPHELİ

Hayatın içinden
şiiirlere
gittim ben.

Şiirlerin içinden
hayata
gittim ben.

Hangi yol
sonunda
daha iyi olmuş olacak?

THEODORE ROETHKE

Çeviren: Nazmi Ağıl

"Çok yaşasın otlar!"

Theodore Roethke (1908-1963) Michigan'da, Saginaw'da doğdu. Çocukluğunu babası ile amcasının çiçekliklerinde geçirdi. Bu doğal dünya onun için daha sonra yazacağı şiirlerin ilk esin kaynağı oldu. Roethke Michigan Üniversitesi'ni bitirdikten sonra Lafayette ve Bennington Kolejlerinde öğretim üyeliği yaptı. 1946'dan öldüğü yıla kadar Seattle'daki Washington Üniversitesi'nde profesör olarak çalıştı, daha sonra konuk şair olarak görev yaptı. 1953'te eski öğrencilerinden Beatrice O'Connell ile evlendi. Sık sık geçirdiği ruhsal bunalımlardan kurtulup iyileşmesini sağlayan, en büyük yardımcısı Beatrice'ti. Ne var ki Roethke deli olmayı her zaman şairliğin şanından sayıyor, öldükten sonra William Blake, Christopher Smart ve John Clare gibi yazarların arasına karışmaktan mutluluk duyacağını açıklamaktan çekinmiyordu. Roethke'nin 1941'de yayımlanan ilk şiir kitabı *Open House*, ilk dönemindeki geleneksel biçimlere bağlılığını ve düşünsel yoğunluğa verdiği önemi sergilediği için eleştirmenlerin övgüsüyle karşılandı. 1948'de yayımlanan *The Lost Son and Other Poems* adlı ikinci kitabıyla bundan üç yıl sonra yayımlanan *Praise to the End*, Roethke'nin daha özgür ve zengin ritimlerden yararlandığı, bitkilerin ve hayvanların dünyası ile insanın bilinçaltı arasında bağlar kurmaya çalıştığı bir duyarlılığı ortaya koyduğu için sert eleştirilere uğradı. Ama bu olumsuz eleştirilere rağmen önemli bir şair olduğu yadsınamıyordu.

1945'te Guggenheim Bursu verilen Roethke, 1947'de Poetry dergisi ödülünü, 1953'te dördüncü şiir kitabı *The Waking*'le Pulitzer ödülünü, 1958'de ise *Words for the Wind*'le Bollingen ve Ulusal Kitap ödülleri kazandı.

BİR SERANIN ÇATISINDAKİ ÇOCUK

Rüzgâr pantolonumun arkasını şişiriyor,
 Ayaklarım çatırdatıp camları ve kurumuş macunları.
 Yarı büyümüş krizantemler suçlayan gözlerle bakıyorlar yukarı,
 Gün ışığında çakıp sönen çizgili camdan,
 Hepsi batıya giden birkaç beyaz bulut,
 Atlar gibi hoplayıp zıplayan bir sıra karaağaç,
 Ve herkes, herkes yukarıyı gösterip bağırıyor!

KÖK MAHZENİ

Hiçbir şey uyumazdı o mahzende, bir kuyu kadar rutubetliydi,
 Çiçek soğanları kutulardan kaçıp çatlaklar ararlardı karanlıkta,
 Sürgünler sallanıp bükülür,
 Küflü yarıklardan müstehcen bir şekilde
 Sarkıtırlardı uzun sarı şeytani boyunlarını tropik yılanlar gibi.
 Ve aman ne koku!–
 Eskimiş balık yemi gibi olgun kökler,
 Yumuşak özlü saplar, ağır kokular, asiti bol,
 Yaprak gübresi, hayvan gübresi, kireç, kaygan kerestelerin dibine
 yığılmış,
 Hiçbir şey vazgeçmezdi yaşamdan:
 Toprak bile hafif hafif soluk alıp verirdi.

ÇİÇEK ÇÖPLÜĞÜ

Madenî artık kadar parlak kanalar,
 Sümüklüböcek yumuşaklığında saplar,
 Bir tümsek yapılmış bütün halde çiçek tarhları.
 Karanfiller, mineler, kozmos çiçekleri,
 Küf, otlar, ölü yapraklar,
 Alt üst edilmiş kökler,
 Ağarmış damarları
 İnce saç telleri gibi dolaştık,
 Her topak bir saksı biçiminde;
 Her şey eğilip bükülmüş,
 En üstte bir lâle yalnız,
 Diklenen bir adet baş,
 Can çekişenlerin, taze ölülerin üstünde.

HÜZÜN

Karşı konamaz hüznünü tanıdım kurşun kalemlerin,
 Kutularında muntazam, ıstampanın, kâğıt ağırlığının,
 Bütün sefaletini manila dosyalarının ve zamkın,
 Pırıl pırıl halka açık yerlerdeki perişanlığı,
 Yalnız bekleme odasını, tuvaleti, telefon santralını,
 Lavabonun ve sürahinin değiştirilemez acıklı halini,
 Baskı makinasının, ataçın, virgülün merasimini,
 Yaşamların ve nesnelerin sonsuzca teksir edilmesini,
 Ve kurumların duvarlarından düşen tozları gördüm,
 Undan daha ince, canlı, silisten daha tehlikeli,
 Nerdeyse görülmez şekilde elenip, bezginlik veren uzun
 öğleden sonralarında,
 Tırnaklara, zarif kaşlara ince bir tabaka düşürdüklerini,
 Sırlayıp solgun saçları, kopyalanmış bir örnek yüzleri.

GECE KARGASI

O hantal karganın
Viran bir ağaçtan kanatlandığını gördüğümde,
Beynimde bir şekil havalandı:
Rüya uçurumları üstünde
Azametli bir kuş uçtu,
Uzağa, daha uzağa
İçine mehtapsız bir karanlığın,
Beynin derinlerinde, çok geride.

NEHİRDE OLAY

Bir deniz kabuğu köprü yaptı ayak parmaklarım altında,
Dizlerimin çevresinde dönen
Bir kum girdabı kaldırdı.
Zamana borçlu olduğum her şey
Yavaşladı insan bedenimde,
Damarlarımda durdu deniz suyu,
Sıcak tuttuğum özler
Ufalanarak akıp gitti,
Ve o zaman anladım orada daha önce bulunduğumu,
O soğuk, granit balçıkta,
Karanlıkta, yuvarlanıp giden suda.

EN AZ

Bir yaprağın üzerindeki yaşamları inceliyorum: küçük
Uykucuları, donuk boyutlarda uyuşuk sokulganları
Mağaralardaki kınkanatlıları, kelerleri, kütük gibi sağır balıkları,
Uzun yumuşak deniz dibi otlarına yapışık bitleri,
Bataklıklarda çalkalanıp duranları,
Ve sürünge bakterileri
Yaralar içinde kıvranıp duran
Göletlerdeki yılan balıkları gibi,
Ilık yara kenarlarını öpen soluk renkli ağızlarıyla
Temizleyip okşayarak,
Sürünüp sağılarak.

UYANIŞ

Yürüyerek geçtim
Bir açık araziden;
Güneş vardı;
Sıcak mutluydu.

Bu tarafa! Bu tarafa!
Diye titreşti çalikuşunun gırtlığı,
Her biri öbürüne
Şarkılar söyledi tomurcuklar.

Taşlar şarkı söyledi,
Ufak olanlar,
Ve hoplayıp zıpladı çiçekler
Oğlaklar gibi.

Salkım saçak papatyalar
El salladı;
Yalnız değildim
Bir elmalıkta.

Uzaktan korudan
Bir kuş yavrusu içini çekti;
Sabah kokularını
Saldı şebnem.

Irmağın taşlar üzerinden
Aktığı yere geldim;
Eski bir mutluluğu
Tanıdı kulaklarım.

Ve bütün sular
Ve bütün çaylar
Damarlarımda şakıdı
O yaz günü.

İHTİYAR ÇİÇEKÇİ

Krizantemleri demetleyen kambur bir adam
 Ya da yıldız çiçeklerinin dibini sıkıştıran, hanımeliler aktaran,
 Saksılara toprak doldurup, sıkıştıran,–
 Nasıl da bir fiske atıp alırdı
 Çürümüş yaprakları ya da sararmış taçyaprakları,
 Ya da söküp çıkarırdı serpilen köklere yakın bir otu,
 Ya da uçuştururdu tozları hafif bir üflemeyle,
 Ya da tütünlü tükrükle boğardı bir böceği,
 Ya da şapkasıyla hayat yelpazelerdi solgun ıtırşahilere,
 Ya da bütün bir gece dikilip gülleri sulardı, lastik çizmeleri içinde
 mosmor ayakları,

"ÇOK YAŞASIN OTLAR"

Çok yaşasın küçük sebze bahçemi
 kaplayan otlar!
 İnsanoğlunu çalışmaya zorlayan
 Sert kaya, çorak toprak;
 Kutsal olmayan her şey, lanetle kirlenmiş olan,
 Çirkin olanı evrenin.
 Ruhu bozulmaktan koruyan
 Kaba, kötü ve vahşi.
 Bunlarla karşılaştırırm ben küçük aklımı
 Ve hak kazanırım dikilmeye, oturmaya,
 Umutlanmaya, sevmeye, yaratmaya, içmek ya da ölmeye:
 Bunlar verir şeklini ben olan yaratığa.

ÖNSEZİ

Bu araziden geçerken
Başka bir yazın günlerini anımsadım.
Ah, çok gerilerde kaldı! Ben
Babamın topukları dibinde yürüyordum
Yarım adımlarla ona ayak uydurmaya çalışarak,
Bir ırmağa varana değin.
Babam sığ suya daldırdı elini:
Sü ince bir bilek kemiği üstündeki
Kılların üstünden altından akıp geçti;
Onun dalgalarındaki güneşle ışıyan
Görüntüsü de akıyordu ardından,—
Ama ayağa kalktığı zaman, o yüz
Bir su labirentinde kaybolup gitti.

GÜNÜN EMİRLERİ

Eller, sert ve damarlarla kaplı eller,
 İşlerinizi iyi yapın.
 Çünkü dikkatsizlik boğabilir
 Karar'ın tüten fitilini;
 İç çeken, tene düşkün âşık,
 Hantal parmaklarıyla zedeler
 Ruhun nazik örtüsünü

Ayaklar, taşıyın ince kemikleri
 Masumiyetin basamaklarında
 Nefretin kabaran nehrini dolaşın,
 Sel altındaki tehlikeli ovayı
 Üzerinde yılanın ve akbabanın dönendiği
 Ve bir turna gibi azametle yürüyüp
 Yoncalığa varın geçerek bataklığı.

Gözler, bakıp geçin, cin dadanmış bakışlarından
 Deli bir ananın çocuğu
 Olduğu anlaşılan birine rastladığınızda.
 Bu engelleri aşın
 Ve keşfedin merhameti
 Kindarlar arasında.
 Nefes, eski kanı geri getir.

MAHMUD DERVİŞ

Beyrut Kasidesi'nden Çeviren: Metin Fındıkçı

"Gölgeyi yüksekte övmek"

Filistin direniş hareketinin ünlü şairi Mahmud Derviş 1941'de Filistin'de el-Barva köyünde doğdu. Orta öğrenimini İsrail'in Nazareth kentinde yaparken 1961, 1965 ve 1967 yıllarında üç kez hapse girdi. 1971'e kadar Hayfa'da gazete ve dergilerde çalıştı. Aynı yıl, İsraili işgalcilerin baskılarına dayanamayarak Beyrut'a gitti. Oradan da 1982'de Paris'e geçti. Şiirleri birçok dile çevrildi ve büyük ilgi gördü. Paris'te el-Karmal adlı dergiyi yayınladı. 1969'da Lotus ödülünü alan Derviş, 1982'deki Sabra-Şatila soykırımı üzerine yazdığı *Gölgeyi Yüksekten Övmek* adlı uzun şiiriyle 1983 Lenin ödülünü kazandı. Mahmud Derviş'in değişik kitaplarından derlenen bazı şiirleri Lütfullah Bender tarafından Arapça aslından Türkçe'ye çevrilerek, Armoni yayınları arasında *Ölümü Seviyorlar Benim* adıyla 1988'de yayımlandı.

İlerle

Kapatırız yüzümüzü kayalıklarla
 Etim banyo duvarında, etin ey annemin oğlu
 Cesetlere vurur gölgeler
 Yürürler üzerinde yol sanıp
 Arkam önüm kuzeyim güneyim
 İlerle düzenli adımlarla
 Seni sınırlandıranlar görsünler
 Senin ziyaretine gelip fuarlarda sergilesinler
 Yalnız başına ey annemin oğlu
 Bu son ayrılığındır
 Son vasiyetini yaz ve teslim et
 Düştü düşecekler
 Ve sen yükseleceksin
 Düşüncen ellerin
 Ve benliğinle.

Hüznün yok mutluluğun yok
 Yok denizin mor sürmesi, yok sende
 Şeyler yuvarlanır, yuvarlanır şeyler adımlarınla
 Haram
 Gölgene sahiplenir arap hakimi kaldırımında
 Apoletler takmaz omuzlarına
 Bütün gölgeni kırdılar uzanan aydınlık ve karanlıkta
 Kırdılar kaç kez kırdılar ve beklediler çadırın girişinde
 Sakladılar yalanladılar böldüler ellerini görünce askerler
 Adımların taşa.. Ve söylediler: Teslim olma
 Sarkıttılar ateşe.. Ve söylediler: Teslim olma
 Heder oldu savaşın ey annemin oğlu
 Bin yıl, bin yıl, bin yıl bir günde
 Biliyorlar konuşmaktan kaçmayacağını yalanladılar sürekli
 Sarkıtıyorlar derini kancayla
 Uyan ve dikkatli ol... sana yapılane
 Kaç kişiydi kişiliğin ey annemin oğlu
 Ey babadan çok oğul
 Kaç kişiydi kişiliğin ey annemin oğlu
 Ey babadan çok oğul
 Kaç kişiydi kişiliğin...
 Şimdi çaresiz atalarımız ve bu yüksek suskunluk

Sinekler gibi

Bizdeki meçhulu tanıyabildin mi, şarkı söyleyelim mi şarkı söyler gibi

Bu günden önce yıkıldı kale, bir çukur şimdi ancak Acımsı

Yalnızlığım, benliğim savunur benim olmayan duvarı

Yalnızlığım, benliğim savunur benim olmayan çukuru

Yalnızlığım, benliğim şehrin damına düştü...

Eyüp öldü ve öldü anka dağıldı yağmur

Yalnızlığın güllenir doğanın mutluluğu için

Benliğim

Ve yalnızlığım

Yalnızdım, yanlarında soyum yalnız

Yalnızlığım, ruhun sonudur...

Ölümümü anma, bireyin ölümüne kadar... başkentte

Ayrılık doldu yüreğime, yüreğime ayrılık

Ey annemin oğlu gözyaşlarımla sığınırım diline

Dilinle anarım toprağımı ve düşlerimi

Ölürüm bütünü gibi ve dallarım yoğrulan hurmanın içine

O son zayıf hurma ağacı ve sahranın bir saatine

Kalan için yönelinen sonuca

Yalnızdın ancak onlarda

Yalnız başına kasidemin bitişiye uzanır sessizlik

İçinde selamın, şehirlerin ve alyasların

Yalnız başına ey annemin oğlu

Ey babamdan çok oğul

Yalnız başına...

Şimdi atalarımız zayıf çaresiz bu suskunlukta

Ah ey fışkıran kanın karabulut mu

Bu önümüzde acılaştı ve kanımızla olgunlaştı çiçekler

Açılır korkulu

Önümüzde cihazlar, araştırılır güzel süsler

Sahra etrafımızda genişler

Sahra bütün dünya

Sahra keskin kılıcın kasidesini verir...

Soruyoruz bizi böyle gören ve benzetenlere
 Ve böyle... böyle ölümü yapabiliriz miladi mürekkebinden
 Ancak
 Minareye çıkar ve ilan ederiz kabilelelere
 And içer ve okuruz Acrat'ta Iğrap'ta
 Allah'u ekber
 Bu ayeti okuruz
 Gerillanın adı ve hakkıyla
 Cezme'ye Ifka'ya
 Gerillanın adıyla gireriz
 Zamandan.. sorarız öncesini
 Öncesini öncesini
 Heykeli ezeceğiz
 Gerillanın adıyla başlar her şey
 Beyrut fotoğrafımız
 Beyrut kimliğimiz...

Beyrut-yok
 Sırtım önüm deniz suları... yok
 Kanımızı yitirene kadar... evet
 Sözcükleri yitirene kadar...
 Ancak söylerim şimdi... yok
 O son bombardıman...yok
 O toprak bir çukur kalınca... yok
 O ruhun içinde kalınca... yok
 Beyrut-yok

Uyu azıcık ey kızım azıcık uyu
 Uçaklar ısıyor beni bu baldan yüreği ısıyor
 Uyu hurmanın yolunda uyu
 Görmeden önce katiller
 Uçaklar uçacak odaların içinde ve banyoda
 Beni uyar bomba parçaları sende çoğalınca
 Taştan merdivenlerden toplayacağım
 Ve irkil azıcık
 Uyu azıcık

Seviyorduk seni ey kızım
 Ve irkil azıcık

Uyu azıcık

Seviyorduk seni ey kızım
 Senin parmakların üstünde sayıyorduk yolumuzu
 Eksik olan gitmekti
 Uyu azıcık

Uçaklar uçacak ağaçlar cayır cayır yanacak
 Ve evler fırın gibi
 Şarkım bir sonun şarkısı veya son kurşunumun ey kızım
 Sussuzdum uzadırsın... yoksa
 Uyu azıcık..

Yitirme çiçeğin bedenini
 Vargücüyle vurdu mu?
 Bırak avucumu ve ayrıl bedenim yıkanırken
 Uyu azıcık...

Düşümde doğayı düzenlesem:
 Burda ağaçsız bir sahra.. orda yüreğim
 Burda tereddütlü ay
 Uyarıcı kuşlar burda
 Orda kuşların sesini duyuran pencere
 Azalan yollardan rica ediyorum
 Uyu azıcık...

Ey kızım seviyorduk seni
 Şimdi yüksek suskunluğu bekliyoruz
 Huş ağacından süpürgeler taşıyoruz
 Üstümüzde öfkeyse dağıtırız... dağıtırız
 Ah ondan... ne diye avuçlamadık göbeğini ufkun
 Her uzanışında ellerini
 Bizi boğmaya yeltendiğinde

Beyrut-yok
 Sırtımız önümüz denizin sırları-yok

Kanımızı yitirene kadar evet
 Anıların sözcüklerini yitirene kadar

Ancak söylerim şimdi yok
 O son bombardımanda yok
 O yer çukurdan başka bir şey kalmadı-yok
 O ruh içinde kalmadı-yok
 Beyrut-yok

Uğraştırdılar adlandırdılar yok.. kaçacak yer yok
 Maske düştü
 Kardeşin yok ey kardeşim dostum yok
 Ey dostum yok masken
 Suyun yok ilacın yok kanın yok ve gökyüzün yok
 Cadden yok
 Önün ve arkan yok
 Çevren çevren... kaçacak yer yok
 Ekinin düşer karşılaşınca onlarla
 Düşmanını vururum.. kaçacak yer yok
 Düşer yakınına karşılaşınca ben'imle
 Düşmanını ben'imle vur.. sen şimdi özgürsün
 Özgürsün
 Özgür...
 Ölümü ve yarayı sende bıraktık
 Seninle vur katilini vur.. kaçacak yer yok

Uğraştırdılar adlandırdılar
 Çevren çevren delilikle
 Delilikle
 Delilikle

PAUL AUSTER

Çeviren: Mustafa Ziyalan

"Baltanın her inişinde/sen de anlayacaksın yaşadığını"

1947'de Amerika Birleşik Devletleri'nin New Jersey eyaletinde, Newark'da doğdu. Amerika'ya göç eden bir Yahudi ailesinin çocuğu olan Auster, Columbia Üniversitesi'nde karşılaştırmalı edebiyat okudu. 1970'te altı ay bir gemide tayfa olarak çalıştı. Daha sonra dört yıl Fransa'da kaldı ve burada şiir yazdı, Fransızca'dan çeviriler yaptı. New York'a döndükten sonra şiirlerini dört ince ciltte yayımladı. 1979'da babasının ölümünden sonra, ondan kalan mirasla kendini yalnızca yazarlığa adadı. Türkiye'de *Cam Kent*, *Hayaleter*, *Kilitli Oda*, *Ay Sarayı* gibi romanlarıyla tanınan Auster Joubert, Mallarmé, Sartre ve Blanchot gibi Fransız şair ve yazarlardan çeviriler yaptı, 1982'de de *The Random House Book of Twentieth Century French Poetry* adlı bir antoloji yayımladı.

KIRSAL

Yosunun ardındaki ülkede
 kendi de bir beklemek olan sözcüğe
 bu denli az benzeyerek beklerken
 her şey olduğundan başkaydı; yosun
 daha bekler seni, söz
 bir fener,
 yeşilin derinliklerinde
 taşıdığın, kökler bile
 ışık taşıdılar da ondan, şimdi bile
 yolcudur sesin daha
 köklerin arasında, öyle ki baltanın her inişinde
 sen de anlayacaksın yaşadığını.

YAZ SONU

Kuzey ışıkları tufanı, gecenin hepsi, boşanmış
 dizginlerinden gözün tufan sonrası saatında.
 Kemikleri kırılmış istencimiz taşların akışına karşı
 kanımızda: Dilin
 helyum doruklarından
 gelen başdönmesi.

Yarın: Makilerle kaplı
 bir dağ yolu. Kayanın
 çatlaklarında güneş ışığı. Daha azlık.
 Soluğumuzu tutabilirmişiz gibi sanki soluğun sonuna değin.

Vaadedilmiş ülke yok.

HERAKLİTÇE

Tüm dünya, yeşile karşı
sorumlu, havanın safrası
kömüre, dünyanın ateşini
tutuşturan
kışa, bütün hava
kesintisizce
kendi yeşil ânımıza girerken. Biliyoruz ki
sözcülüğümüz yapıyor. Biliyoruz ki dünya
hiçbir zaman
bizi tutacak denli küçük
bir sözcük vermeyecek. Hakça söz
yalnızca hava olduğu için,bizim
derinden derine aynılığımızın
közünde olduğu, yaşam korkusundan
başka korku vermez. Bu yüzden
olmadığımız her şeye göre
adlandırılacağız. Kim ki
daha
söylenmemişte
görür kendini,
bilecektir ne olduğunu

dünyadan
kendi hakça
ölçüsüne göre
korkmanın.

BEYAZ GECELER

Kimse yok,
der ki beden: Ne denmişse
denmeyecek. Kimse
bir beden değildir ayrı zamanda, bedenini dediğini
Senden başka kimse duymaz.

Kar, gece. Ağaçların arasında
bir cinayetin
yinelenmesi. Dünya yüzünde dolaşan
kalem: Ne olacağını
bilmez artık, yitip gitmiştir
kalemi tutan el.

Yazar yine de.
Yazar: En başta
ağaçların arasında, bir beden
yürüyüp gelmişti gecedan. Yazar:
Bedenin beyazlığı
dünyanın rengi. Dünyadır,
yazar dünya: Her şey
sessizlik renginde.

Burada yokum artık. Senin
dediğimi söylediğin şeyleri
hiçbir zaman demedim. Yine de beden
hiçbir şeyin ölmediği bir yer. Her gece
ağaçların sessizliğinde, bilirsin ki
yürür gelir
sesim sana doğru.

YAZICI

Ad

hiç çıkmadı ağzından: Kendini konuşarak
başka bir bedene soktu: Buldu yerini
Babil'de.

Yazılmıştı.

Bir çiçek
düşer gözünden
açar bir yabancının ağzında.
Bir yutkunma
açlıkla uyak yapar,
yumurtasını kırıp çıkamaz.

Paçavralar içindeki öksüzü
bulur,

elinde kışın kalbura çevirdiği
küçük siyah
bir bayrak tutacaktır.

İlkyaz,
penceresinin altında
yüz ak taşın
çoşan çiçeklere dönüştüğünü
duyar.

KARAR: BÜYÜK UZAKLIKLARIN ARDINDAN

Zakkumla gül. Dünyanın
öteki havasının kalıntıları– arı kuşunun
şahinin gölgesinde uçtuğu
yerde. Her duvarın, Ağustos'un
onu açan dünyasının ötesinden,
güneşin yakın duvarını
çatlatacak bir taş gibi.

Dağlar. Sonra dağın ardındaki
kasabanın
ışıkları. Işığın
öte yanındaki
kasaba.

Düş görmediğimizi
düşlüyoruz. Uyku saatlerinde
uyanıyoruz,
sürdürüyoruz üstümüzdeki sessizlik boyunca
uyumayı. Yaz
tutmayarak tutuyor
sözünü.

BEMBEYAZ

Boğulmuş biri için:
Bu sayfa, sanki
bir şişede
denize atılmış gibi.

Öyle ki
gökyüzü dünyayı görmeye
atılırken bile, dünyanın
bir yankısı
göğre doğru yelken açıyor olabilir,
bir yağmur anısıyla dolu,
suya düşen
yağmur sesiyle.

Öyle ki şimdi dağların sırasından
yıkılan dalgaya karşın, kırk gün,
kırk gece
geriye
hiçbir güvercin getirmemiş olan
dalgaya karşın öğrenmiş olacaktır.

GÖZÜN ÖZYAŞAM ÖYKÜSÜ

Görünmez şeyler, kökleri soğukta,
aydınlattığı her şeyde
yitip giden o
ışığa doğru büyüyen. Hiçbir şey sonlanmaz. Saat
soluk aldığımız saatin
başına döner: Sanki
hiçbirşey yokmuş gibi. Sanki
olduğu şey olmayan
hiçbir şey
göremezmişim gibi.

Yazın, sıcaklığının
sınırında: Mavi gök, erguvanî tepe.
Yaşamayı sürdüren uzaklık.
Havadan, havanın havada akışından
yapılmış bir ev.

Ufalanıp dünyaya dönen şu taşlar gibi.
Sesim gibi.
Ağzındaki.

JORGE LUIS BORGES

Çeviren: Cevat Çapan

"Garip bir zamanda yaşamak yazgılarıydı onların"

Jorge Luis Borges (1899–1986) Buenos Aires'te, Arjantin'in önde gelen ailelerinden birinin oğlu olarak doğdu. Küçük yaşta öğrendiği İspanyolca ve İngilizce'den sonra, I. Dünya Savaşı yıllarını geçirdiği İsviçre'de Fransızca ve Almanca öğrendi. İspanya'da "Ultraist" akıma katıldı ve 1921'de Arjantin'e döndü. İlk şiirleriyle "ultraist" akımı Güney Amerika'da temsil etti. 1930'dan sonra deneme, şiir, eleştiri yazısı ve kısa öykü türlerini birleştirerek oluşturduğu kendine özgü bir biçimin ilk denemelerini yazmaya girişti. 1938'de Buenos Aires Kütüphanesi'nde çalışmaya başladı. 1955'te kalıtsal bir hastalık sonucu kör oldu. 1961'de Uluslararası Yayıncılar Ödülü'nü alarak uluslararası üne kavuştu. Borges'in türler arası yazın tarzına belirli bir ad vermek mümkün değildir. Dünya edebiyatının klasiklerinden çoğuna sürekli gönderme yapan eserleri, kapsamlı bir felsefi yaklaşımı yansıtır. Borges'in fantastik evreni çok katmanlı yan anlamlardan örülüdür.

JUAN LOPES İLE JOHN WARD

Garip bir zamanda yaşamak yazgılarıydı onların.
Ayrı ayrı ülkelere bölünmüştü gezegen,
her birine bağımlılık duyulan, her biri tatlı acıların,
kuşkusuz şanlı bir geçmişin, eski-yeni
geleneklerin, hakların, haksızlıkların,
kendi efsanelerinin,
tunçtan atalarının, yıldönümlerinin,
halk avcılarının ve simgelerin zenginlikleriyle yaşayan.
Savaş için elverişliydi bu bölünme.
Kımıltısız nehrin kıyısındaki kentte doğmuştu
Lopez. Ward ise, sokaklarında Rahip Brown'un
dolaştığı kentin varoşlarında öğrenmişti İspanyolca'yı
Don Kişot'u okumak için.
Öbürü Conrad'ı sevdiğini söylerdi, adını
Viamonte Caddesinde bir sınıfta duyduğu.
Dost olabilirlerdi, oysa yalnız bir kez karşılaştılar
o çok iyi bilinen adalarda.
Her biri Kabil'di, her biri Habil.
Birlikte gömdüler ikisini de.
Şimdi kar ve kurtlar tanıyor onları.
Anlayamayacağınız bir zamanda geçti
Burada anlattığım öykü.

GENERAL QUIROGA ÖLÜMÜNE GİDİYOR BİR ARABA İÇİNDE

Kanalda birikintiler kurumuş, bir damla su kalmamış
ve şafağın soğuk ürpertisinde kaybolup gitmiş ay;
kırlar, cılız bir fare gibi, açlıktan ölmek üzere.

Araba yokuş yukarı iki yana sallandı gıcırdayarak;
hantal ve kasvetli koca bir araba.
Koyu renk koşumları ölüme bulanmış dört kara at,
altısı korku içinde, biri uyanık ve atak yedi kişiyi
götürüyordu.

Soldaki atların yanı sıra dörtnala gidiyordu esmer bir atlı.
Ölümüne araba içinde gitmek – ne görkemli bir gidiş!
General Quiroga, boyunları kıldan ince altı yedi dostuyla
gitmeyi tasarlıyordu ölümü ziyarete.

O ağzı kalabalık, kaypak, Cordobalı başbelası o çete,
artık ne yapabilir bana (diye düşünüyordu Quiroga).
İşte güçlüyüm, güvenlik içindeyim, pampada kısıtılan
boğaların bağlandığı kazık gibi sapsağlamım hayatta.

Ben ki, binlerce öğleden sonraya dayandım,
adı bile mızrakları titretmeye yeten ben,
baş eğmeyecektim ölüme bu kuş uçmaz kervan geçmez çölde.
Acaba diner mi güney doğudan esen yeller. Ya kılıçlar?

Ama günün aydınlığı vurunca üstüne Barranco Yaco'nun,
acımasız silahlar hışımla çullandı üzerine;
hepimizin yazgısı olan ölüm kuşattı La Rioja'yı
ve birden fazla hançer darbesi Manuel de Rosas'ın adını andı.

Kâh ölü, kâh dimdik ayakta, kâh ölümsüz, kâh hayalet
ulaştı Tanrı'nın ona hazırladığı Cehenneme
ve yürüdü onun kumandasında, yenik ve kansız,
arafta askerlerinin ve atlarının ruhları.

JOSEPH CONRAD'IN BİR KİTABINDA BULUNAN EL YAZMASI

Yazın yayıldığı titrek ışıkların ülkelerinde
beyaz bir ışıkla ağarıyor gün. Pencerenin
pancurundan ırkiltici bir yarık gün ışığı,
kıyı boyunca göz kamaştırıcı, ovada sıcak.

Oysa ağızına kadar suyla dolu bir küp gibi dipsiz
eski gece. Sınırsız izler beliriyor suda
ve yüzleri yıldızlara dönük sürüklenen sandallarda
insan puroyla belirtiyor tembel zamanı.

Uzaktaki burçlara doğru yükseliyor bulanık, kül rengi duman.
Geçmiş dağıtıyor, adlandırıyor, düzenliyor
şimdiki zaman. Bir iki ılımlı, belirsiz gözlem dünya.
Nehir o ilk nehir. İnsan o ilk insan.

ISIDORO ACEVEDO

Doğrusu hiçbir şey bilmiyorum onunla ilgili,
 yer adları ve tarihler dışında–
 düzenbazlıklar ve sözünden dönmeler–
 bu yüzden belli bir duraksama ve sevecenlikle korudum
 onun son gününü,
 başkalarının tanık olduğu değil de, kendi yaşadığı günü;
 ve kendi hayatımı bir yana bırakıp onunkini yazmak
 istiyorum şimdi.

Müzmin kumarbaz ve Buenos Aires batakhanelerinin gediklisi,
 Arroyo del Medio'nun doğru yakasında doğmuş, Alsina'nın
 hayranı,
 eski Batı mahallesindeki pazarlarda yerli malı denetçisi,
 Üçüncü Bölge Polis Müfettişi.
 Vatani göreve çağrıldığında, Cepeda ve Pavon savaşlarıyla
 borsa apartımanlarında dögüşmüş.

Ama onun savaşlarıyla tüketmemeliyim sözü
 onlardan tümüyle kendine özgü bir düş yaratmışken.

Çünkü başkaları nasıl şiir yazarsa,
 dedem de öyle bir düş kurmuştu.

Hastalık ciğerini kemirirken
 ve sanrılı ateşler kırıstırırken günün yüzünü,
 bir araya getirmiş belleğinin yanan belgelerini
 biçim verebilmek için düşünce.

Serrano Sokağı'ndaki evde olmuş bu
 o 1905 yazının sonuna doğru.

Savaşın alacakaranlığına giren
 iki orduyla ilgiliydi düşü;
 komutanları, bayrakları, birlikleri birer birer saydı.
 "Şimdi subaylar savaş planlarını inceliyorlar" dedi
 duyabileceğiniz bir sesle

ve onları görebilmek için yerinde doğruldu.
Çayırın bir bölümü ilişti gözüne,
piyadelerin tutunabileceği engebeli bir alan
ve süvari saldırısının püskürtülemeyeceği bir düzlük arıyordu.

Ömrünün sonuna yaklaşmış bir insanın
gerçekten tanıyamayacağı binlerce bildik yüzü çağırarak
son bir kez askeri topladı;
eski fotoğraflarda solmuş sakallı yüzler,
Puente Alsina ve Cepeda savaşlarında kendi birlikleri yanında
yaşamış ve ölmüş yüzler

İnancının özlediği (ama ateşinin zorlamadığı) o düşsel
savunmasında
yağmaladı günlerini
ve savaşta öldürtmek için kendisini
Buenos Aires'in hayaletlerinden bir ordu topladı.

İşte, bahçeye bakan bir yatak odasında
böyle öldü şehrine duyduğu bağlılıktan.

Bir yolculuk eğretilmesiyle duyuruldu bana ölümü
ve ben hiç inanmadım buna.
Ölüm konusunda hiçbir şey bilmeyen bir çocuktum; ölümsüzdüm;
ve sonra günlerce onu aradım güneşsiz odalarda.

HANÇER

Bir hançer duruyor çekmecedeki.

Geçen yüzyılın sonuna doğru Toledo'da dövülmüş demiri. Luis Melian Lafinur vermiş babama, o da Uruguay'dan getirmiş. Bir ara Evaristo Carriego eline almış bu hançeri.

Kim görse, nerdeyse bir süredir onu arıyormuş gibi, eline alıp oynamaktan alamıyor kendini. İnsanın eli istekle kavırıyor beklenti içindeki kabzayı. O güçlü, edilgin bıçağın ağzı kolayca kayıyor kının içine.

Hançerin kendisi ise bambaşka bir şeyin peşinde.

Metal bir nesne olmaktan öte bir şey. Yapanlar çok belli bir amaç için tasarlayıp yapmışlar onu. Zamanla sınırlı olmayan bir biçimde, dün gece aynı hançer Tacuarembó'da bir adamı öldüren, aynı hançerler göndermiş Sezar'ı ölüme. Amacı öldürmek o hançerin, arında kan dökmek.

Bir yazı masasının çekmecesinde, müsveddeler ve mektuplar arasında, sürekli o yalın kaplan düşünüyüşünü düşünüyor hançer, ve onu kavrayan el, tuttuğu metal canlandığı için canlanıyor, her dokunuşunda hangi katil için yapıldığını duyarak.

Bazen bir acıma duygusu yaratıyor bende. Bunca güç, bunca amaç, böylesine heyecansız, böylesine masum ve onurlu, ve yıllar geçip gidiyor boşuna.

CAMDEN, 1892

Kahve ve gazetelerin kokusu.
Pazar ve pazar gününün sıkıntısı. Bu sabah,
gözden geçirilmemiş sayfada, mutlu
bir meslektaşın alegorik dizelerine yer veren
o kendini beğenmiş sütun. Yaşlı adam
solgun, yüzü nerdeyse bembeyaz, yüzükoyun
uzanmış derli toplu odasında yoksul
bir adamın odası. Gereksiz yere
yüzüne bakıyor o yorgun aynada,
Artık şaşırmadan, o yüz ben'im, diyor.
Beceriksiz bir elle dokunuyor
kırışık sakalına, yıpranmış ağzına.
Son uzak değil. Sesi açıklıyor:
Nerdeyse gitmişim ben. Ama hayatı
ve onun görkemini sergiliyor şiirlerim.
Walt Whitman'dım ben.

GÖZCÜ

Işık giriyor ve hatırlıyorum kim olduğumu; o orda.

Bana adını söylemekle başlıyor söze (artık belli ki) bu benim de adım.

Yedi kere on yıldan fazla süren köleliğe dönüyorum yeniden.

Hatırladıklarıyla yüz yüze getiriyor beni.

Günlük sıkıntılarıyla, insanlık durumuyla.

Emektar dadısıyım ben onun; ayaklarını yıkamamı istiyor.

Aynalarda, maun eşyada, mağazaların camekânlarında beni gözetliyor.

Bir kadın ya da bir başkası reddetmiş onu, acısını paylaşmam gerekiyor.

Sevmediğim bir şiiri yazdırıyor şimdi bana.

Şu demir leblebi Anglo-Sakson dilini öğrenmeyi denememi istiyor.

Ölmüş askerlere, kendileriyle tek kelime konuşamayacağım insanlara hayranlık duymaya beni razı ediyor.

Merdivenin son basamağında yanımda hissediyorum onu.

Adımlarımda onun adımları, sesimde onun sesi.

En ince ayrıntısına kadar nefret ediyorum ondan.

Nerdeyse hiçbir şey görmediğini söylemekten hoşnudum.

Yuvarlak bir hücredeyim ve üstüme üstüme geliyor sınırsız duvar.

Birbirimizi aldatmıyoruz, ama ikimiz de yalan söylüyoruz.

Çok iyi tanıyoruz birbirimizi, ayrılmaz kardeşim,

Suyu benim bardağımdan içiyorsun, midene indiriyorsun ekmeğimi.

İntihar kapısı açık, ama din adamlarına göre, öteki dünyada ortaya çıkacak gölgeler arasında kendimi bekliyor olacağım ben.

PETER POULSEN

Çeviren: Murat Alpar

"Gel kısalsın uzaklık yakınlık artsın"

İlk şiir kitabının çıktığı 1966 yılından bugüne dek 15 şiir kitabı, 7 roman, 2 öykü kitabı yayımlayan, Kopenhag doğumlu Peter Poulsen üniversitede Portekizce öğrenimi gördü. Belli sürelerle, Danimarka Radyosu'nda gökçeyazın izlençeleri düzenleyen, Politiken gazetesinde yeni kitapları tanıtmaya yazıları yazan Poulsen, Portekiz ozanı Fernando Pessoa, çeşitli Brezilya ozanları ve Alman ozanı Gottfried Benn'den yaptığı yetkin şiir çevirileriyle de tanınmaktadır.

Peter Poulsen, Danimarka Yazarlar Birliği'nin Ozanlar Öbeği Başkanlığı (1974-76), Russel-tribunal yönetim üyeliği (1974-77) ve Danimarka Film Kurumu Danışmanlığı (1985-88) yapmıştır; 1991'den beri de Danimarka Yazarlar Birliği Başkanı'dır. Kendisine 1983'te Devlet Sanat Fonu'nun yaşam boyu yıllık ödeneği bağlanmıştır.

Poulsen 1966'da *Seçme Parçalar* adlı şiir kitabıyla yazın alanına girdi. Birbuçuk yıllığına Sao Paulo'ya gittiği 1969'a dek iki şiir kitabı daha yayımladı. Ne var ki, bu üç kitapta Poulsen'in kendine özgü deyişi daha bulamadığı, 1960'ların kimi yenilikçi ozanlarına öykündüğü görülür. Özgün deyişini bulmasında, Brezilya doğasının yanı sıra, oradaki politik koşulların, ayrıca Brezilya şiirinin etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

1970'ten sonra Poulsen'in yayımladığı şiir kitapları arasında özellikle ilginç olanları şunlardır: *Bulutlar İnsanı Geçindirmez* (1971), *Sanrı-Kent* (1972), *Çevremdeki Dünya* (1974), *Ökelere İyi Davranın* (1979), *Jane Fonda Belki Geçerken Uğrar* (1982), *Jazznost* (1989), *Yankılı Şiirler* (1991).

Peter Poulsen'in şiirleri sanki yüksek sesle okunmak için yazılmıştır. Danimarka'nın çeşitli yerlerinde düzenlenen şiir günlerine sık sık çağrılan ozan, şiirlerini yetkin okuyuşuyla da şiir-severleri etkilemeyi başarmaktadır.

Peter Poulsen doğaçlama (improvisation) ustasıdır. Sözü nü sakınmayan, gür sesli, patlamalarla dolu bir deyişi vardır.

Sıradan bir olay, politik bir mantıksızlık, ayaküstü bir konuşma, sevgi, akla gelebilecek her şey şiirinin çıkış noktası olabilir. Bir Caz ezgicisi gibi, içten gelen çeşitlemelerle, çağrışımlar doğuran çağrışımlarla sürdürür şiiri. Bir seçkinler şiiri yaratmaya çalışmaz, hep halktan yanadır. Şiirde öğreticilik yapmaktan, sonuçlar çıkarmaktan kaçınır; şiir yazdığının bilincindedir:

"sil kâğıttan şiirimi ki bir sonuca varmasın"

GECE İÇİN

merdiven altlarında kuşların tüyleri arasında
 ceplerin içinde göz kapakları arkasında
 ve benzeri yerlerde gizlenmiş
 gece kırıntıları vardır günün içinde

böyle olmakla birlikte
 geceyi karşılamaya hazır
 bir kıyının denizi beklediği gibi
 bekleyen boş bir kalıptır gün

ah günün çizdiği o keskin sınırlar

bırak saklasın gece keskin ve beyaz ne varsa evrende
 gel de erit şu sokağın karşı yanındaki çirkin yapıyı
 sil kâğıttan şiirimi ki bir sonuca varmasın
 bırak beni izleyeyim özdeğin içinden
 geçtiğin o görünmeyen yolları
 gel kısalsın uzaklık yakınlık artsın
 yavaşça gel bilinmeyen adlarını fısılda bana
 anlaşılmasın nedenlerle birdenbire çekip gidenlerin

DURDURAMAZSIN DÜNYAYI

arasıra
 gelişigüzel günlerde
 gelişigüzel sokaklarda
 birdenbire durabilir insan
 gelişigüzel

ama sürer gider yaşam
 yıkımlar sürer gider
 sürer gider yıkımların nedenleri
 en bozuk sağlık hastalarının olacak her zaman
 belli ki sağlamlarla zenginler için bu dünya
 bizim için değil

dünyanın gerçekten var olmadığını
ileri sürenler de var
dedikleri doğruysa
daha da anlaşılmas oluyor dünya
isteklerini yitiriyor da insan
gitmek istemiyor artık aynı yollardan

yaşamdaki etkinliklerin çoğu
değişmeyen eklentileri olur gövdenin
yaşamak doldurmaktır
köleler gibi birbirini izleyen
okunaksız dakikalarla
bir kitabın sayfalarını
(var olmayan) bu dünyada hiçbir şey
zaman kadar dizisel değildir zaten

bu hiç durmadan dönen dünyada
durdurabilirsin gövdeni başkalarına göre
ya da şöyle düşünebilirsin
algıladığımız her şey
kendisinin kesin bir yadsımasından
ve adalet dediğimiz

(güçlülerin güçlü)
güçsüzlerin güçsüz olma hakkından
başka nedir ki

dünyaya göre durdursan bile gövdeni
durduramazsın dünyayı
bir taşıttan iner gibi
dünyadan inemezsin

KİŞİSEL ACILAR

en içten duygularını gizleyenler
en içten duygularını gösterdikleri için
başkalarının ne gizlediğini göstermeyenler
yalnızlıktan ezilenler
yalnız kalamadıklarından ezilenler
kimi görüşlere eğilim gösterenler
eğilimden başka bir şey göstermeyenler
kendilerine kargaşacı diyenler
saçlarını dipten kazıtanlar
kendilerine hiç uymayan takma adlar kullananlar
onuru gücü ve basının ilgisini kalıt olarak elde edenler
başka her türden kalıta konmuş olanlar
aralarında bunların
göze görünmeyecek kadar ince bağlar vardır
öyle ki içlerinden birisi
kişisel acısının doruğunda
çektiğini kendine özgü dokunaklı bir biçimde anlatırken
nazi selamı veren biri ya da hasmını yere sermiş bir boksör gibi
birdenbire kolunun havaya kalktığını görüyorsa
onunla bağlantılı bir başkası
başka yerde
kaygan bir kaldırımında ayağı kayıp
burun üstü yere kapaklandığı içindir

BAŞ AŞAĞI BASILMIŞ GAZETE BAŞLIKLARI

hem 33 yaşında koca bir bebek
hem sıradan bir yetişkinsin
belki de biraz özürlü çıkmış
bir dikiş makinesinden
başka bir şey değilsin sen
belki bir zürafasın
başka zürafalara benzemeyen

amuda kalkıp okuyorsun gazeteleri
(resimli dergileri de öyle)
ama belki dünyadır altı üstüne gelen
belki de senin kafan ters oturan yerinde
baş aşağı dizilmiş başlıklarla belki de
gazetelerdir hep bu tersliğin nedeni

ne olursun ağlama
gözlerinden akan yaşlar tavana çarpabilir
belirtisi bütün bunlar bir hinoğluhlinliğin
yanılsamayı yetkin kılabilmek için
tramvayları ortadan kaldırdılar
iki yapıdan birini banka diye gösterip
gerçekte her yapının
bir banka olduğunu sakladılar
gene de
sıvıların akış yönü şaşırtmasın seni
unutma ki göz düzeltir görüntüleri
görmeden önce

ARA SIRA

ara sıra dünyayı iyice anladığımda
hiçbir değeri olmadığını saptıyorum
ara sıra öyle büyük ve çok yönlü görünüyor ki dünya
bin yıl yaşasam yetmez sanıyorum
ara sıra da doğru gelmiyor bana bunların hiçbiri
ara sıra öyle hızlı geliyor ki her şey
kafamı bile toplayamıyorum
(yapabilirim ama düşünmediğim bir şeyi)
ara sıra kendiliğinden geliyor sözcükler
nasıl oluyor bilmem
bakıyorum kâğıda yerleşivermişler
ara sıra yitirseler de anlamlarını
ara sıra yeni bir anlam kazanıyorlar
ara sıra bir döner kapıyım sanki
Chaplin'in az önce içeri girdiği
ara sıra yarattığı canavardan pişmanlık duyan
Frankenstein gibiyim
ara sıra da tanıdığım kendim gibi

BIRAKIP GİDERSEN BENİ

bırakıp gidersen beni deli olurum
 dama çıkar kurşun sıkarım yoldan geçenlere
 bırakıp gidersen beni Jimi Hendrix'in plağını pikaba koyar
 hep aynı parçayı çalarım ölünceye kadar
 bırakıp gidersen beni on kasa viski getirtip kafayı çeker
 evin girişine dikilir nâra atarım
 bırakıp gidersen beni tutar çocukluğunda oynadığın bebeği
 kılım kıpırdamadan elektrik süpürgesinin kordonuyla
 boğarım
 bırakıp gidersen beni abdal olur da
 bozkır da Kral Lear gibi durmadan konuşurum
 bırakıp gidersen beni Analar Kurumu'na haber gönderir
 tez elden kısırlaştırılmak isterim
 bırakıp gidersen beni buzluğu en soğuğa ayarlayıp içine girer
 uzanır uyku bastırsın diye beklerim
 bırakıp gidersen beni rehberde adı olan herkese telefon eder
 her seferinde deli gibi gülmeye başlarım
 bırakıp gidersen beni bütün giysilerini dolaptan alır
 odanın ortasında ateşe veririm
 bırakıp gidersen beni şişedeki yoğun nışadır eriyiğini
 bir dikişte içi bitiririm
 bırakıp gidersen beni aynanın önüne geçer
 usturayla suratımı paramparça ederim
 bırakıp gidersen beni oturup gözlerimi duvara diker
 öylece beklerim geri dönmeni

TAHAR BEN JELLOUN

Çeviren: Halil Gökhan

"Her el, tüketilmiş bir yalnızlıktır"

1944 yılında Fas'ta doğan Tahar Ben Jelloun, şair, romancı, denemeci ve gazetecidir. Le Monde gazetesinde yazan Jelloun, 1987 yılında yayımlanan *Kutsal Gece* adlı romanıyla Goncourt ödülünü kazandı. Bu kitapla birlikte *Kum Çocuk* ve *Tanca'da Sessiz Bir Gün* adlı kitapları dilimize aktarılmıştı. Fransız şair Andre Laude, Jelloun hakkında şunları yazıyor: "Tahar Ben Jelloun, kuşkusuz, Mağrip'in Batı kültürüyle en fazla içli dışlı olan yazarlarından birisi. Felsefeci E.M. Cioran ve Jean Genet'ye yakın duran bir yazardır. Ancak onun 'kültürü', Paris'e demirlemesi, kökleri konusunda haklı bulunamazlar. Burada, başka bir zamana, başka bir zihinsel uzama iş düşmektedir. "Arap" çağı Descartes çağı değildir. Ben Jelloun, "başka" bir dilin –Fransız dili– içinde bulunuyor. Bu dil kimi zaman onun sürgününü çoğaltıyor ve aynı zamanda canlı bir biçimde işliyor onu. O her şeyden önce bir şair. Çok iyi biliyor ki bellek, geleceğin kalıtıdır. O yine aynı zamanda sabah saatlerinin şairidir, öğle kırmızılığı furyasının değil. Onun sesi edepi, görkemli ve bütün cüruflardan yıkanmış bir ezgiyi açığa çıkarır. İncir ağaçları, çöl dereleri, hurmalıklar, kapalı çarşılar, çeşmeler, iç avlular: Söz, ülkenin oğullarını, düşçü ve melankolik bir Ulysse'in tutkulu halısını dokuyor ve ülke hiç beklenmedik bir biçimde kendi sözüne kavuşuyor."

Jelloun'un ilk şiir kitabı olan *Les Amandiers Sont Morts de Leurs Blessures*, 1976 yılında yayımlandı ve bu kitap 1979'da Fransız–Arap Dostluk Ödülü'nü kazandı. Jelloun yine aynı yıl Maspero Yayınları'ndan *Yeni Fas Şiiri* adlı bir antoloji yayımladı. Yazarın ikinci şiir kitabı olan *A L'Insu du Souvenir* 1980 yılında çıktı.

Tahar Ben Jelloun'un her şeyden önce bir şair olduğunu kabul edenler arasında Pierre Viansson–Ponte de var. O da şöyle yazıyor:

"Tahar Ben Jelloun önce bir şairdir. Ayaklarını sağlamca

Fas toprağına basan mağripli bir şairin, yaşamak ve yaratmak için kendi ülkesinin havasına, güneşine, kokularına, ezgilerine, insanların ve geleneklerine gereksinimi vardır. O da bu bakımdan korkusuzca ayakta durabiliyor ve o bilgiçlik taslayan, iki kültür arasındaki bölünme analizleri ondan uzak duruyor. Her ne olursa olsun bizden biri o."

EL ÜZERİNE ÇEŞİTLEMELER

1.

üstümde ne taşıyorsam sana söylemek isterdim
 ve güneşin karaltısını düşürmeden şehri geçmek
 ilk adımlarını tanımak
 ve imlerin belgeliğinde onları sınıflamak isterdim

2.

zamanın kırıklarını bir daha okumak duyguları beyazlaşınca
 dek
 biriktirmekten daha kolay değil benim için
 bir sevecenliğin bir ucundan öbür ucuna

3.

ölüler üstünde doğan gökyüzünde dağılmış gövdenin
 saydamlığından başka bir şey yok
 anıların sert rüzgârından yana

4.

lekesiz tertemiz senin, bütün güneşlerin batışında
 kızaran bir ölüm zamanını geride bırakan sözün
 köpük zamanı ayaklandırır yalnızlığını
 dönüşlerini sayarım
 şeylerin kapak taşına karşı duran yüzü

5.

bilmeceden, el çizgilerinin arasına bir şehrin
 dövmesini yapmasını ve kör talihin karşısına
 taş dikmesini istedim
 ama gördüm kuyruklu gözün konduğunu ve yendiğini güneşi
 saman güzergâhının sonunda bakışlarının
 el yolunu yitirmiş küçük bir ışıltının üstüne kapandı
 yeniden

6.

sedef ve altın yokluk
 açılmış yüzde ve çehrede koyu kırmızı peçe
 eli besteliyor kum tepesi
 şafağı

7.

ve düştü
 dolgun çöl yürek
 köşeli değildi taş ilk başta
 taş kutsal oldu çünkü bir el dokunup geçti
 ona

Kitaba göre

yuvarlıyordu gözleri ve deniz mevsimiydi
 yarın, çatlak veremli bir adamın sırtında
 yolunu açtı

göz poz verdi gelecek kuşaklar için
 ayağa kalkıyorum
 çoğaltıyorum çölleri/

el etek çekmiş

işe yaramaz yıldızlara karıştırılmış yangınlar
 burası Güney/
 yokluk

ve geçersiz yanılısama.

8.

dikizci yıldız kuyudan yükselirse eğer
 hangi söylenceden beslenmişse doğrula
 ve çalarsa kapını
 yüzünü açma

onun ve senin arandaki
 el senin

bir tek senin elin var korkunçluğunu durdurmak
 ve kötülüğe, ölüm üstüne kapanmış göze
 sızmak için.

9.

her el tüketilmiş bir yalnızlıktır
 içe çekilmiş utancın haberi olmadan bulunmuş
 tasa üstünde yerinden çıkarılabilir okşama soluktur
 korku kırıstırır anılarımızı.

10.

ayaktadır cüzzamın gövdeden ayrıldığı elin esrimesi
 dünyaya geri gelmiş
 dağ lalesi
 alamet
 ve zamanın reddi

11.

benim kafamda
 bizim kafamızda
 bir at rüzgâr yapar
 benim kafamda
 eşanlımlı gülüş
 ama yer değiştirmiştir benim kafam
 söz saçılmış yüzü yalanlar
 yiterim bir arvanada oturmadığım günden
 bu yana
 haykırır ve el uzatırım
 herkes eğildiğinde bir yumruk ekerim sırtlarına
 tam arasına beşinci ve altıncı omurların
 (bu bir alışmışlık sorunudur)
 ama doğarız yeniden
 hiçbir zaman sona ermez bu
 toprak gövdelerinizin altında soyunur ve asılır
 kalırsınız
 anüs fallop borusundandır
 göz kapatır ve bırakırsınız eli bulutların
 alnına

12.

artık götürecek hiçbir şey yok
 hayretten dona kalıyor anılar traş bıçağı önünde
 sistematik işlevleri yok artık ağaçların
 çiçekler kâğıttan değil artık
 beş yıldızın yaşlı elinin gölcüğünde boğulur
 yazgı

13.

dili olmayan çılgınlık
 ve soğuk masa üstüne çıkar
 açarım karnımı:
 rakamlar
 yabanarıları
 ve çelikten bir ay.

SÜLÜK ŞEHİR

Açık şehir
 beyaza
 siyaha
 sayıklıyor
 senin büyük arterli sokakların iblislerini geri gönderiyor
 havaya kalkmış eller
 güneşe açılmış ağızlar
 iniyor alınlarda günlük karaltılar ilk
 çizgilere

Gece yıldızların gecesi değil

çaprazlamasına gece
 genelevlerin eşliğinde uzayıp giden kadınlar
 ilkyazsız kızlar kanıyor bir yaşamın
 köşesinde
 donarken cinsel organlar kokuşan
 gövdelerde
 Fakat çılgık karışıyor yavaş bir acıya
 dolanıyor görünmez lifler

kaydedici kulak zarları her
 tokalaşmada
 her bakışta bir mikrofilm
 her kahvede bir serum
 gecikmeli göz kendini gösteriyor
 fazladan bir göz metalik koltuk değneğinde dolanıyor
 şehirde bir fuar
 ve Surların çevresi
 ayağa kaldırıyor taşları
 suçluyor
 çukurlar açıyor

senin okuduğun	senin düşlediğin
senin yazdığın	senin çaldığın
senin söylediğin	senin susturduğun
senin düşündüğün	senin tasarladığın

fişlenmiş
 kısacası
 zımbalanmış kart üzerinde

Uyku saatinde
 koşuyur iki ayaklılar/
 mezarlarından kaçmış
 parça parça gösterirler kendilerini

(ŞEHİRDE ARTIK HİÇ IŞIK YOK. YALNIZCA
FOSFORLU GÖZLER ANIMSATIYOR ÖLÜMÜN İŞİLTİSİNİ.)

ellerinizi veriyorsunuz/
dizeler çıkıyor parmakların arasından
çıktığınız noktaya dönün:göçün çocukları paylarını
istiyorlar sizden
biraz da bir-zemzem suyu
fidyeyle kurtulma ve apansız bellek yitimi arasında yarı yolda
bırakıyor sizi
hareketli bir gecenin ardından görevinize dönüyorsunuz
ve gizlenerek çalışıyorsunuz. Çıplaksınız.
Bir çocuk kapıyı vurmada giriyor içeri.
çalışma masanıza çıkıyor
bir bora gönderiyor size
tükenmiş önceden
tasarlanmış şimşekler taşıyan
uyarısız
hiçbiri

Ayağa kalkıyorsunuz
içiyorsunuz kanınızı
görmekli bir gövde

şehir yeniden kapanıyor
yükseliyor su.

ÖMER HAYYAM

Çeviren: Kenan Sarıalioğlu

"Bir çöl rüzgârı ömrümüz"

Ömer Hayyam, Türkçeye daha önce aralarında Yahya Kemal, Abdülbaki Gölpınarlı, Sabahattin Eyuboğlu ve daha birçok tanınmış şair ve çevirmenin aktardığı ünlü bir İranlı şair. Doğum tarihi kesin olarak bilinmiyor; ölüm tarihi ise 1122. Şairliğinin yanı sıra, matematikçi ve gökbilimci olarak da ün yapmış.

Yaşadığını dönemde yerleşik inançları ve değerleri kuşkuyla karşılayan Hayyam, dörtlüklerinde bu dünyanın güzelliklerinin tadını çıkarmayı önerir. Belli başlı bütün dillere çevrilen Hayyam'ı Batı dünyasına tanıtan, İngiliz şair Edward Fitzgerald olmuştur. Burada okuyacağınız yeni çeviriler ise, Kenan Sarıalioğlu'nun F. Toussaint'in Fransızca'ya Farsça'dan yaptığı çevirilerinden aktardığı örneklerden yaptığı çevirilerdir.

19.

Ey İçici,

Sonsuz kadeh! Sana kim biçim verdi bilmiyorum. Bildiğim sadece:

Üç ölçek şarapla

dolusun ve bir gün kırılıp gideceksin!

Niçin yaratıldın peki? Niçin mutlu oldun?

Ve niçin topraktan başka

hiçbir şey

değilsin!

20.

Bir çöl rüzgârı

ömrümüz! Akıp giden bir ırmak. Giden

günün, gelecek yarından bir farkı yok

benim için!

21.

Ne zaman

doğduğum, ne zaman öleceğim? Kim

hatırlıyor doğduğu günü? Kim bilebilir

öleceği ânı? Yaşamak: İki soru arasında,

unutarak her şeyi ve hiçbir şeyi

bilmeyerek!

22.

Bilgelik,

çadırlarını kuran Hayyâm, acının közüne

düştü! Kül oldu gitti... Azrail kesti

ipleri... Ve ölüm bir şarkıya sattı

şöhretini!

27.

Yaratılış

sırrını bildin, diyelim. Nedin alınıyazın?

Tut ki Hakikat karşında, cırılçıplak!

Alınıyazın nerde? Yüz yıl ömür

sürdün dertsiz çilesiz ve bir yüzyıl

daha bağışlandı, diyelim! Sonu

ne!

28.

Düşün:

Cankuşu kafesten uçtuğu gün, mutluluk
kapiya vururken, inecek perde! Nerden
geldin? Bilen var mı? Peki şimdi yolun
nereye?

33.

Durmadan

kurulup dağılan bu yerde hiçbir dost
arama. Güvenilir bir sığınak, hiç!..
Bırak, acı yüreğinde konaklasın. Olmaza
çâre arama... Kimse sana gülmeden
sen acıya gülümse,
yaşamana bak!

34.

Dönüyor

dünyanın çarkı, bilginlerin hesaplarına
aldırmadan... Yıldızları saymak boşuna!
Tek gerçek var önünde: Öleceksin ve
artık düş görmeyeceksin! Mezar kurtlarını
ve başıboş köpekleri
besleyeceksin!..

35.

Uykuya

dalmak üzereydin. Us, seslendi kulağıma:
"Mutluluk gülleri uykuda kokmazlar,
asla! Ölümün bu kardeşine teslim
olmaktansa, otur şarabını iç...
Ötede sonsuza dek uyuyacaksın
nasıl olsa!"

36.

Evrenin
ve yıldızların yaratıcısı, Acı'yı
yarattığında gerçekten aştı kendini!
Ey yakut dudaklar, ey gül kokulu
saçlar! Ne zamandan beri toprak
altındasınız?

41.

Dün, sana
verilmiş bir ödüldü. Yaşadın ve gitti...
Unut onu, mutlu ol. Hiçbir şey bekleme,
pişmanlık duyma. Ne olacaksa, ebedî
rüzgârın Talih'e göre çevirdiği kitapta
yazılı
unutma!

42.

Ben, her zaman
Ermişlerin veresiye mutluluğuna karşın
yaşam şarabının peşin coşkusunu seçtim
Gönlüm yok
uzaktan hoş gelen tambur sesinde!

47.

Şu gelincik,
bir Hükümdar'ın kanından alıyor, erguvâni
rengini! Bir çocuğun yüzünü
yıldızlarla donatan güzellik tanesinden doğuyor şu
menekşe!

48.

Binlerce
ve binlerce yüzyıl, kaç tanyeri ağardı,
ne güneşler battı! Nice binyıl dönüyor
yıldızlar! Ey insanoğlu, özenle, saygı
ile bas toprağa: Ezdiğin şu küçük yığın
yorgun bir delikanlının gözbebeğidir
belki!

49.

Irmak

kenarında ürperen bu nergis, bir
kadının dağılan dudakları değil
mi? Çimene hafifçe dokunsun
adımların... Kızıl lâleler gibi aydın,
güzel yüzlerin küllerinde filizlendi
bu nergis,
unutma!

50.

Dün, çarkının

önünde oturmuş bir çömlekçi gördüm.
Testinin göğsüne ve kulplarına biçim veriyordu.
Bir Sultan'ın kafatası ve bir dilencinin
elleriydi, ellerinde yoğrulan!

51.

İyi ve Kötü,

üstünlük kavgası yaparlar şu ölümlü
dünyada. Mutluluk ya da mutsuzluk,
talih işi. Ama, Gökyüzü sorumlu değil
bundan! Ne teşekkür eder o, ne suçlar.
Acımız ve sevincimiz, yansımaz
Gökyüzü'ne!

52.

Bugüne dek,

yüreğinde aşk gülü, kulağında Allah
sesi ve dudağında nedensiz bir gülümseme
ile kaldırdıysan kadehini,
boşa geçmemiş
ömrün, inan!

SOHRAB SEPEHRİ

Çeviren: İsa Nurazer

"Her şey gizli bir gülliğin arkasında"

1928'de Kaşan'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini orada yaptıktan sonra 1948'de Tahran Güzel Sanatlar Okulu'na girdi. 1953'te burayı birincilikle bitirdi. İlk şiir kitabı *Merg-i Reng'i* 1951'de yayımlayan Sepehri, 1957'de Avrupa'ya gitti ve İngiltere'ye uğradıktan sonra Paris'teki Ecole des Beaux-Arts'a yazılarak litografi çalıştı. 1960'ta Tahran bienalinde resim birinciliğini kazandı. Aynı yıl Japonya'ya giderek orada gravür çalışmaları yaptı. 1961'de *Avar-ı Afıtab* ve *Şark-ı Anduh* adlı şiir kitaplarını yazan Sepehri, 1964'te Hindistan'a ve Pakistan'a giderek incelemeler yaptı. 1965'te Türkçe'ye de çevrilen *Seday-i Pay-i Ab* (Suyun Ayak İzi) adlı uzun şiirini yayımladı.

1967'de *Hacm-i Sabz* adlı şiir kitabıyla İran'ın en özgün şairlerinden biri olduğunu kanıtladı. 1969'da yeniden Paris'e giderek bienale katıldı ve daha sonra New York'ta Benson Galerisi'nde bir resim sergisi açtı.

1977'de bütün şiirlerini *Heşt Kitab* (Sekiz Kitap) adıyla yayımlayan Sepehri, lösemi hastalığından 1980'de öldü.

HIÇLIK ÇİÇEĞİ

gidiyorduk
ne kadar yüksek ağaçlar
ve ne kadar siyahtı seyir
bir yol vardı uzanmakta
bizden hiçlik çiçeğine
yamaçlarda bir ölüm, dağ başında bir bulut
kuşlar hayatın kıyısında
bir ezgi söylüyorduk: "sensiz dışa bir kapı, uzaklara bir bakış
ve bozkıra sesleniştim"
gidiyorduk, toprak bizden ürküyordu
ve zaman başımıza yağıyordu
gülümsedik: uçurum uyandı ansızın
ve kuytular şarkı sundu
sessiz kaldık
ve meraklı bir ovaydı, ufuk dolu bakışlarla
oturmuştuk, gözün uzaklarla dolu, elim yalnızlıklarla
ve yeryüzü uykularla
biz de daldık uykulara
diyorlar ki bir el sanki düşte çiçek derliyordu

YALNIZ OLSUN

bir gölgeye dönüştüm ve seslendim:
uçuşların, bakışların sınırı nerde
nerde "ben yok" zirvesi, "o"nun deresi
bir ses geldi: sessiz yürü
bir kuş uçtu, yalnız idi
dolup taşı hayranlığın sürahisi
bir ses geldi: zülal olsun! yalnızlık yalnız olsun!
seherin dağında elim"o"nu derdi, "o"nu derdi
bir ses geldi: ve güneşten bir saldırı
bir kayadan tırmandım... her adımda
daha güzel daha yalnız bir dünya
ve bir ses geldi: daha yüksek, daha yüksek
uzaklardan bir şarkı: ormanlar mı söylüyordu?
ve bir ses geldi: geliyorlar kuytular
ve bir oluk ürperişten
bir ses geldi: bir anıydı belirdi, ne kadar güzelleşti ova
"o" geliyor, tüm perdeler açılmalı
kapılar da
ve bir ses geldi: kanatlar da

KIRDIM KOŞTUM DÜŞTÜM

kapıları açtım
 senin olan yankılara
 birer birer yere serptim bakışlarımı
 bakışım la dolup taşırdım varlığı
 bir göletin kıyısında
 siyah çamurun üstünde
 gördüm gülüşünden bir parça
 ve eğildim namaza
 senin ânın gizli idi bir dikenin dibinde
 kopardım serptim dünyaya
 bir ezgi çalıyordum ağaçların tellerinde:
 "kendinde yeşer kendine yayıl"
 bir oluk açtım duanın saydam gecesinde serptim sırrın tohumunu
 ve kırdım ben aldanışın askısını
 hiçliğe koştum
 ta ölümün yüzüne dek
 bilincin çekirdeğine

düştüm acı kıyısına
 parmaklarım yaşardı buluşmanın çiğinden
 titriyordum
 yamaçlardan bir rüzgâr esiyordu
 yürüdüm onunla birkaç adım
 karanlığın diplerinde
 güneşten bir parça gördüm
 aldım, yedim ve kendimden geçiyordum
 bırakılmış düşünüyordum

NARİN AYAK SESİ

bu bir dalga, suya düştü
o bir elma, yere düştü
ve bir adım durakladı... cırcır böceği söylendi
bir gürültü:gülüştüler
bir ziyafet bitirdiler
bir bakıştı uykularla dolup taşı
şu bir yolcu, yalnız gitti, bizsiz gitti
koptu bağlar:ben sabırsız bir salıncak
kırık testi:suyu bendim
işte bu taş:benle nerde bağlantısı
o bir arı:hani nerde bana doğru bir uçuşu
tasvir belli, ayna nerde
bu bir gülüş, dudak nerde
dalga geldi, deniz nerde
kokluyorum koku geldi
her taraftan halay geldi hu geldi
ben gitmiştim
gelen "o"ydu
gelen "o"ydu

İZ

ne sen ne dağ... sürekli kim?

hiçbiriniz!

hüzün! meyvesi hüzün bu bahçenin

sızan gam mı, söyle sızsın

sen susamış çanaksın

düşsün çiçek, sen kokusun

işte şevkin sarmaşığı! suvar doysun

o korkunun çocuğu! masal anlat uyusun

şu bilincin gelinciği

kopar onu dalından

düşerse taçyaprakları

bırak

düşsün

nemlendi tanrının gözü

olsun, olsun

tanrı senden yüksek değil

hayır, yalnız, daha yalnız!

dorukları dereleri sen eşit gör

açık değil, gizil gör!

bir ayet var uçuştan, bir kanat yok

bir şarkının ipliği var, kimse yok

bu bir yankı:bir düştü o, uçtu gitti

ayak sesi:bir sırdı o, kapımızı çaldı gitti

düşünce neydi:bir ahıra yem ettiler o düşünce neydi ki:

yalnızlık ne:bir yalağa su döktüler

bu akarsu:ondan daha sadeyiz biz

bu bir gölge:daha alçakgönüllüyüz

ne sen ne ben

süremeyiz sonsuza dek

aç o nemli gözlerini

ölüm geldi

aç kapıyı!

AYDINLIK, BEN, ÇİÇEK, SU

ne bir bulut, ne bir rüzgâr
oturmuşum
havuz yanı başımda
balıkların gezintisi
aydınlık, ben, çiçek, su
ve hayatın pırıl pırıl salkımı

annem reyhan derliyor
ekmek, reyhan ve peynir
bulutsuz bir gökyüzü ve nemlenmiş petunyalar
kurtuluş yakınlarında: bahçenin çiçekleri arasında
nasıl da ılık okşayışlar dökmekte
o bakır tasa
merdiven duvardan daha yüksek
sabahu yere taşımakta
her şey gizli bir gülüşün arkasında
zaman duvarında bir delik var
yüzüm belli o delikten
bir şeyler var, bilmiyorum
koparırsam bir bitkiyi ölecektir biliyorum
yükseklere tırmanıyorum
kanat dolup taşıyorum
bir yol belli karanlıkta
fener dolup taşıyorum
ışktan, kumdan, ağaçlardan, direklerden
taşıyorum
yoldan, nehirlerden, köprüden, dalgalardan
ve yaprağın suya düşen gölgesinden
ne kadar yalnız içim benim!

GÜZEL YALNIZ GECE

dinle:dünyanın en uzak kuşu
ötmekte
gece apaçık ve apaydın
sardunya çiçekleri
ve mevsimin en sesli dalı
dinlemektedir ayı
binanın önü merdiven
kapı, elinde fener
ve sonsuz esen rüzgâr

dinle:adımlarına seslenmekte
bir yol ta uzaklardan
karanlığın süsü değil gözlerin
silk göz kapaklarını
al ayakkabılarını
ve gel
ayın tüyleri parmak uçlarını uyarıncaya dek
zaman seninle oturacak bir keseğin üzerinde
ve gecenin mezamiri
bir parça şarkı gibi
emecektir vücudunu

orada bir aziz var
bak diyecek:aşktan nemli bakışa ulaşmak
en güzel şey!

ADRES

"arkadaşın evi nerede?"
 gün çıkarken sordu atlı
 durakladı gökyüzü
 yoldan geçen sundu karanlığına kumun
 ağzındaki ılık dalı
 şöyle dedi, göstererek bir kavağı:

"bak! varmadan o ağaca
 bahçe dolu bir sokak var
 daha yeşil tanrımızın düşlerinden!
 ve orada aşk mavidir
 sadakatin tüyleri dek
 erginliğin arkasından çıkan sokak
 gideceksin sonuna dek
 döneceksin o yalnızlık çiçeğine
 o çiçeğe birkaç adım daha kala
 duracaksın

o sonsuza akan fısıkiyesi önünde
 mitosları yeryüzünün
 saydam bir korku
 kaplayacak vücudunu

akıcı samimiyetinde uzayın
 bir hışırtı duyacaksın
 bir çocuğu göreceksin tırmanıyor çam ağacına
 ve almaya çalışıyor bir civcivi
 o ışığın yuvasından
 ve soracaksın:arkadaşın evi nerede"

EMILY DICKINSON

Çeviren: Nazmi Ağıl

*"Bir kitap kadar elverişli değildir hiçbir gemi
Uzak ülkelere götürmek için bizi"*

Emily Dickinson 1830'da Massachusetts'de Amherst'te doğdu. Dedesi Amherst Koleji'nin kurucusu, ünlü bir avukat olan babası aynı kurumun yöneticilerindendi. Kendisinden "Amherst'lü Rahibe" diye sözedilen Emily Dickinson, orta-öğrenimini Amherst'te tamamlamış, ama edebiyat konularında kendini yetiştirmiş bir insandı. Gençliğinde daha çok erkeklerden oluşan bir aydınlar çevresine girmekten de çekinmemişti. Ancak hayatının son yirmi beş yılını ailesinin dışına çıkmadan, yalnızlık içinde geçirdi. Sağlığında pek az şiiri yayımlanan Emily Dickinson'ın yazmış olduğu çok sayıdaki şiirleri 1866'da, ölümünden dört yıl sonra 1890, 1891 ve 1896'da üç kitap halinde yayımlandı. Şaşırtıcı imgeleri ve eğretilmelerıyla, yaşadığı dönemde gerçek değeri anlaşılmayan Emily Dickinson, bu özellikleriyle Modern Amerikan Şiiri'nin öncülerinden biri sayılır.

4

Bir sopa kıramaz kalbi
Ne de bir taş
Gözle görülmeyecek kadar
İncecik bir kırbaç

Sihirli yaratığı

Yere yıkıncaya kadar kamçıladi,
Ne var ki açıklanamayacak kadar
Soyluydu kırbacın adı.

Çocuğun vurduğu kuşun
Büyükliğündendir ancak
Kendini öldüren taş
Türküler yakmak.

5

Karanlık kalır hep acının bir yanı
Hatırlayamaz doğumunu
Düşünse de sabah akşam,
Ya da o doğmadan önce var mıydı yaşam.

Kendinden başka geleceği yoktur–
Onun sonsuz ülkeleri kapsar–yeni
Acı dönemlerini görmek için–
Aydınlatılmış geçmişini.

8

Zaman acıları dindirir derler
 Hiç dindirmedi zaman,
 Gerçek acılar güçleniyor
 Kaslar gibi, büyüdükçe insan.

Zaman bir acılar sınavıdır
 Ama çare değil, eğer
 Böyle olsaydı ne dert
 Kalırdı şimdiye, ne dertten eser.

...

Ne küçük bir şey ağlamak
 İç çekmek kadar kısa,
 Yine de kadınlı erkekli
 Buncacık şeylerden ölürüz nasılsa.

Son nefes ilk nefestir
 Öldükleri ana kadar hiç yaşamayanlara,
 Yaşasalardı ölmüş olacıklara ancak
 Öldüklerinde can bulanlara.

...

Ben hiç kimseyim! Sen kimsin?
 Sen de mi hiç kimsesin?
 Biz bir çiftiz öyleyse – Şışş, sakın ha!
 Biliyorsun, ayırırlar bizi yoksa.

Ne ürkünç birisi olmak,
 Ne kadar halk işi bir kurbağa
 Gibi ömür süren gün boyu, adını tekrarlamak
 Hayran bir bataklığa

20

Ölünün çıktığı evde
Ertesi sabah telaşı,
Yeryüzünün en ciddi
Tutulan uğraşı,-

Rafa kaldırılması sevginin,
Kalbin süprülüp, temiz
Kıyamete kadar
Kullanmak istemeyeceğimiz.

27

Naralar atıp dögüşe dalmak
Cesaret işi,
Çok daha şerefli dir yalnız göğsünde
Acının süvarisini koşturan kişi.

Kimsenin ruhu duymaz, oysa kazanmıştır,
Kaybeder, kimseler kulak asmaz,
Kapanırken gözleri onu hiçbir
Millet şehidim diyerek bağrına basmaz.

İnancımız odur ki böylelerinin peşinden
Melekler gider, gösterişli alaylar
Halinde, saf saf, uygun adımda,
Üniformaları kar.

178

Korkarak gözden geçirdim küçük hayatımı–
 Yitip gidecek ne varsa harman
 Edip ayırdım benimkisi gibi başlar
 Rüyaya yatırılana dek kalıcı olanlardan.

Sonrakileri bir ambara koydum–
 Uçup gitti öncekiler.
 Bir kış sabahı varıp baktım ki
 Eyvah –hazinelere

Değerindeki samanım yoktu "iskelede"–
 "Kirişin" üstünde yoktu saman–
 Umut dolu bir çiftçiydim–
 Bir 'sinik' oldum her şeyden şüphe duyan.

Bir hırsızın işi mi bu–
 Rüzgârın işi mi–
 Tanrı'nın parmağı mı var–
 İşim bunu bulmak şimdi!

Böylece başlıyorum araştırmaya!
 Ya sen Yürek bir sorun var mı?
 Yerin, sana Aşkın sağladığı
 Küçük ambar mı?

241

Acı dolu bir bakışı severim,
 Gerçek olduğunu bilirim de ondan,
 Sarsıntı geçiriyor gibi ya da
 Bir sancısı varmış gibi yapmaz insan.

Gözler bir kere sırlanır –ve bu Ölümdür–
 Taklit etmenin imkânı mı var?
 Yapmacıksız ıstırap tarafından ipe dizilir
 Alnın üstünde biriken boncuklar.

520

Ben ölüm için duramadığımdan
 O benim için nazikçe durdu,
 Bir o, bir ben vardık arabada,
 Bir de Ölümsüzlük gidiyordu.

Yavaşça ilerliyorduk, acelesi yoktu,
 Çalışmak, aylaklık da ne?
 Kaldırıp bir kenara koymuştum
 Dayanamayıp nezaketine–

Okulu geçtik, avlusunda halka olmuş
 Çocukların boğuştuğu –teneffüs saati–
 Dikkatle bakan buğday tarlalarını geçtik,
 Güneşi geçtik–günün batma vakti–

Ya da–o bizi geçti– daha doğrusu,–
 Çiğ damlaları bir ürpertiyle geldi,–
 Bir ağdan ibaretti çünkü elbisem–
 Başlığım sadece bir tüldü–

Bir toprak kabartısı gibi duran
 Bir evin önünde durakladık–
 Neredeyse görünmüyordu çatı,
 Kornişleri –gizliyordu toprak–

Aradan yüzyıllar geçti –ancak
 O tek günden kısa geliyor şimdi,
 Ki o gün, atların kafalarının sonsuzluğa dönük
 Olduğundan ilk şüphelenişimdi.–

754

Hayatım hep kıyı köşede
 Dolu bir tabanca olarak durdu-
 Ve yanımdan geçen sahibim
 Tanıyıp bir gün beni götürdü.

Ve şimdi kraliyet korularında dolaşıyoruz,
 Ve şimdi karacalar avlıyoruz beraber
 Ve ne zaman konuşsam onun adına
 Hiç beklemeden cevap veriyor dağlar.

Ve ne zaman gülümsemem vadide
 Pırıl pırıl ışıyor sımsıcak bir nur-
 Sanki Vezüv benzeri bir yüz
 Hoşnutluğunu belli ediyor.

Ve efendimin başını koruyorum
 Güzel günümüz bitip de gece olunca,
 (Eider) Deniz ördeği tüyünden derin yastığı
 Paylaşmaktan bu daha iyi bence.

Ölümcül düşmanım ben de onun düşmanlarına
 Üstüne düşmüşse gözümün kıskanç bakışı
 Ya da sallamışsam buyurgan parmağını ona
 İkinci kez davranamaz o kişi-

Ondan daha uzun yaşayacağım belki
 Ama o yaşamalı -benden- daha çok
 Öldürmeye gücüm yeter de çünkü
 Ölmeye dermanım yok-

1263

Bir kitap kadar elverişli değildir hiçbir gemi
Uzak ülkelere götürmek için bizi.
Ve hiçbir atın şaha kalkmış
Bir sayfa şiire ulaşamaz hızı.
En yoksullar bile katılabilir bu tura
Kaçak yolculuk etmelere son,
Ne kadar hesaplı şu
İnsan ruhunu taşıyan fayton.

1278

Sisler içinde dikiliyordu Dağlar-
Aşağılarda vadiler duruyordu,
Gökyüzü ve nehir -gönüllerince,
Biri oyalanıyor, diğeri yürüyordu.

Dinleniyordu Güneş-
O kadar ilginç değildi artık
Onun için Ateş.
Çimenlerle laflıyordu Alacakaranlık.

Öyle yumuşacık
Bir akşamdı ki tenimize değen,
Ne iyi komşu dedik
Şu Görünmeyen.

1333

Baharda biraz çılgınlık
 Krallara bile verilir salık,
 Ama bu nefis manzaraya
 Bütün bu yeşil cümbüşüne veya
 Kendisininmiş gibi bakan
 Soytarının hali yaman!

...

En tatlı şeydir başarmak
 Müzmin mağluplar için,
 İçiyorsan nektarı mutlak
 Yanıyor demektir için.

Bu gün bayrağı taşıyan
 Mor cüppelilerin hiçbiri
 Onun kadar ayan beyan
 Tanımlayamaz "zafer"i:

Yenik düşmüş, can
 Çekişiyor –evet,
 Zafer ezgileri çalınıyor uzaktan
 Yasaklı kulağına, acı veren ve net.

1599

Zarar gelmez gürleyen sudan
 Tehlike durgun sudadır
 Derinlerinde çünkü Doğa'nın
 En ölümcül sebebi pusudadır.

...

Uyuyor görünen engin
 Suların ne kadar derin
 Olduğundan şüphe niye?

Kararsız bir Tanrı tarafından
 Ateşe verilmiş olamaz bu mekân
 Sonra da söndürsün diye.

1764

En hüznü ses en tatlı ses
 En çılğın ses büyüyen,–
 Kuşların sesidir baharda,
 Gece hoş bir tat bırakıp giderken.

Mart'la Nisan arasındaki çizgi–
 O büyük sihirli sınır
 Ötesinde Yaz, nefes alsa duyulur
 Yakınlıkta, kararsızlıklar yaşamaktadır.

Bir zamanlar bizimle eyleşen
 Dostları hatırlatır bir bir,
 Ki ayrılığın kara büyüyle büyüyen
 Hasretleri artık insafsızca derindir.

Yasını tuttuğumuz ne varsa
 Hatıra gelir yeniden,
 Ötmesin isteriz kuşlar
 Sussun isteriz bu siren.

Bir kulak deşebilir bir kalbi
 Bir mızrak kadar kıvrak,
 Keşke kalbe bu kadar tehlikeli
 Bir şekilde yakın olmasaydı kulak.

AMİNA SAİD

Çeviren: Halil Gökhan

"Yarın güneş.. yanibaşında olacak kendinin"

Amina Saïd, 1953 yılında Tunus'ta doğdu. Paris'te yaşıyor ve çalışıyor. 1976 yılından bu yana dergi, antoloji, kişisel ve ortak kitaplarda şiirleri yayımlanıyor

1989 yılında *Feu d'Oiseaux* adlı şiir kitabıyla aldığı Jean-Malrieu Ödülü'yle dikkatleri çekmişti. Şiirin yanı sıra masal ve öyküler de yazıyor.

Amina Saïd'in, 1988 yılında yayımlanan *Sables Funambules* adlı kitabında desen olarak Abidin Dino'nun monotipleri kullanılmıştı. Yine, 1985'te yayımlanan *Métamorphose de L'île et de la Vague*'ın önsüzünü Abdellatif Laabi kaleme almıştı.

Amina Saïd, 1994 Mayıs'ında Fransa'da, La société des Gens de Lettres'in verdiği Charles Vildrac Şiir Ödülü'nü Le Dé Bleu Yayınları'nda çıkan *L'une et L'Autre Nuit* (Biri ve Öteki Gece) adlı şiir kitabıyla aldı.

İP CAMBAZI KUMLAR

(...)

ağaç
bir el gibi sinirlenmiş
ışıkta doğarken

yaşıyor şafak
ve rüzgâr
gezici ateşlerimizi
üfüren

kat ediyor bizi ufuk
peki ya güneş?

bir sonsuzluktan ötekine
doğuşumuza bakıyoruz
kenarları hiçlikle işlenmiş gözkapakları

yaşıyor ağaç
ve adımlarımızın
derisi yüzülmüş yollarında
izleri susturan
zaman

bir güneş doğuyor
bizi insan ilan eden

bir sonsuzluktan ötekine
gözcü kalıyor yürek
çarpan bir toprağa
geçiyoruz kentlerin bizi
topraktan
uzaklaştıran
uzamını

kollarımızın ucunda
devriliyor ufuk
kumdan kanatlar gibi

yalnızlık
yol döşüyor bize

bildik hasatların
sınırlarına vardığımızda

kara özsulardan
bir haşhaş
tutuşması var dudaklarımızın

gözünü açtığında
mavi olan
tek bir taşın tınladığı
açık boşluk
gözlerimiz arasında

(1988)

BİRİ VE ÖTEKİ GECE

(...)

uykusuzlukların kaynağı
tükenmeyecek bir tek

düşlerimizin önünde
yürüyerek
geçiyoruz

sahte bulutlardan
tutuşmuş gibi
çatlak ellerimiz

kortejler
doğu yönünde

gece benim gecem
derin ve paylaşmasız

bir ışıltı kırışır onda

yarın güneş
yanıbaşında olacak kendinin

çarklarını ekleştirerek

gece karşılıyor
bir gün artığını

her gözkapığının altında
bozguna uğramış bir göktaş

ruhun
gergin kayışları

işleyen eller
düzenliyor ânı

beni rahatsız eden uyum
sevinci atamıyor başından

titremiş dümen suyu
ışığın

gece karşılıyor
bir gün artığını

bir davranış bize açıklıyor
bir sözcüğü
ve ortaya çıkıyor düş

coşkunun bakışında
dünyanın ağırlığı

bir yankı gibi
gizli bir şarkı

toprağın yeşili altında
bütün yaşamın kanı

fethedilmiş yerinde
birliktesin

gündüz yürüyüşçüsü
aşılmış koyu karanlıklar

açılması için
bizim gözlerimizin
senin gözlerini kapatman yeter

ve bir gözyaşı her zaman

insanlar haykırıyor
gerçek adlarını

onları içinde tutmayacak
çemberi çiziyor adımları

onların adları neymiş
duyuyor musun

en sonra gidecekler
az sonra gelecekler geri

başka yıkımlar için
birbirlerinden ayrılıyorlar

gök yüksekliğinde
bir talihtir bu

mavi teraslar
geceye yol verirler

gözünü kamaştırır heyecan
açık gözlü uzayın

yıldızlar kalburunun

mutlu bir hüznün
esrarlı acıya göre
uyarlar kendini

bir bir gelirler gömmeye
tarifsiz yüzlerini
suskuya kadar

bir tek ben kurarım kendimi
bu durumda

müziğe yatkın bir suda
istek duyan yansıma

sessizliğin titreşen dinginliğinde
ahengi fethedersin

sabah bomboş mu olacak
haberini yok

LEAN NIELSEN

Çeviren: Murat Alpar

"Bu ağaç bir özlem/kendisi bilmese de"

"Danimarka'nın emekçi ozanı" diye bilinen Lean Nielsen, ilk şiir kitabı *Fru Jensen in memoriam*'ın (1969) arka kapağında, kendini şu dizelerle tanıtıyor:

"Lean Nielsen havayı ilk kez
28.1.35'te ciğerlerine çekti.
Serbest iş pazarında kariyerine başladığı zaman
14'ündeydi. Tarım işçiliği eğitimi, ayakçılık,
orman ve maden işçiliği; her türlü işçiliği yaptı.
Öğretmenler, denetmenler, yönetmenler, kaptanlar,
mal sahipleri ve iyi kötü her tür ustadan
tinsel ve tensel öğrenim gördü.
O günlerde İncil'i ve Bütün Dünya dergisini
durmadan okur; ücret artışına, özgür dünyaya inanırdı.

Şimdiyse inanıyor ki, Danimarka emekçileri bir gün
tartışmaya başlayacak, bu ücretli bu sınıflı düzen nasıl yıkılır;
insanlara ve çalışmaya saygı gösteren,
dayanışma içinde, toplumcu bir düzen
nasıl kurulur diye.
Sıradan, saf ve geç ergenleşmiş
olmasının yanı sıra,
şiirlerinde bulacağınız
kişidir Lean Nielsen."

Gerçekten de Lean Nielsen'i, bütün yaşantıları ve deneyimleriyle, şiirlerinde bulabiliriz. Emekçi bir ailenin çocuğu olan ozanın yaşantıları, Danimarka emekçisinin yaşantılarıdır. Şiirlerinde düzene duyulan kırıngnlığı, yaşama sevincini, ölüm ile acılar karşısında insanoğlunun duyduğu umarsızlığı yansıtır.

BENİM İÇİN ŞİİR

şu annenin bebeğini
kucağıma vermesi
ve benim bu küçücük varlığı
kollarımda tutmamdır

Daha üç günlük bir kız,
yumuk gözlü, sarı saçlı,
yumuk yumuk parmaklı,
ayakları
kimbilir nerelere
götürecek onu dünyada

İşte bu
4 kiloluk varlığın içinde,
büyüten açlıkla birlikte
yaşam için gereken
her şey var

Tutup yüzüme
kaldırıyorum onu,
sözcükleri, yaşamın yarattığı
türlü türlü sesleri
dinleyecek kulağından öpüyorum

O denli büyük ki
yeni bir insan, o denli
güçsüz ki, buralarda
ne savaş ne açlık
olmadığı için
güçlük çekmeden
büyür, diyorum

Sessiz bir yağmur
yağıyor dışarda,
yağmur suyunu
emerek doyasıya
büyüyor canlılar.

BENGİLİK

İncil okuduğum
bir akşam
bengiliğin
ne olduğunu
anneme sordum

annem dedi ki
yılda bir kez
kocaman bir dağa
doğru uçup
dağın tepesinden
gagasıyla
bir taş alarak
uçup giden
bir serçe düşün

işte bu serçe
böylece
bütün dağı
taşıdığında
bengiliğin
bir saniyesi
geçmiş demektir.

KANARYALAR

helsingör'de
istasyonun bulunduğu
sahil yoluna doğru yürüyorduk

içinde teyzemin armağanı
iki kanarya ile
bir kafes vardı elimde

kafesin dibi çıktı birden
kafesten kaçan kuşlar
denize doğru uçu

biraz uçmuşlardı ki
martıların
saldırısına uğradılar

kanaryaların
küçük sarı tüyleri
havaya dağıldı ilkin
sonra yok oldu hepsi

kuşların
kısa süren özgürlüğü
çok üzdü beni

ÇANTA

yazı masasının çekmesinde
timsah derisinden
küçük bir çantayı
saklardı annem

çantanın içinde
ışıkta döndürüldüğü zaman
mavimsi kızılımsı
menekşe rengi
ışıklar saçan
saydam taşlı
bir süs iğnesi vardı

bir de gümüş kakmalı
fildişiinden
bir yelpaze
gülümseyen
diz kırarak selam veren
bir balerin resmi vardı
yelpazenin ipeğinde

çanta süs iğnesi
ve yelpaze
çekmede dururdu
bu nesnelerin annem
hiçbirini kullanmazdı

çantanın derisine
her dokunuşta
bu derinin sahibi timsahın
nil nehrinde yaşamış
ve belki de insan yemiş
olduğunu düşünürdüm

FABRİKA AVLUSUNDAKİ AĞAÇ

Fabrikada kart basmadan
besin emiyor kökleri.

Ücret almadan
fıskırıyor dallarından
yapraklar.

Acı çekmeden
değişiyor yaprakların rengi
mevsime göre.

Korkusuzca
bırakıyor dallarını
soğukta cırılçıplak.

Kasalar arasında
avluda durmasına
karışmıyor hiç kimse.

Bu ağaç bir özlem
kendisi bilmesede.

FRU JENSEN IN MEMORIAM

Adı
Fru Jensen'di
altmış beş yaşındaydı,
fabrikada
çalışmıştı
otuz yıl.
Emekli aylığı
yetmiyordu.
Geçmek
bilmiyordu zaman.
Pencerin yanında
otururdu
televizyon vaktine dek,
ama bir şey
yokken televizyonda,
hayır,
geçmiyordu saatler,
zaman kısırdı.
Bir gün
zamanı
kendi eliyle
kırdı.

HAZİRANDA BİR GECE

Gökyüzünün altında
ışılıklı bir evrende
dolaştım bu gece
yol boyundaki ağaçlardan
uyuyan insanlardan
ve uyuyan kuşlardan
bir sevginin bana doğru
aktığını duydum

pervaneler otlar ve bulutlardan
geliyordu bu sevgi
ve bir an
anılar ve suçluluk
duygusundan arınarak
bu sevgiyi çevreme yansıtmanın
sevincini tattım

bir çam sallanıyordu ilerde
gövdemi kucaklıyordu yel
bense durup yakardım bütün canlılar
acılar ve yalnızlığı yensin diye

LESBOS

Tatlı iri elmalarla bizi beslerken
 durmadan gülümseyen konuşkan iri yarı
 bir Yunanlı'nın arabasıyla
 bir balıkçı köyüne doğru gidiyorduk

Bozuk bir İngilizce
 konuşuyordu Yunanlı
 ben de öyle konuştuğumdan
 kolayca anlaşıyorduk

Sonsuz göğün altında
 vakit akşamdı
 kahverengi mavi ve kıızıldı ortalık
 zeytin ve çam ağaçları vardı her yerde
 birden İsa'dan 600 yıl önce
 Sappho'nun bu yörede
 bir ozanlar okulu
 kurduğunu düşündüm

Yaşamış olduğu yeri
 sordum Yunanlıdan
 parmağıyla pencereden
 dışarıyı gösterip
 birkaç kilometre ötede
 Sappho'nun evinden
 kalıntılar olduğunu söyledi
 istersek bizi hemen
 oraya götürecekti
 ama yorgundu herkes

30 yıl önce okuduğum
 Sappho'nun elinden çıkmış
 bir şiiri anımsadım:

GECE YARISI

Hem Boğa Burcu'ndaki yedi yıldız
hem dolunay battı şimdi,
vakit gece yarısı, akıyor zaman,
uzanmış yatıyorum burda yapıyorsunuz.

İlk okuduğumda bu şiiri
çağlar içinden akarak
gidip Sappho'nun yanına yatmak
onu sevmek okşamak
göksel yalnızlığından kurtarmak
isteğini duymuştum,
kollarının arkasında belki
ateşli bir kadın
bulacaktım kimbilir

20 KRON YOLLADIM

İnsan haklarımı bu yıl
nasıl kullandığımı soruyorsun

30.000 kron vergi ödedim
45.000 kron içkiye verdim
20.000 kron da sigaraya

Meyhanelerde bira ısmarladım susayanlara
böyle gitti sanırım 1.000 kron da

100 kron kadar da sokakta karşılaştığım parasızlara

Kilise aracılığıyla bir de
20 kron yolladım
açlık çeken ülkelere.

HUGO VON HOFFMANNSTHAL

Çeviren: Leylâ Serdaroğlu

"Uyku sersemi uçan bir güvercine"

Oyun, deneme yazarı ve şair Hugo von Hofmannsthal, 1 Şubat 1874'de Viyana'da doğdu, 15 Temmuz 1929'da Viyana yakınlarında Rodaun'da öldü. Lirik şiirleri ve oyunlarının yanı sıra, Richard Strauss'un operalarına yazdığı librettolarla da uluslararası ün kazanmıştır. Bir banka müdürünün tek çocuğuydu. Viyana'da hukuk öğrenimi gördü. On altı yaşındayken Loris takma adıyla yayımladığı ilk şiirleri, düşsel nitelikleri ve büyülu çağrışımlar yaratan dilleriyle geniş ilgi topladı. Ancak olgun bir şairin elinden çıkabilecek büyük bir biçimsel ustalık ürünü bu şiirleri, onun yanında bir gencin yazmış olması çoğu kişiye inanılmaz görünmüştü. Hofmannsthal zorunlu askerlik hizmetinden sonra akademik kariyer yapmak amacıyla Roman dilleri okudu. 1901'de evlendi ve serbest yazar olarak çalışmaya başladı.

1891-99 arasında, Maurice Maeterlinck'in durgun yapılu oyunları, Robert Browning'in dramatik monologları ve Alfred de Musset'nin "proverbes dramatiques"inin (atasözüne dayanan kısa güldürü) etkisiyle kısa manzum oyunlar yazdı. Şiirleri kadar başarılı olan bu kısa oyunlar, görünüş ve gerçeklik, geçicilik ve zamanın sınırlarını aşma, insan kişiliğindeki süreklilik ve değişim gibi, Hofmannsthal'in sonraki yapıtlarında da sık sık ortaya çıkan temalara ilişkin lirik düşünceler içeriyordu. Ama 20. yüzyıl başlarında Hofmannsthal "Ein Brief" (1902; Bir Mektup) adlı denemesinde, katıksız şiirsel biçimlere karşı çıktı. Bu deneme, yalnızca onun kişisel açmazının bir ifadesi değil, aynı zamanda 19. yüzyıl sonunda estetik simgeciliğin içinde bulunduğu açmazın da gözler önüne serilmesi idi.

Bu geçiş ve arayış sırasında Hoffmannsthal, Elizabeth dönemi tiyatrosuyla klasik tragedya biçimlerinden yararlanarak deneysel çalışmalar yaptı. Viyana lehçesiyle yazdığı ve konuları çağdaş Avusturya toplumunda geçen komedile-

rinde ahlaksal sorunları ele aldı ve Gerçekçilikle üstü kapalı bir simgeciligi iç içe kullandı. Avrupa uygarlığının I. Dünya Savaşı'ndan sonra yaşadığı bunalım ve çözölmeyle ilgili düşüncelerini *Der Turm* (1925; Kule) adlı siyasal oyununda ve Batı kültürünün geleceğı konusunda kehanetler içeren çeşitli denemelerinde dile getirdi.

Hofmannstahl, Habsburg hanedanının çöküşü karşısında, bir yandan Avusturyalılığa daha sıkı sarılırken, bir yandan da Avrupa geleneğine bağlanmıştı. Gittikçe gelişen sanat anlayışı içinde, ilk yapıtlarındaki inceliğı ve aşkın güzellik duygusunu korumakla birlikte, 20. yüzyıla ayak uyduramadı. Çeşitli yazıları Türkçede *Seçme Yazılar* (1950) adı altında yayımlanmıştır. Ayrıca şiirlerinin bir bölümü de çevrilmiştir.

YÜZÜN

Doluydu yüzün düşlerle
Ben sustum ve suskun bir titreyişle baktım sana.
Nasıl da birden canlandı! Geçmiş
Gecelerde kendimi tümüyle bir kez verdiğim.

Aya ve o sevgili vadiye,
boş eteklerde birbirinden uzak
cılız ağaçların olduğu ve aralarında
alçak küçük sis bulutlarının dolaştığı.

Ve sessizlikten gelen o hep serin
ve hep yabancı gümüş beyazı suları
ırmağın akıttığı – nasıl da canlandı birden!

Nasıl da canlandı birden! Çünkü bütün bunlara
ve onların – o verimsiz – güzelliğine
büyük özlemle verdim kendimi
tıpkı şimdi senin saçına bakarkenki gibi
ve gözkapaklarının arasında bu pırıltı!

KÜÇÜK BİR ÇOCUĞA DİZELER

Senin gül renkli ayakların büyüyor
 Aramak için güneş ülkelerini;
 Güneş ülkeleri açık!
 Orada suskun ağaç tepelerinde
 Asılı kalmış asırların havası,
 Tükenmez denizler
 Hâlâ, hâlâ orada.
 Ebedî ormanın kenarında
 İstiyor musun tahta çanaktaki
 Sütü kertenkele ile paylaşmak?
 Olacak bu neşeli bir yemek
 Neredeyse yıldızlar içine düşecek!

Ebedî denizin kıyısında
 Kendine çabuk bir oyun arkadaşı bulursun:
 Dost canlısı, iyi yunusu.
 O sana doğru sudan çıkacak,
 Ve bazen o görünmese de,
 Ebedî rüzgârlar
 Senin gözünden fışkıran yaşları durduracak.
 Güneş ülkelerinde
 Eski, yüce zamanlar
 Daima var, hâlâ orada!
 Gizli gücüyle güneş
 Senin gül rengi ayaklarını biçimlendiriyor
 Onun ebedî ülkesine gidebilesin diye.

DÜNYANIN SIRRI

Derin kuyu biliyor
Bir zamanlar herkes derin ve sessizdi
Ve herkes de bunu bilirdi.

Büyülü sözcükler gibi tekrarlanan
Ve temelde anlaşılmamış
Şimdi ağızdan ağıza dolaşıyor.

Derin kuyu biliyor
Onun içine eğilip bir adam anladı.
Kavradı ve sonra yitirdi.

Ve delice böyleniyor, bir de şarkı söylüyor
Onun karanlık aynasına
eğilmiş bir çocuk ve uzaklaştırılmış.

Sonra bu çocuk büyümüş kendisi hakkında hiçbir şey bilmeden
Ve bir kadın olmuş, birinin sevdiği
Ve sevgi gibi güzel veren.

Sevgi ne kadar derin bilgi veriyor!
O zaman derinden sezdiğimiz şeyleri
Onun öpüşünde anımsıyoruz.

Sözcüklerimizin içinde
Dilencinin ayağı çakıl taşlarına böyle basıyor
Kıymetli bir taşın kısılcığında.

Derin kuyu biliyor
Ama bir zamanlar herkes bilirdi
Artık bir düş daireler çizerek dolaşıyor.

GÜN DOĞMADAN

Solgun ufukta, içine kapanmış titreyen
fırtına var şimdi.

Hasta şimdi düşünüyor: "Gün ağardı! Artık uyuyacağım."
ve yanan gözkapaklarını kapatıyor.

Şimdi ahırda genç inek burun deliklerini
serin şafak kokularına uzatıyor. Şimdi
sessiz ormanda hiç yıkanmamış serseri
bahar yapraklarından yapılmış yatağından
kalkıyor ve küstah eliyle bir taş daha atıyor
uyku sersemi uçan bir güvercine,

ve taş tek bir sesle, ağır, yere düşünce, korkuyor.

Şimdi su, sanki uzaklaşmış gecenin ardından gitmek istercesine
karanlıklara atılıyor, kimsenin yandaşı olmadan,
vahşi ve serin bir solukla; bu arada orada

Mesih ve annesi yavaşça, yavaş sesle
köprücüğün üstünde konuşuyorlar: Yavaş sesle,
gene de o küçük konuşmaları ebedî
ve yıkılmaz ötedeki yıldızlar gibi.

O sırtında hacını taşıyor ve yalnızca "Annem!." diyor
ve ona bakıyor ve annesi

"Ah, benim sevgili oğlum!" diyor.

Şimdi gökyüzü ile yeryüzü sessiz, sıkıcı
bir konuşmada. Sonra

ağır, yaşlı bedeni bir titreme sarıyor:

Kadın yeni günü yaşamaya hazırlanıyor.

Şimdi hayalet gibi şafak söküyor.

Şimdi birisi ayakkabısız, bir kadının yatağından çıkıyor,

bir gölge gibi koşuyor, bir hırsız gibi,

pencereye tırmanıp kendi odasına giriyor

duvardaki aynada kendini görüyor ve birden

bu solgun, sabahlamış yabancından korkuyor,

sanki bu kişi bu gece

bir zamanlar yaşamış iyi çocuğu öldürmüştü

ve şimdi ellerini yıkamaya gidiyor,

kurbanının testisinden alay edercesine,

Onun için gökyüzü bu kadar sıkıcıymış

ve havadaki her şey bu kadar tuhaf.

Şimdi ahır kapısı açılıyor. Ve şimdi gün doğuyor.

İKİSİ

Elinde taşıyordu kız, kabı
Çenesi ve ağzı benziyordu kenarına kabın
Yürüyüşü o kadar hafif ve emindi ki
Kaptan yere bir damla bile düşmedi.

Erkeğin eli o kadar hafif ve sağlamdı ki
Genç bir ata binmişti
Ve aldırılmaz bir ifadeyle
Atın titreyerek durmasını sağladı.

Ama kızın elinden
Hafif kabı alması gerektiğinde,
Bu ikisine de zor geldi:
Çünkü ikisi de o kadar titriyordu ki
Ellerin birisi öbürünü bulamadı
Ve koyu renkli şarap yere döküldü.

BÜYÜLÜ BİR DÜŞ

Bir inci kolyeden sonra görkemli
Ve sabah rüzgârında genç deniz kadar cesur
Böyleydi yüce bir düş – ben onu bulduğum zaman.

Açık cam kapılardan rüzgâr esiyor.
Bahçe evinde yerde uyuyordum
Ve dört açık kapıdan rüzgâr esiyordu.

Ve daha önceleri dizginlenmiş atlar
Koşardı ve bir sürü köpek
Yatağımın önünde. Ama ifadesi

Sihirbazın – ilk ve büyük olanın – birden
Benimle duvar arasında belirdi.
Onun gururla başını eğmesi, görkemli saçları.

Ve arkasında duvar değil: Oluştı birden
Engin ve görkemli bir uçurum, karanlık deniz
Ve yeşil çayır lar elinin arkasında.

Eğildi ve derin olanı çekti.
Eğildi ve parmakları yerde,
Sanki sudaymış gibi hareket etti.

O cılız kaynak suyundan
Dev opaller ellerine takıldı
Ve gene düştüler daireler çizerek.

Sonra o kasıklarından hafifçe hız alarak
Sanki sadece gurur danmış gibi – diğer uçuruma atıldı.
Ona bakarken gördüm ağırlığın hükmünün kalmadığını.

Gözlerinde ise sakinliği
Vardı uyuyan ama canlı mücevherlerin.
Oturdu ve öyle bir "sen" dedi ki

Bize geçmiş görünen günler,
Onlar yasl ve büyük geldiler:
Bu ona gülecek ve ağlayacak kadar sevinç verdi.

Duyumsadı düşte gibi bütün insanların kaderini,
Kendi kollarını, bacaklarını duyumsar gibi
Onun için hiçbir şey yakın ve uzak, küçük ve büyük değildi.

Ve derinlerde aşağıda toprak serinleyince,
Yükselince karanlık, derinlerden
Ilık havayı, gece, tepelerden oyunca,

O bütün yaşamın görkemli gidişinden o kadar haz duydu ki
İyice sarhoşmuş gibi
Bir arslanmışçasına uçurumların üstünden atladı.

.....

Aklımız ışıık meleşidir ve yüce bir efendi–
İçimizde oturmaz ve yüksek yıldızlara
Koyar sandalyesini ve bizi çok yetim bırakır:

Ama gene de en derin içimizde ateştir
– Öyle geldi bana, bu düşü bulduğumuz zaman–
Ve o uzakların ateşleriyle konuşur
Ve ben elimin içinde yaşadığım gibi içinde yaşar.

ÇİN HÜKÜMDARI KONUŞUYOR

Her şeyin ortasında
 Oturuyorum ben, gökyüzünün oğlu.
 Benim kadınlarımı, benim ağaçlarımı
 Benim hayvanlarımı, benim havuzlarımı
 Kuşatıyor birinci duvar.
 Yatıyor aşağıda atalarım:
 Saklanmış silahlarıyla,
 Başlarında taçları,
 Herkese yakışacak gibi
 Kavislerin altında oturuyorlar.
 Aşağıya, dünyanın yüreğine kadar
 Benim yüceliğimin adımları duyuluyor.
 Sessizce çimenlerimden,
 Ayaklarımın yeşil taburelerinden
 Eşit bölünmüş ırmaklar
 Akıyor doğuya, batıya, güneye ve kuzeye,
 Sulamak için bahçemi
 Engin yeryüzü olan.
 Burada koyu gözlerinde hayvanlarımın
 Renkli omuzları yansıyor,
 Dışarda renkli kentler
 Karanlık duvarlar, sık ormanlar
 Ve birçok halkın yüzlerini yansıtıyor.
 Benim soylularım, yıldızlar gibi
 Çevremde oturmuş,
 İsimleri var, benim onlara verdiğim,
 Onlardan birinin bana yaklaştığı saate
 Göre verilmiş isimler,
 Onlara armağan diye verdiğim kadınlar
 Ve çocuk yığınları,
 Bütün soylularına bu kentin
 Gözler yarattım, beden ve dudaklar,
 Çiçeklere yaptığı gibi bahçıvanın.
 Ama dış duvarlar arasında
 Benim savaşçılarımın halkları oturuyor,
 Halklarım, çiftçilerim
 Yeni duvarlar ve sonra gene

O boyun eğdirilmiş halklar,
Kanı durmadan koyulaşan halklar
Denize kadar son duvar
Benim ülkemi ve beni çevreleyen.

YANNİS RİTSOS

Çeviren: Cevat Çapan

"Bir gülümsemeyi gizler gibi"

20. yüzyıl Yunan şiirinin büyük ustalarından Yannis Ritsos 1909'da Peloponez'de, Monemvasia'da doğdu. Şiir yazmaya daha öğrencilik yıllarında başladı. Şiir, deneme, çeviri ve oyun kitaplarının sayısı yüzü aşan şairin bu verimli yaratıcılığını dört döneme ayırabiliriz. Yetişme yılları diyebileceğimiz ilk dönemde yayımladığı *Traktörler* (1934), *Piramitler* (1935) ve *Epitaphios* (1936) gibi kitaplarında Ritsos'un kişisel, toplumsal ve siyasal yaşantıları arasında bir bağ kurmaya çalıştığını görürüz. Otuzların sonlarını kapsayan ikinci dönemde ise *Kızkardeşimin Türküsü* (1937), *İlkyaz Senfonisi* ve *Okyanusun Yürüyüşü* (1940) kitaplarıyla Ritsos lirik bir anlatım ve yalın bir dille alışılmamış görüntüleri ve dramatik bir duyarlılığı birleştirerek, bütün yazdıklarının temeline yatan toplumsal bilince sağlam bir biçim kazandırır. Üçüncü dönemi Nazi istilâsını, iç savaş ve sürgün yıllarını kapsar. *Sınama* (1943), *Karanfilli Adam* (1952) ve *Uyanıklık* (1954) bu korkunç yılları yansıtan yapıtlardır. Yazarlık hayatının son dönemine "Dördüncü Boyut" adını veren Ritsos bu döneminde en olgun yapıtlarını yayımlamaya başlar: *Ayıışığı Sonatı* (1956), *Veda* (1957), *Günlük* (1957), *Yabancı Geldiği Zaman* (1958), *Pencere* (1960), *Köprü* (1960), *Dağın Gölgesi Altında* (1962), *Tamamlıklar I, II* (1963, 1966), *Taşlar, Yinelemeler, Parmaklıklar* (1971), *Aynadaki Duvar* (1973) vb. 1956'da *Ayıışığı Sonatı* ile Ulusal Yunan Şiir Ödülü'nü alan Ritsos, 1972'de Knokk-le-Zout Uluslararası Büyük Şiir Ödülü'nü, 1974'te Bulgaristan'da Uluslararası Dimitrov Ödülü'nü, 1975'te Fransa'da Alfred de Vigny Şiir Ödülü'nü, 1976'da Uluslararası Etna-Taormina Şiir Ödülü'nü, 1977'de Lenin Barış Ödülü'nü almış, aynı yıl Mallarmé Akademisi'ne seçilmiştir. Türkçe'ye çevrilmiş birçok şiiri çeşitli kitaplarda toplanmıştır.

YAZ

Dört pencere, göğün ve denizin
 uyaklı dörtlüklerini asıyorlar odalara.
 Yapayalnız bir gelincik
 Öğle vakti on ikiyi gösteren bir nöbetçi
 yazın bileğinde. Ve böylece güneşin
 parmaklarına takıldığını hissediyorsun
 saçların, ışıktaki ve rüzgârda seni özgür kılan.

SON ANLAŞMA

Yağmur parmaklarından biriyle çarpınca pencerenin camına,
 içeri doğru açıldı pencere. Odanın dibinde
 bilinmeyen bir yüz, bir ses-senin sesin mi?
 Sesin güvenmiyordu kulağına. Ertesi gün,
 güneş indi tarlalardan aşağı, çiftçilerin oraklar,
 tırmıklarla indikleri gibi. Yola çıktın
 bağırarak, neden bağırıldığını bilmeden,
 bir an bir parkın parmaklığı yanında dolaşan
 bir kadının parlak pembe şemsiyesinin altındaki
 bir gülümsemeyi gizler gibi sesine.
 Birden orada anladın bunun senin gerçek sesin olduğunu
 havayı dolduran bütün o kuşku duymayan seslerle uyum içinde.

TUTUMLULUK

Hiçbir şey istemiyorum, dedi adam. Burası sessiz böyle.
Bütün gün yaz boyunca görünen
kapalı pencereleri huzur evinin.

Atı bağladıkları o ip yerde, ağacın gövdesinin
çevresinde bırakılmış duruyor öyle.

YALNIZCA

Bir süredir bekledikleri şey gerçekleşmedi.
Balkonlardaki bayrakları indirirler.
Fena halde yabancılik kokuyor duvarlar.
Hiçbir özür olmayışı şimdi tek dayanak.

AYNI DİKEN

Gece karşımızda, pencereleri kapalı
iki katlı yetimhanenin cephesi gibi duruyordu.

Ertesi gün, ağaçların altında bir kadın
bir diken çıkardı ayağının tabanından–

Bizim her gece üstüne bastığımız o aynı diken.

ANLAMAK

Pazar. Çevreye serpilmiş gülüşler gibi parlıyor
ceketlerin üzerinde düğmeler. Otobüs gitti.
Bazı sevinçli sesler–ne garip
dinleyebilmen ve yanıtlaman. Çamların altında
mızıka çalmayı öğreniyor bir işçi. Bir kadın
günaydın dedi birisine–öyle yalın ve doğal
bir günaydın ki,
siz de mızıka çalmayı öğrenmek isteyebilirdiniz
çamların altında.

Ne bölme, ne çıkarma. Kendinden ötelere
bakabilmek–sıcaklık ve dinginlik. "Yalnız sen"
olmak değil, "sen de" olmak. Küçük bir toplama,
basit bir aritmetik işlemi, kolayca kavranabilen,
bir çocuğun bile üstesinden gelebileceği, parmaklarını
ışıkta oynatırken
ya da mızıka çalmak o kadın duysun diye.

MİNYATÜR

Kadın masanın önünde durdu. Üzgün elleri
 bir çocuk masalındaki küçücük bir arabaya göre yapılmış
 sarı tekerleklerle benzeyen ince limon dilimleri kesiyor
 çay için. Karşısında oturan genç subay
 iyice gömülmüş eski koltuğa. Kadına bakmıyor.
 Cıgarasını yakıyor. Kibriti tutan eli titriyor,
 yumuşak çenesini ve fincanın sapını aydınlatarak. Bir an için
 atmıyor saatin nabzı. Bir şeyin ertelenmesi bu.
 O an geçiyor. Artık çok geç. Çayımızı içelim.
 Ölümün öyle bir arabayla gelmesi mümkün mü peki?
 Geçip gitmesi? Ve yalnızca bu arabanın kalması
 küçük sarı limon tekerlekleriyle
 yıllardır lambaları sönmüş bir ara sokağa park edip
 sonra küçük bir şarkı, biraz sis ve sonra hiçbir şey
 kalmaması?

TEŞEKKÜR

Bana teşekkür etmeyeceksin
 tıpkı hayatının yüzünü oyan
 nabzına teşekkür etmediğin gibi.

Ama ben sana teşekkür edeceğim,
 çünkü biliyorum sana neyi borçlu olduğumu.

İşte bu şarkı sana teşekkürüm.

BİR ÇELENK

Yapraklarla gizlenmişti yüzün
 Birer birer kopardım yaprakları sana yaklaşmak için.
 Son yaprağı kopardığımda, sen gitmiştin. Sonra
 bir çelenk ördüm kopan yapraklardan. Kimsem yoktu
 verebileceğim. Ben de çelengi alnıma yerleştirdim.

SÜREKLİ BEKLEYİŞ

Aylarca bekledik, gözlerimiz yolda. Hiç gelen
 yok,
 Hiçbir haberci görünmedi. Yol taşlarla, dikenlerle
 dolu.
 Ekim, Kasım, Aralık. Ve o uzun masa unutulmuş
 ağaçların altında. Taa ki sonunda
 denetçi geldi, masanın üstüne
 on iki bardak dizdi. Bardaklardan biri yere düşüp
 tuzla buz oldu. Böylece yeniden başlamasını
 bekleyecektik her şeyin.

YAVAŞÇA

Çukuru ölçtük, kirecin içine attık ölüler;
sonra en ince ayın altında kayığa bindik,
dördüncü arkadaş demir kutuyu kucağına almış,
sanki içindeki gizli bir ateşten ısınıyormuş gibi
üstüne eğilmişti. Duman yükselmedi,
öylece kaldı suların üzerinde.

HİÇ NEDENİ YOKKEN

Tepede zeytin ağaçları. Biraz daha yukarda
zeytin ağaçlarıyla bir başka tepe. Koyakta akan
ırmak–sesini duyamazsın. Yoksul kadınlar,
mezarlık duvarının dışında, kır çiçekleri satıyorlar
unutulmuş askerin iç çamaşırından sökülmüş
soluk iplikle birbirine bağlı.

Güneş batıyor sonra. Zeytin ağaçları kararıyor,
koyu, kopkoyu bir karanlığa gömülüyorlar hiç
nedeni yokken,
tıpkı o taştan melek ve tunçtan süvari gibi.

UFUK

Adaların ve mermer arslanların bir sabahı,
 seni kanatan ve inciten bu toprak,
 sarı dikenlerle taa gümrükçülerin kulübesine
 uzanan,
 yamaçtan aşağı koşarak gelirken koş,
 dişleri arasında bir çiçek, burnundan soluyarak
 ve ardından taşlar yuvarlanırken denize, orada,
 o güzel kaçakların anadan doğma yüzdükleri yerde,
 uzaklara, önlerindeki beyaz sulara bakarak,
 bakarak yaralı yunusun ardında bıraktığı kıvılcık
 çizgiye.

ESKİ MAHALLEDE ÖĞLEDEN SONRA

Kahve masalarını kaldırıma çıkarıyorlar.
 Yaşlılar gelip oturuyorlar orda öğleden sonra.
 Gazetelerine vuran güneş silip götürüyor
 haberleri.
 Ve artık okuyamıyorlar. Belki de kızıyorlar buna,
 belki de unutuyorlar, çünkü her zaman
 ele geçirir ölüm gazetelerin arka sayfalarını,
 kör kuyulu avluları ele geçirdiği gibi.
 Ve işte sessiz bir saati ikindi vaktinin eski mahallede
 sanki bütün gebe kadınlar kalkıp başka bir yere
 gitmişler.

Atina, 20 Mart 1971

ŞAFAĞA DOĞRU

Gecenin geç saatlerinde, trafik azalınca sokaklarda
ve görevlerinden ayrılırken trafik polisleri, bilmiyor
artık ne yapacağını. Uykusuzluğun soluğuyla
buğulanan ön camına bakıyor karşıdaki kahvenin;
kasanın arkasında-ışıkta çarpık, hayalet gibi-
üstlerindeki giysileri değiştiren garsonlara
bakıyor;
geniş beyaz boşluklarından son otobüsün
tekerleklerini görebileceğin göğe bakıyor. Sonra
"hepsi bu, hepsi bu." İçeri, çıplak odaya giriyor,
alınını (kendinden iri) heykelinin omuzuna dayıyor,
sabahr serinliğini hissediyor mermer de,
aşağıda, kırık kaldırımtaşı döşeli ön avluda
nöbetçiler
sürgünlerini bohçalarından kesik ipleri topluyorlar.

Atina, 8 Nisan 1971

DÖNÜŞ

Geceleyin eve döndüğün zaman, neden dışarı
çıktığını bilmeden, ön kapını ıslak tokmağı parlar
ağaçların ya da yıldızların o eski doğaötesi
neminden. Cesaret edemezsin dokunmaya.
Sakinleştiremez hiçbir şeyi anahtarın çıkardığı ses.
Sonra, holün ışığını yaktığında, her şey toplanmış
duruyordur, üstlerinde "DİKKAT KIRILACAK EŞYA!"
damgası, iplerle bağlı. "Vangeli" diye bağırırsın,
"Vangeli, Vangeli." Beklersin. Sesin
bacadan çıkar, geri gelir, basamakları tırmanır.
Kimse uyumuyordur o bozulmamış ikinci yatakta,

Sisami, 25 Aralık 1971

TRISTAN CORBIÈRE

Çeviren: Nuriye Yiğitler

"Sevgi bir öç mü sence"

Corbière, 18 temmuz 1845'te Bretagne'da doğdu. Yaşamı oldukça kısa sürdü ve 1 Mart 1875'te öldü.

Deniz romanları yazan Edouard Corbière'in oğluydu. Sağlığının bozuk olması yüzünden öğrenimini yarıda bırakıp ailesinin Roscoff yakınındaki malikânesine çekilmek zorunda kaldı. Paris'e birkaç kez gitti. Bazı şiirleri Vie Parisienne'de yayımlandı. Bunun yanında bir İtalya gezisi ve bütün şiirlerini sığdırdığı *Amours Jaunes* (1873) kısa yaşamından geriye kalan ilgi çekici noktaları. Bu kitabı Paul Verlaine, Poètes Maudits'de günışığına çıkardı ve şiirlerinde alay ve acıdan oluşan Byronumsu tutumu söz ustalığı ile birleştiren Corbière'i lanetli şair olarak ilan etti.

Les Amours Jaunes'in 1991 yılı baskısında, bu kitaba ve şaire bir sunuş yazısı yazan Fransız şair ve Jungle dergisi editörü Serge Safran, Corbière'i "İlk Modern" olarak niteleyen yazısında şöyle söylüyor:

"Amours Jaunes'un yazarının özgünlüğünün, ona marjinal bir konum kazandırdığı bir gerçek. Fransız edebiyatı tarihinde aykırı düşer görünen bu konumuyla Corbière'in, bugün, böylesi bir haksızlığa karşı çıkmadığı açık. Fransa'da çekici olmaktan çok sıkıntı vermiş görünen bu konum, yurtdışında daha çok ilgi gördü. (T. S. Eliot ve Ezra Pound gibi örneğin). Les Amours Jaunes yüzyıldan fazla bir uzaklıktan, haklı bir ilgiyi bulacak güçte, yine de."

GECE SONESİ

Otuz altı ölüme tutunan
Ey uyuyan pencere
Elmas camdır tarazlanan
Korkunç ezgilerimde!

Taktım ve dişledim çengellerini
Dikenli sürgü paslandı
Zindan kilitliydi
O beni hapsettiydi.. hadi dışarı!

Ey cellat, çıkardığım göklere!
Sevgi bir öç mü sence
Balkonların, ateş ızgarası mı?

Yakan: boğma iskemlesinden kolye
İskaryot, aç öyleyse
Bir öpüşe yalanlarını!

ŞANS DERLER BUNA

Odor della feminita

Sürterim kaldırımlarda hava güzelken
 Geçen kadın için havalı bir tavırla
 Güneşliğinin ucundan gözüme bir kırpış değen
 Yüreğime can işlemek isteyen ya da...
 Sevinirim aşırı olmasa da! – Yaşamak gerekir oysa
 Sarhoş olur dilenci, açlığını biraz yatıştırmakta
 Ne iş ha! Volta atarken, iş tutarken böyle
 Günün birinde işte o geçti sonunda
 O kim mi? – Geçen kadın! Hem de güneşliğiyle!
 Halis cellat uşağı ben, burun buruna geldim onunla...

Oysa tepeden baktı gülümseyerek bana,
 Sonra elini uzattı... ve
 iki metelik atıverdi avucuma.

Martyrs Sokağı

DUA

Hayır küçüğüm... kalbim kokluyor seni
Uyurken daha çabuk bırakmak için beni
Uzun gecemi daha da uzatmaya
Ölü bir sıçan gibi kaldırımlarda

Uyu... uyku veren uzun dua
Hiç bitmeyen seranada
Öpüşten bir soluk gibi duran
Dudağım üzerine konan

"Vesper, Amoris, Aurora!"
Fildişi kule, yelkensiz kadirga!
"–Göğün nilüferi! –Ak yıldız!"
Ah! Mistik ilahileri ben bilirim
Adına ilahilerin ilahisinin
Şeytana, Senyor'a, söylensin şarkımız!

GİTAR

Sarabilirim cıgara gibi
Aşkın gelgeçini
Sarabilirim altını, sahanları
Ve güzel kumaşlara kızları

Korkma yanılmaz uzaklıklarda
Kanatlarım ayaklarım şıpıdıklarda
Aşk baykuşu, gece soyguncusu
Güne beni uçururdu.

Tanır mısın Merkür'ü? – Hayır? – ya Psişe'yi?
Külkedisini ve serüvenlerini?
– Hayır mı?... Neyse, kimse görmez ama
Ben varım işte bunlarda.

Seni bırakırdım taptaze
Bir İsa gibi beşikte.
O zamansız parıltıdan içeri
Öyle çirkinim ki!

Sarabilirim cıgara gibi
Aşkın gelgeçini.
Buruşturup örtüleri alazlarım
Kızları sahanlara koyarım.

DAM

Demek hayır! Beklerim sakince,
Tutup damın altını,
Başıma bir tuğla düşse bile
Senden bir anı!

Taşı yalıyorum
Ellerim otu biçti
Ellinci mezamirinde Davudun
Kuru sürgünü gibi!

Gebereceğim, lanetliyor Tanrı beni
Senin kulak davulun ya da eşek derisi
İyi yürekli davulcumun

Ey pencere, çekmecende!
Sakin ve safça yatıyor belki de...

.....
Yaşlı bir adamcağız, suskun!

BİR ARKADAŞA

Üç dilberi cebinden çıkaran kadın, ne istersin benden?
 Çok iyi bir çocuk sanırdım seni oysa!
 –Aşk mı?.. –Hadi git ara, aşırıp getirirsin
 Seni çok seven beni mi yoksa?

Ah, Öyle severdim ki seni... kabuk atan bir kertenkele gibi
 Güneş gibi uykusunu pişirsin
 Çırpınıp duruyor aşkımızın tüyleri
 –Eh, güneşimin önünden artık çekilip gitsin.

Aşkım benim, hoşlanmaz sevmekten oysa
 Bir dilenci, korkar duyulmaktan
 Bir misyoner, bir çingenedir ne de olsa
 Yoksunluk ve özgürlükle doyanan.

–Merak, zımbırtı, önemsiz bir şey mi?
 Olabilir ya: Eşsizdir o –malı ne de olsa–
 Ve çekip giden o, beş para etmezdi
 Kırık biblo yapıştırılır yeniden oysa.

Hadi canım, havanda su dövmeyelim
 Çoktan verilmiş bir cennet üstüne
 Eskiden yeşil olan o elmaya gizleyelim
 Sahtesinin kabuğu altında yasak meyve

Ne yaptık sanki birbirimizi?
 –Hiç.. –Bu yüzdendir belki de
 –Başlayan ne? –Ben değilim, havari!
 Ne der sonra: Hepsi bu kadar işte!

–Her ikisi de elbet.. Emin ol ki sende
 En fazla aldatılan yine benim
 Yanlışlıkla ya da rasgele
 Aldatmasaydın eğer beni görmeyebilirdim!

Yatıştırılmış dostluk, buna diyelim,
Aşk, dur demek istiyor oysa
Fazla bel bağlamayalım sevgisizim benim
–Çok gerçektir o yalanlar hâlâ.

Lanetlemeyelim birbirimizi hiç olmazsa
Çeyrek saat sonra hoşsa hava sana göre
Ölürsek bu yüzden –Gülünç olur da...
Âşık olanlar senin o tazecik gülüşüne!

Çeşitli ülkelerden kırk şair ve yüzlerce şiir...
Bir şiirsel yolculuk...

CHARLES WRIGHT / Cevat Çapan • CZESLAW MILOSZ / Cevat Çapan

OCTAVIO PAZ / Ali Cengizkan • PIERRE SEGHERS / Halil Gökhan

HERMANN HESSE / Tarık Seden-Gültekin Emre

ANTONIO MACHADO/Ayşe Nihal Akbulut

ALICE WALKER / Ahmet Nazım - Levent Soysal • SALAH STETIE / Halil Gökhan

HANS VAN DE WAARSENBURG / Ali Cengizkan • ROBERT FROST / Suphi Aytımur

KARL KROLOW / Hilmi Tezgör • WILLIAM CARLOS WILLIAMS / Cevat Çapan

JEAN COCTEAU / Halil Gökhan • FURUĞ FERRUHZAD / Hidmet-Haşım Hosrovşahi

NELLY SACHS / Yüksel Pazarkaya • ANTONIO CISNEROS / Cevat Çapan

JEAN ORIZET / Halil Gökhan • JOSEPH BRODSKY / Özkan Mert

PETER PORTER / Meltem Akverdi Yönder

GEORGES-EMMANUEL CLANCIER / Halil Gökhan

YANNİS VARVERİS / Cevat Çapan • GÖRAN SONNEVI / Cevat Çapan

ANDREY VOZNESENSKİ / Gertrude Durusoy - Mirbatur Husanov - Ahmet Necdet

ROSE AUSLÄNDER / Hilmi Tezgör • BERNARD NOËL / Halil Gökhan

ERICH FRIED / Hilmi Tezgör • THEODORE ROETHKE / Nazmî Ağıl

MAHMUD DERVİŞ / Metin Fındıkçı • PAUL AUSTER / Mustafa Ziyalan

JORGE LUIS BORGES / Cevat Çapan • PETER POULSEN / Murat Alpar

TAHAR BEN JELLOUN / Halil Gökhan • ÖMER HAYYAM / Kerem Sarıalioğlu

SOHRAB SEPEHRİ / İsa Nurazer • EMILY DICKINSON / Nazmî Ağıl

AMINA SAİD / Halil Gökhan • LEAN NIELSEN / Murat Alpar

HUGO VON HOFFMANSTHAL / Leylâ Serdaroğlu

YANNİS RİTSOS / Cevat Çapan • TRISTAN CORBIERE / Nuriye Yiğitler

ISBN 975-363-232-0

TEMA

TÜRKİYE ÇÖL OLMASIN!
(0212) 281 10 27

